

Nota voor Burgemeester en Wethouders

Team: Regiemanagers

Onderwerp:

Uitvoering adviezen burgerberaad klimaat 2024

Notagegevens

Bestuursorgaan	: B-en-W 10-12-2024
Notanummer	: 2024-976
Datum	: 10-12-2024
Programma	: 04b - Energietransitie
Portefeuillehouder	: Wethouder Van Essen,
Bijlage(n)	: Eindrapport_Deventer_Klimaatraad_2024.pdf, Uitvoering adviezen burgerberaad klimaat 2024.docx

Parafering

27-11-2024: Regiemanager

Agendering

- * 27-11-2024: Gemeentesecretaris/algemeen directeur
- * 28-11-2024: Gemeentesecretaris/algemeen directeur
- * 02-12-2024: Teammanager Concernstaf en Adjunct-secretaris
- * 04-12-2024: Gemeentesecretaris/algemeen directeur

Definitieve akkoord

10-12-2024

B & W d.d.: 10-12-2024

Besluit

1. De raad voor te stellen om de adviezen met nummers 1.3, 1.4, 2.1, 2.4, 2.5, 3.2, 4.1, 4.4, 5.1, 6.1, 7.2, 7.3, 7.4 uit te voeren, zoals verwoord in de bijlage 'Uitvoering adviezen burgerberaad klimaat 2024.'
2. De raad voor te stellen om de adviezen met nummers 1.1, 1.2, 2.2., 2.3, 3.3, 3.5, 4.5, 5.2, 5.4, 6.2, 6.3, 6.4, 7.1, 7.5, 8.1 nader uit te werken, zoals verwoord in de bijlage 'Uitvoering adviezen burgerberaad klimaat 2024', en het eventueel beschikbaar stellen van extra middelen mee te nemen in de integrale afwegingen van de Perspectiefnota 2025 of 2026.
3. Adviezen met nummers 3.1, 6.5 niet uit te voeren om praktische en financiële redenen, zoals toegelicht in de bijlage 'Uitvoering adviezen burgerberaad klimaat 2024.'
4. Het raadsvoorstel, het ontwerp-raadsbesluit en het bijbehorende document 'Uitvoering adviezen burgerberaad klimaat 2024' aan te bieden aan de raad

De nota en het besluit openbaar te maken

Inleiding

Op 19 juli 2023 heeft de gemeenteraad het besluit genomen om een burgerberaad uit te voeren op het thema 'klimaat'. Op 10 februari 2024 vond de eerste bijeenkomst van de Klimaatraad plaats. De Klimaatraad is op 29 juni 2024 afgerond. Diezelfde dag zijn alle adviezen door de Klimaatraad overhandigd aan

de burgemeester in zijn rol als voorzitter van de gemeenteraad. Per brief heeft de burgemeester deze adviezen vervolgens aan de raad aangeboden. Op 2 juli 2024 heeft het college een raadsmededeling gestuurd waarin het vervolgproces is beschreven. Het college spreekt grote waardering uit voor het werk dat is verricht door de deelnemers aan het burgerberaad. De adviezen zijn goed onderbouwd en snijden hout.

Het college heeft alle adviezen langs de 'meetlat' van het amendement van de gemeenteraad gelegd: zijn de adviezen juridisch, financieel of praktisch wel of niet haalbaar? Dit heeft voor alle adviezen geleid tot een reactie van het college. Op grond van die reactie is voor alle adviezen beschreven hoe het college de uitvoering ervan voor ogen ziet. Dit is beschreven in het document 'Uitvoering adviezen burgerberaad klimaat 2024.' Het document maakt onderdeel uit van het raadsbesluit.

Voor de beoordeling van de adviezen is het college uitgegaan van de tekst van het daadwerkelijke advies van de Klimaatraad. De volledige, toelichtende teksten bij de adviezen heeft het college wel meegenomen in beeldvorming over de intenties van de adviezen. In de bijlage vindt u de adviezen met de volledige teksten die u kunt betrekken bij uw afweging. Voor het college is het advies echter leidend.

Het raadsvoorstel betreft het gehele pakket aan adviezen zoals dat is beschreven in het document 'Uitvoering adviezen burgerberaad klimaat 2024.' De reacties en conclusies van het college op de adviezen maakt onderdeel uit van het raadsbesluit.

De beoordeling van de adviezen heeft geleid tot het volgende onderscheid:

1. Een advies wordt uitgevoerd.
2. Een advies wordt nader uitgewerkt om duidelijk te maken hoe het kan worden uitgevoerd en wat de consequenties zijn. Uit die uitwerking kan naar voren komen dat er extra middelen nodig zijn voor de uitvoering. Het eventueel beschikbaar stellen van extra middelen neemt het college mee in de integrale afwegingen om te komen tot de Perspectiefnota 2025 of 2026.
3. Een advies wordt niet uitgevoerd om juridische, financiële of praktische redenen.

Deze indeling vormt de basis voor het raadsvoorstel.

Beoogd maatschappelijk resultaat

De adviezen gaan over het inhoudelijke thema 'klimaat'. Er zijn 30 adviezen aangenomen (en 9 adviezen niet aangenomen) die sterk variëren in onderwerp, reikwijdte en detailniveau.

De adviezen zijn onder te verdelen in 8 grotere thema's:

1. Biodiversiteit
2. Circulariteit
3. Duurzame mobiliteit
4. Energietransitie
5. Gedrag & betrekken inwoners

6. Klimaatadaptatie

7. Overkoepelende adviezen

8. Verduurzamen woningen

Met het instemmen met dit raadsvoorstel wordt recht gedaan aan het werk van de Klimaatraad. Dan is helder of en hoe de adviezen worden uitgevoerd. Met de uitvoering van de adviezen worden belangrijke stappen gezet in het realiseren van een duurzame samenleving.

Conform het raadsbesluit van 19 juli 2023 vindt nog een evaluatie van de Klimaatraad plaats, zowel op inhoud, proces als op de werking van het instrument 'Burgerberaad' zelf.

Kader

* Bestuursakkoord 'Dichtbij, betrokken en bevlogen'

* Raadsbesluit 37206-2023 van 19 juli 2023; plan van aanpak en onderwerp klimaat

* Amendement 19 juli 2023: vraagstelling burgerberaad klimaat Deventer

* Amendement 19 juli 2023: mandaat burgerberaad

* Plan van aanpak burgerberaad Deventer, Bureau Anne van 8 juni 2023

Betrokken partijen en participatie

Het Burgerberaad is participatie pur sang, meer dan 100 inwoners hebben 5 hele zaterdagen aan deze adviezen gewerkt. Een interessante ontwikkeling is dat verschillende duurzame wijkteams contact hebben gezocht en een rol voor zichzelf zien weggelegd in de uitvoering van de adviezen. Het college stelt voor om, waar dat kan, te onderzoeken op welke manier de gemeente met hen kan samenwerken om de adviezen uit te voeren.

De klimaatraad heeft gevraagd om betrokken te blijven en toe te zien op de borging van de adviezen in de organisatie. Ook heeft de klimaatraad aangegeven zich meerjarig in te willen blijven zetten. Advies 7.1 stelt langdurende participatie voor door middel van een Permanente Adviesraad Energie en Klimaat (PAEK). Het college gaat onderzoeken wat de mogelijkheden, beperkingen en randvoorwaarden zijn voor het instellen van een PAEK.

Toelichting op participatiebeleid

Het Burgerberaad Klimaat is een vergaande vorm van participatie. Het is de eerste keer dat er binnen de gemeente Deventer een Burgerberaad is gehouden. Het Burgerberaad Klimaat zal worden geëvalueerd. Daaruit zal blijken of het inzetten van het instrument Burgerberaad ook voor andere onderwerpen meerwaarde kan bieden.

Argumenten voor en tegen

Voor:

De gemeenteraad heeft op 19 juli 2023 een amendement aangenomen: 'De uitkomsten

van het Burgerberaad zijn zwaarwegende adviezen die worden vertaald in de nog op te stellen/ aan te passen klimaatvisie (noot: de energievisie is begin 2024 vastgesteld) , waarbij de gemeenteraad alleen adviezen die juridisch, financieel of praktisch niet haalbaar zijn, onderbouwd niet zal overnemen of aanpassen.'

Het college heeft de uitvoerbaarheid van de adviezen beoordeeld en die beoordeling meegenomen in het raadsvoorstel. Daarmee is geborgd dat 28 van de 30 adviezen worden uitgevoerd. Bij een deel van de adviezen begint de uitvoering met een nadere uitwerking, waarbij de focus vooral ligt op de financiële aspecten.

Twee adviezen, 3.1 en 6.5, worden niet uitgevoerd om praktische en financiële redenen.

Financiële consequenties en dekking

De financiële consequenties zijn per advies beschreven in het document 'Uitvoering adviezen burgerberaad klimaat 2024.'

In de derde kwartaalrapportage is opgenomen dat er een herziene beschikking is ontvangen met middelen tijdelijke regeling CDOKE (€1.609.000). Daarnaast zijn de eerder beschikte CDOKE-middelen geïndexeerd (€1.706.000). Een deel van deze extra klimaatmiddelen zal worden ingezet voor uitvoering van de adviezen van de klimaatraad.

Voor een aantal adviezen zal uit de nadere uitwerking blijken dat er extra budget nodig is voor de uitvoering. Het eventueel beschikbaar stellen van extra middelen uit de algemene middelen neemt het college mee in de integrale afwegingen om te komen tot de Perspectiefnota 2025 of 2026.

Openbaarmaking en communicatie

Voor het aanbieden van het raadsvoorstel aan de raad is een persbericht opgesteld.

Aanpak en uitvoering

Er is voorlopig een eerste plenaire behandeling in de raad gepland op 29 januari 2025. Het college is daarbij voltallig aanwezig.

RAADSVOORSTEL

Onderwerp : Uitvoering adviezen burgerberaad klimaat 2024
Portefeuillehouder : Wethouder Van Essen,
Voorstelnummer : 2024-976
Datum B en W besluit : 10-12-2024
Team : DEV-RM

Inleiding

Op 19 juli 2023 heeft de gemeenteraad het besluit genomen om een burgerberaad uit te voeren op het thema 'klimaat'. Op 10 februari 2024 vond de eerste bijeenkomst van de Klimaatraad plaats. De Klimaatraad is op 29 juni 2024 afgerond. Diezelfde dag zijn alle adviezen door de Klimaatraad overhandigd aan de burgemeester in zijn rol als voorzitter van de gemeenteraad. Per brief heeft de burgemeester deze adviezen vervolgens aan u aangeboden. Op 2 juli 2024 heeft het college een raadsmededeling gestuurd waarin het vervolgproces is beschreven. Het college spreekt grote waardering uit voor het werk dat is verricht door de deelnemers aan het burgerberaad. De adviezen zijn goed onderbouwd en snijden hout.

Het college heeft alle adviezen langs de 'meetlat' van het amendement van de gemeenteraad gelegd: zijn de adviezen juridisch, financieel of praktisch wel of niet haalbaar? Dit heeft voor alle adviezen geleid tot een reactie van het College. Op grond van die reactie is voor alle adviezen beschreven hoe het college de uitvoering ervan voor ogen ziet. Dit is beschreven in het document 'Uitvoering adviezen burgerberaad klimaat 2024.' Het document maakt onderdeel uit van het raadsbesluit.

Voor de beoordeling van de adviezen is het college uitgegaan van de tekst van het daadwerkelijke advies van de Klimaatraad. De volledige, toelichtende teksten bij de adviezen heeft het college meegenomen in beeldvorming over de intenties van de adviezen. In de bijlage vindt u de adviezen met de volledige teksten die u kunt betrekken bij uw afweging. Voor het college is het advies echter leidend.

Het raadsvoorstel betreft het gehele pakket aan adviezen zoals dat is beschreven in het document 'Uitvoering adviezen burgerberaad klimaat 2024.' De reacties en conclusies van het college op de adviezen maakt onderdeel uit van het raadsbesluit.

De beoordeling van de adviezen heeft geleid tot het volgende onderscheid:

1. Een advies wordt uitgevoerd.
2. Een advies wordt nader uitgewerkt om duidelijk te maken hoe het kan worden uitgevoerd en wat de consequenties zijn. Uit die uitwerking kan naar voren komen dat er extra middelen nodig zijn voor de uitvoering. Het eventueel beschikbaar stellen van extra budget uit de algemene middelen betreft het college bij de integrale afwegingen van de Perspectiefnota 2025 of 2026.
3. Een advies wordt niet uitgevoerd om juridische, financiële of praktische redenen.

Deze indeling vormt de basis voor het raadsvoorstel.

Raadsvoorstel

1. Het college opdracht te geven om de adviezen met nummers 1.3, 1.4, 2.1, 2.4, 2.5, 3.2, 4.1, 4.4, 5.1, 6.1, 7.2, 7.3, 7.4 uit te voeren, zoals verwoord in de bijlage 'Uitvoering adviezen burgerberaad klimaat 2024'.
2. Het college opdracht te geven om de adviezen met nummers 1.1, 1.2, 2.2., 2.3, 3.3, 3.5, 4.5, 5.2, 5.4, 6.2, 6.3, 6.4, 7.1, 7.5, 8.1 nader uit te werken, zoals verwoord in de bijlage 'Uitvoering adviezen burgerberaad klimaat 2024', en het eventueel beschikbaar stellen van extra middelen te betrekken bij de integrale afwegingen van de Perspectiefnota 2025 of 2026
3. Het college opdracht te geven om de adviezen met nummers 3.1 en 6.5 niet uit te voeren om praktische en financiële redenen, zoals toegelicht in de bijlage 'Uitvoering adviezen burgerberaad klimaat 2024'.

Kern raadsvoorstel

De adviezen gaan over het inhoudelijke thema 'klimaat'. Er zijn 30 adviezen aangenomen (en 9 adviezen niet aangenomen) die sterk variëren in onderwerp, reikwijdte en detailniveau.

De adviezen zijn onder te verdelen in 8 grotere thema's:

1. Biodiversiteit
2. Circulariteit
3. Duurzame mobiliteit
4. Energietransitie
5. Gedrag & betrekken inwoners
6. Klimaatadaptatie
7. Overkoepelende adviezen
8. Verduurzamen woningen

In het document 'Uitvoering adviezen burgerberaad klimaat 2024' is voor alle adviezen de reactie en de conclusie van het college weergegeven. Op grond hiervan zijn de voorstellen van het college voor uitvoering van de adviezen onderverdeeld in 3 categorieën. Deze vormen de basis voor het raadsbesluit.

Het college gaat 28 van de 30 adviezen uitvoeren. Twee adviezen zijn juridisch, financieel of praktisch niet uitvoerbaar.

Het raadsbesluit betreft het totale pakket van adviezen, zoals is beschreven in het document 'Uitvoering adviezen burgerberaad klimaat 2024'.

Beoogd resultaat

Met het instemmen met dit raadsvoorstel wordt recht gedaan aan het werk van de Klimaatraad. Dan is helder of en hoe de adviezen worden uitgevoerd. Met de uitvoering van de adviezen worden belangrijke stappen gezet in het realiseren van een duurzame samenleving.

Conform het raadsbesluit van 19 juli 2023 vindt er na dit raadsbesluit nog een evaluatie van de Klimaatraad plaats, zowel op inhoud en proces als op de werking van het instrument 'Burgerberaad' zelf.

Kader

- * Bestuursakkoord 'Dichtbij, betrokken en bevlogen'
- * Raadsbesluit 37206-2023 van 19 juli 2023; plan van aanpak en onderwerp klimaat
- * Amendement 19 juli 2023: vraagstelling burgerberaad klimaat Deventer
- * Amendement 19 juli 2023: mandaat burgerberaad
- * Plan van aanpak burgerberaad Deventer, Bureau Anne van 8 juni 2023
- * Raadsmededeling 8 februari 2024: stand van zaken Klimaatraad
- * Raadsmededeling 2 juli 2024: adviezen Klimaatraad en het vervolg

Argumenten ten behoeve van de raad

Voor:

De gemeenteraad heeft op 19 juli 2023 een amendement aangenomen: 'De uitkomsten van het Burgerberaad zijn zwaarwegende adviezen die worden vertaald in de nog op te stellen/ aan te passen klimaatvisie (noot: de energievisie is begin 2024 vastgesteld), waarbij de gemeenteraad alleen adviezen die juridisch, financieel of praktisch niet haalbaar zijn, onderbouwd niet zal overnemen of aanpassen.'

Het college heeft de uitvoerbaarheid van de adviezen beoordeeld en die beoordeling meegenomen in het raadsvoorstel. Daarmee is geborgd dat 28 van de 30 adviezen worden uitgevoerd. Bij een deel van de adviezen begint de uitvoering met een nadere uitwerking, waarbij de focus vooral ligt op de financiële aspecten.

Twee adviezen, 3.1 en 6.5, worden niet uitgevoerd om praktische en financiële redenen.

Betrokken partijen en participatie

Het Burgerberaad is participatie pur sang, meer dan 100 inwoners hebben 5 hele zaterdagen aan deze adviezen gewerkt. Een interessante ontwikkeling nu is, is dat verschillende duurzame wijkteams contact hebben gezocht en een rol voor zichzelf zien weggelegd in de uitvoering van de adviezen. Het college stelt voor om, waar dat kan, te onderzoeken op welke manier de gemeente met hen kan samenwerken om de adviezen uit te voeren.

De klimaatraad heeft gevraagd om betrokken te blijven en toe te zien op de borging van de adviezen in de organisatie. Ook heeft de klimaatraad aangegeven zich meerjarig in te willen blijven zetten. Advies 7.1 stelt langdurende participatie voor door middel van een Permanente Adviesraad Energie en Klimaat (PAEK). Het college gaat onderzoeken wat de mogelijkheden, beperkingen en randvoorwaarden zijn voor het instellen van een PAEK.

Financiële consequenties

De financiële consequenties zijn per advies beschreven in het document 'Uitvoering adviezen burgerberaad klimaat 2024.'

In de derde kwartaalrapportage is opgenomen dat er een herziene beschikking is ontvangen met middelen tijdelijke regeling CDOKE (€1.609.000). Daarnaast zijn de eerder beschikte CDOKE-middelen geïndexeerd (€1.706.000). Een deel van deze extra klimaatmiddelen zal worden ingezet voor uitvoering van de adviezen van de klimaatraad.

Voor een aantal adviezen zal uit de nadere uitwerking blijken dat er extra budget nodig is voor de uitvoering. Het eventueel beschikbaar stellen van extra middelen uit de algemene middelen neemt het college mee in de integrale afwegingen om te komen tot de Perspectiefnota 2025 of 2026.

Betrokkenheid raad

De raad heeft, met behulp van een voorbereidingsgroep uit de raad, de vraag voor het burgerberaad geformuleerd, het burgerberaad een mandaat meegegeven en een extern bureau gecontracteerd om de gemeente te ondersteunen bij de uitvoering hiervan. Op 29 juni is de raad uitgenodigd om aanwezig te zijn bij de afronding van het Burgerberaad en het overhandigen van de adviezen aan de burgemeester.

Het college heeft alle adviezen beoordeeld en per advies een voorstel voor uitvoering gedaan. Dat is vastgelegd in het document 'Uitvoering adviezen burgerberaad klimaat 2024.' Het college legt het pakket van 30 adviezen en 30 voorstellen als één geheel ter goedkeuring voor aan de raad.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Deventer,
de secretaris, de burgemeester,

J.P. Wassens

R.C. König

RAADSBSLUIT

Onderwerp : Uitvoering adviezen burgerberaad klimaat 2024
Voorstelnummer : 2024-976
Raadstafel d.d. :
Raadsvergadering :

De raad van de gemeente Deventer,

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 10-12-2024, nummer 2024-976

BESLUIT

1. Het college opdracht te geven om de adviezen met nummers 1.3, 1.4, 2.1, 2.4, 2.5, 3.2, 4.1, 4.4, 5.1, 6.1, 7.2, 7.3, 7.4 uit te voeren, zoals verwoord in de bijlage 'Uitvoering adviezen burgerberaad klimaat 2024'.
2. Het college opdracht te geven om de adviezen met nummers 1.1, 1.2, 2.2., 2.3, 3.3, 3.5, 4.5, 5.2, 5.4, 6.2, 6.3, 6.4, 7.1, 7.5, 8.1 nader uit te werken, zoals verwoord in de bijlage 'Uitvoering adviezen burgerberaad klimaat 2024', en het eventueel beschikbaar stellen van extra middelen te betrekken bij de integrale afwegingen van de Perspectiefnota 2025 of 2026
3. Het college opdracht te geven om de adviezen met nummers 3.1 en 6.5 niet uit te voeren om praktische en financiële redenen, zoals toegelicht in de bijlage 'Uitvoering adviezen burgerberaad klimaat 2024'.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van

De raad voornoemd,

de griffier,

de voorzitter,

A. Kerver

R.C. König

Eindrapport

Deventer Klimaatraad 2024

Logo: Raine Klaassen

Voorwoord - Komoptan!

Deventer Klimaatraad adviseert

Voor u ligt het advies dat de Klimaatraad heeft opgesteld. Met iets meer dan 100 inwoners hebben we hier vijf zaterdagen keihard aan gewerkt. Dat was soms best een uitdaging, maar we zijn blij en trots over het resultaat.

We vonden het leuk dat de gemeente Deventer ons uitnodigde om mee te denken over dit onderwerp. Daar zit direct een belangrijke les: wij als inwoners willen graag betrokken worden.

Onze boodschap

Een rode draad in de adviezen is het gevoel van urgentie. We voelen sterk de noodzaak tot actie. Een groene stad is een fijne stad om in te leven, voor ons en de generaties na ons.

Het was goed om te ontdekken dat de gemeente al best wel veel doet. Bijvoorbeeld op het gebied van klimaatadaptatie en circulariteit. Alleen is dit vaak niet zichtbaar, en er mag nog wel een tandje bij. Onze wens is dat iedereen in Deventer voelt dat we samen onze schouders eronder zetten.

Over dit advies

Onze adviezen zijn opgedeeld in 8 thema's. Van biodiversiteit en circulariteit tot de energietransitie en het betrekken van bewoners. Soms is er overlap, maar alle adviezen gaan uit van de kernwaarden van eerlijkheid, rechtvaardigheid, solidariteit.

Hoe nu verder?

Wat ons betreft is dit niet het einde van de klimaatraad. We willen graag betrokken blijven. Dit komt ook terug in de adviezen.

We vragen de gemeente bij het lezen en uitvoeren van de adviezen: denk in mogelijkheden en zoek creatieve oplossingen.

We eindigen met een quote van Abraham Lincoln:

“Je hebt het recht om kritiek te leveren als je het hart hebt om te helpen.”

Dit zijn verzamelde quotes van deelnemers aan de Klimaatraad:

"Voor mij persoonlijk is het een verrijking dat er zoveel diversiteit en creativiteit naar boven komt." (LR)

"Vanaf dag 1 had ik het gevoel dat het advies dat wij geven zwaar weegt en serieus genomen wordt. Ook word je kennis verbreed." (MK)

"Aanvankelijk dacht ik: om het klimaatprobleem op te lossen moet er een dijk om Deventer gelegd worden en dan kunnen we dit op onze eigen manier doen. Oftewel, ik had niet de illusie dat het klimaatprobleem opgelost kan worden. Nu ervaar ik dat al onze ideeën wel serieus genomen worden." (FA)

"Ik zag de billboards met de uitnodiging om mee te doen met de Deventer Klimaatraad in de stad staan en toen kreeg ik een uitnodigingsbrief hiervoor in de bus. "Dit ga ik doen!", dacht ik. Ik vond het inspirerend, motiverend en verrijkend en ik hoop dat Deventer en vooral onze kinderen en kleinkinderen hier de vruchten van gaan plukken." (CvdL)

"Fantastisch dat de raad er is, maar voor mij wel hogere wiskunde. Twijfel over de kwaliteit van onze adviezen en of er monitoring gaat plaatsvinden van deze adviezen. Zelf mis ik de wetenschap. Maar het is wel een leuke club mensen en het is goed georganiseerd!" (AM)

"Horizon verbreed." (JR)

"Samen gaan we voor een groene en duurzame gemeente." (BS)

"Goed initiatief, veel adviezen maar hoe nu verder? Het was soms wat chaotisch en intensief, maar een hoop wijzer geworden."

"Verplicht uit je eigen bubbel te komen en open te staan voor andere mensen." (AvV)

Inhoud

Voorwoord - Komoptan!.....	1
Vraagstelling en mandaat.....	4
Aangenomen adviezen.....	6
1 Biodiversiteit.....	7
2 Circulariteit.....	13
3 Duurzame mobiliteit.....	18
4 Energietransitie.....	22
5 Gedrag & betrekken inwoners.....	25
6 Klimaatadaptatie.....	28
7 Overkoepelende adviezen.....	34
8 Verduurzamen woningen.....	39
Afgewezen adviezen.....	41
1 Biodiversiteit.....	42
2 Circulariteit.....	44
3 Duurzame mobiliteit.....	45
4 Energietransitie.....	48
5 Gedrag & betrekken inwoners.....	50
7 Overkoepelende adviezen.....	52
8 Verduurzamen woningen.....	53
Procesbeschrijving.....	55
Samenstelling van het beraad.....	56
Publiekscampagne.....	56
Uitnodigingen.....	56
Respons.....	57
Procesbegeleiding.....	63
Communicatie.....	63
De bijeenkomsten.....	64
Nawoord.....	67

Vraagstelling en mandaat

De gemeenteraad van Deventer heeft op 19 juli 2023 het raadsvoorstel 'Burgerberaad – Plan van aanpak en onderwerp Klimaat', aangenomen. De Deventer Klimaatraad 2024 is conform dit raadsvoorstel uitgevoerd. In dit rapport wordt dat op verschillende onderdelen nader toegelicht.

Daarnaast zijn tijdens dezelfde raadsvergadering twee amendementen aangenomen over de vraagstelling en over het mandaat. Beide amendementen zijn ook in de uitvoering van de Deventer Klimaatraad meegenomen.

Vraagstelling burgerberaad klimaat Deventer

(Aangenomen amendement, 19 juli 2023)

Hoe zorgen we ervoor dat Deventer klimaatneutraal wordt? Welke maatregelen moeten we nemen en welke uitgangspunten horen daarbij om de lusten en lasten eerlijk te verdelen?

Mandaat

(Aangenomen amendement, 19 juli 2023)

De uitkomsten van het Beraad zijn zwaarwegende adviezen die worden vertaald in het nog op te stellen/aan te passen mobiliteitsplan/klimaatvisie, waarbij de gemeenteraad alleen adviezen die juridisch, financieel of praktisch niet haalbaar zijn, onderbouwd niet zal overnemen of aanpassen.

Procesafspraken

De deelnemers van de Deventer Klimaatraad hebben tijdens de eerste bijeenkomst samen procesafspraken gemaakt. Hiermee kregen zij, zoals bedoeld, regie over hun eigen proces. Er zijn afspraken gemaakt over de stemprocedure maar ook over communicatie met het zogeheten maxi-publiek. Dat is iedereen die geen deelnemer is, zoals niet ingelote inwoners van de gemeente Deventer, raad en college. Hieronder de afspraken die zijn aangenomen met minimaal 75% van de uitgebrachte stemmen:

- **Procedure van besluiten nemen**

Het aangenomen voorstel voor hoe het beraad besluiten neemt:

- 1 Er is een voorstel
- 2 Stemmen om te peilen
- 3 Toelichten voor en tegen
- 4 Eventueel aanpassen voorstel
- 5 Nog een keer stemmen, nu definitief
- 6 75% voor is aangenomen
- 7 Alle adviezen worden opgenomen in het rapport, met stempercentage

- **Communicatie**

Vanuit deelnemers kwam het verzoek om voor de plenaire presentatie te stemmen over de communicatie met het maxi-publiek, dat is iedereen die geen deelnemer is. De voorzitter licht toe dat het delen van informatie over de inhoud van het burgerberaad voor het overhandigen van het advies niet wenselijk is. Het verstoort het proces. Er volgt een discussie over welk voorstel in stemming gebracht moet worden.

Het aangenomen voorstel over communicatie met de buitenwereld:

We maken helemaal geen foto's en filmpjes tijdens de dag.

Verder spreken de deelnemers af dat niemand iets deelt op zijn socials en dat de gemeente alleen (en terughoudend) publiceert via haar eigen website, en op haar sociale media accounts en dan enkel informatie over het proces.

- **Hoe werken we samen?**

Het aangenomen voorstel over samenwerken:

- Iedere mening telt even zwaar
- Twijfelen mag, graag zelfs
- We luisteren naar elkaar en stellen het liefst open vragen
- We zoeken diverse perspectieven zonder te overtuigen
- Het is goed dat iemand wil nadenken in stilte

Aangenomen adviezen

Tijdens de eerste bijeenkomst hebben de deelnemers van de Deventer Klimaatraad met elkaar dus bepaald dat adviezen zijn aangenomen als minimaal 75% van de uitgebrachte stemmen het eens is het met advies. De afgewezen adviezen hebben minder dan 75% van de uitgebrachte stemmen gehaald.

1 Biodiversiteit

1.1 Deventer als lichtend voorbeeld voor oplossingen in de landbouw.

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

Als het gaat om verduurzaming van de landbouw lijkt het soms: boer tegen overheid. Maar er zijn ook mensen die experimenteren met oplossingen en alternatieven. Bijvoorbeeld lokale duurzame landbouwinitiatieven, “voedselbossen”, lokale biologische moestuinen, uitbreiden van houtwallen, experimenteren met mestvergistings, et cetera. Deze alternatieven zijn misschien (nog) niet rendabel binnen het huidige systeem. Er is tevens onduidelijkheid over waar mensen terecht kunnen met aanvragen van vergunningen en oplossingen rondom groencultuur binnen de gemeente.

Wat is ons advies?

Omarm en ondersteun initiatieven vanuit de samenleving, zodat Deventer koploper wordt in Nederland als het gaat om oplossingen in de landbouw. Er moet 1 aanspreekpunt/adviespunt/loket zijn in de gemeente, die mensen niet doorverwijst maar helpt bij een oplossing.

Hoe willen we dat bereiken?

Zomer 2025 moet er een stimuleringsprogramma zijn voor duurzame innovatie in de landbouw. Dit programma moet gaan over:

- Het beschikbaar stellen van subsidies voor duurzame initiatieven
- Hoe om te gaan met regelgeving die in de weg zit
- Een aanspreekpunt, een fysiek loket voor bewoners, boeren/bedrijven, dat advies, hulp en uitvoering geeft mbt subsidies, bestrijdingsmiddelen/alternatieven
- Een spotlight strategie: iedere maand wordt een succesvol initiatief uitgedragen via nader te bepalen communicatiekanalen.
- Het loket werkt samen met natuur en landschapsorganisaties.
- Toereikende financiering voor beschikbaar stellen van alternatieven voor chemische bestrijdingsmiddelen.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Overheid steunt dan echt duurzame initiatieven voor boeren en particulieren.

Erkenning en stimuleren van initiatieven vanuit de samenleving: **we doen het samen.**

94 % stemt voor. Daarmee is dit advies **aangenomen.**

1.2 Boer als natuurbeheerder

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

Boeren zitten vast in een systeem waarin het verdienmodel ten koste gaat van de natuur. Goede natuur is het waard om in te investeren, daar ligt dus een kans voor boeren om meer inkomsten te genereren. Er bestaan programma's waarin boeren worden beloond voor natuurbeheer, zoals VALA in de Achterhoek.

Wat is ons advies?

Stel een Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer programma op voor de Gemeente Deventer en omstreken (Salland?), en richt een organisatie op die dit programma kan uitvoeren. Stimuleer initiatieven zoals "Boeren voor biobased bouwmaterialen" als een nieuw verdienmodel voor boeren.

Hoe willen we dat bereiken?

Ga in gesprek met VALA die dit al hebben gedaan voor de achterhoek. Betrek LTO en boeren uit de omgeving.

De gemeente moet samenwerken met de provincie, de landbouw- en natuurorganisaties en de boeren om toe te zien dat dit verwezenlijkt wordt.

Dit zou door het loket vernoemd in punt 1.1, uitgevoerd kunnen gaan worden. Indien niet mogelijk bij loket uit 1.1, dan dient er een fysiek aanspreekpunt te komen.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Nu is het soms boer tegen de natuur. Dan wordt het boer met de natuur.

89% stemt voor. Daarmee is dit advies **aangenomen**.

1.3 Meer groen in de gemeente

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

In de stad zien we momenteel te weinig groen en natuur. Daarnaast zien we dit specifiek in sommige oudere wijken, die sterk verstedend zijn. Hierdoor kunnen ook problemen ontstaan met wateroverlast tijdens hevige buien en hitteoverlast tijdens hete zomers.

Wat is ons advies?

Dat de gemeente zo snel mogelijk aan de slag gaat met het opstellen van een gemeentelijk biodiversiteitsplan, om op deze manier tot een overkoepelend plan van aanpak te komen voor meer groen binnen de stad. Dit kan uitgevoerd worden door de gemeente-ecologen en

planologen zelf, maar ook door een professioneel ecologisch adviesbureau dat hiervoor door de gemeente wordt ingeschakeld. De uitvoering van dit plan moet in 2030 gerealiseerd zijn.

Hoe willen we dat bereiken?

Door het opstellen van een gemeentelijk biodiversiteitsplan, waarin bijvoorbeeld aandacht wordt besteed aan zaken als de huidige situatie, het creëren van een biodiversiteitsimpuls, van 35% meer groen boven op de huidige situatie, het creëren van groene verbindingzones en ecologisch maaibeheer, waar dit mogelijk is. Het streven van deze 35% gaat zowel over de gronden in bezit van de gemeente zelf, als over het stimuleren van vergroening door particulieren en bedrijven (bijvoorbeeld plantenbakken, groene daken en erfafscheidingen), door deze bijvoorbeeld bij te staan met subsidie of expertise. Hierbij zouden dan ook zaken moeten worden meegenomen als het gebruik van streekeigen planten en een gezond bodemleven. Tijdens het opstellen van dit plan zouden bestaande wijkinitiatieven betrokken kunnen worden. De voortgang van het opstellen en het uitvoeren van dit biodiversiteitsplan wordt aan de burgers van Deventer gecommuniceerd, bijvoorbeeld via wijkkranten of sociale media.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Je krijgt dan een groenere leefomgeving voor alle inwoners van Deventer, met alle gezondheidsvoordelen die daarmee gepaard gaan. Dit creëert kansen voor de planten en dieren in de stad zelf.

96% stemt voor. Daarmee is dit advies **aangenomen**.

1.4 Gezonde en groene leefomgeving doen we samen!

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

Zowel bij de gemeente als bij de burger zien we te weinig kennis en belang van groen voor een gezonde leefomgeving voor mens en dier.

Wij zien:

- Te weinig variatie in groene aanleg in wijken. Onvoldoende inheemse en gevarieerd groen in alle seizoenen (openbaar groen en tuinen),
- Te weinig schaduw door bomen in straten en beplanting aan muren of daken voor verkoeling,
- Groenbeheer zit vaak groene initiatieven van burgers in de weg,
- Ongebruikte, braakliggende stukken grond van de gemeente,
- En verwaarloosde grond bij huurwoningen.

Wat is ons advies?

De gemeente Deventer moet zijn eigen groenbeleid van 2025 hanteren en nakomen. Maak het beleid voor iedere betrokkene duidelijk en werkbaar.

- Zorg dat de communicatie en aansturing tussen Gemeente en Deventer Groenbedrijf zichtbaar en begrijpelijk is voor alle partijen.
- Organiseer per kwartaal een overleg tussen gemeente Deventer, Deventer Groenbedrijf, wijkbeheer, burgerinitiatieven en een ecooloog. Dit in verband met de vier seizoenen en de daarbij horende taken.
- Deze informatie ook richting burger uitdragen, zodat zij zelf dit ook kunnen toepassen.
- Verhuurders en woningcorporaties verplichten om aan groene aanleg mee te werken en dit te onderhouden.
- Er **moet** budget vrij gemaakt worden voor vergroening in wijken voor de gezondheid van mens, dier en milieu.

Hoe willen we dat bereiken?

Per kwartaal (seizoen) komen gemeenteamttenaar groen, het Groenbedrijf Deventer, wijkbeheer, burgerinitiatieven en een ecooloog samen voor kennisoverdracht, ervaringen uitwisselen en groenbeleid uitvoeren en aanpassen. Vooral **vóór** de belangrijke snoei en maaitijden, zodat de biodiversiteit voortgang boekt in plaats vernietigd wordt.

Informatieavonden voor burgers. Informatiefolders op centrale plekken (bv Bibliotheek, wijkcentra, scholen, markten, evenementen, etc).

Woningcorporaties en particuliere verhuurders betrekken bij het groenbeleid.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Het is nu per wijk verschillend hoe de groenvoorziening wordt aangepakt en iedereen heeft het recht en de ruimte nodig voor een groene gezonde leefomgeving.

88% stemt voor. Daarmee is dit advies **aangenomen**.

2 Circulariteit

2.1 Bewustwording bij Deventenaren over hergebruik en reparatie van spullen vergroten.

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

Er wordt veel verspild doordat veel nieuwe producten worden gekocht. Daarnaast wordt er veel onnodig weggegooid.

Wat is ons advies?

Vergroot de kennis van de inwoners van de gemeente Deventer over het belang van duurzaam gebruik, reparatie en hergebruik van goederen. Doe dit op een positieve manier en op onverwachte plekken zoals festivals.

Hoe willen we dat bereiken?

Met een positieve campagne die bewustwording rond hergebruik en repareren vergroot. Dit doet Gemeente Deventer door een laagdrempelige website met informatie en een ludieke campagne in de openbare ruimte (billboards/reclamezuilen). Daarnaast faciliteert de Gemeente Deventer het toegankelijk maken van repair-café's door aanwezigheid tijdens festivals en creatieve activiteiten. Door deze aanpak wordt hergebruik voor inwoners makkelijker en leuker gemaakt.

Waarom vinden we dat eerlijk?

De communicatiecampagne is voor iedereen toegankelijk. Mensen die het leuk vinden om te repareren en hier kennis van hebben kunnen hun enthousiasme delen tijdens de repair-café's op onverwachte plekken. Dit zorgt dat een brede groep meer producten gaat hergebruiken en er minder wordt weggegooid.

89% stemt voor. Daarmee is dit advies **aangenomen**.

2.2 Gemeente Deventer legt aan haar inwoners verantwoording af over hoe circulair ze bezig is.

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

Er is een ambitie om in 2050 als gemeente volledig circulair te zijn. Tegelijkertijd zien we dat we als inwoners nu geen beeld hebben bij de huidige, stand van zaken.

Wat is ons advies?

We adviseren de gemeente Deventer haar directe invloed als zijnde afnemer en opdrachtgever op circulariteit te laten zien. Gemeente Deventer legt hierover jaarlijks, cijfermatig, duidelijk en op een aantrekkelijke manier verantwoording af naar de inwoners.

Hoe willen we dat bereiken?

Gemeente Deventer beschrijft in Visie Deventer Circulair een monitoringstool te willen lanceren waarmee circulariteit gemeten kan worden. Als Deventer Klimaatraad vinden wij het belangrijk dat er naast monitoring ook **verantwoording** plaatsvindt. Daarom ontwikkelt de Gemeente Deventer duidelijke en aantrekkelijke communicatie richting inwoners. Cijfers die laten zien hoever we van de ambitie af zijn en goede voorbeelden van wanneer iets circulair is staan centraal in de communicatie. De cijfers zijn het hele jaar door toegankelijk via de website Duurzaam Deventer. Tijdens de Week van de Circulaire Economie zijn de goede voorbeelden zichtbaar in de openbare ruimte. Er wordt een speciaal evenement georganiseerd waarbij de jaarlijkse monitor wordt gelanceerd.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Burgers behoren te weten wat er binnen de gemeente gebeurt. De verantwoording moet visueel en bondig zijn en goed te begrijpen voor alle inwoners. Zij betalen belasting en hebben recht om te weten of en hoe het geld wordt besteed.

87% stemt voor. Daarmee is dit advies **aangenomen**.

2.3 Het inkoop- en aanbestedingsbeleid van de Gemeente Deventer is circulair

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

Gemeente Deventer heeft een voorbeeldfunctie en kan binnen haar invloedssfeer circulaire keuzes maken. Dit kan ze doen door circulariteit de norm te laten zijn in het inkoop- en aanbestedingsbeleid.

Wat is ons advies?

Gemeente Deventer maakt circulaire keuzes wanneer zij opdrachtgever of afnemer is. We denken hierbij aan circulaire materialen en circulaire toeleveranciers voor bouw, educatie en eigen bedrijfsvoering binnen het gemeentehuis.

*Dit advies wordt gedeeld door ambtenaren in de opgestelde Visie Deventer Circulair die nog moet worden goedgekeurd door de Raad.

Hoe willen we dat bereiken?

Gemeente Deventer stelt bij aanbestedingen richtlijnen op met betrekking tot circulariteit. Bedrijven die op aanbestedingen intekenen moeten aan deze richtlijnen voldoen. Dit zorgt ervoor dat de Gemeente Deventer in haar samenwerkingen kiest voor toeleveranciers die circulaire producten en/of diensten aanbieden. Deze circulaire richtlijnen zijn op www.duurzaamdeventer.nl te vinden zodat de toeleveranciers goed weten aan welke richtlijnen zij moeten voldoen.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Bedrijven met circulaire producten/diensten krijgen zo de kans om te groeien, de Gemeente is een betrouwbare klant voor bedrijven. Gemeente Deventer geeft het voorbeeld en moedigt bedrijven aan circulaire producten en diensten aan te bieden.

94% stemt voor. Daarmee is dit advies **aangenomen**.

2.4 Hergebruik van (kinder)spullen en kleding bevorderen

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

Niet iedereen gaat naar een tweedehands winkel omdat het niet toegankelijk en aantrekkelijk is. Mensen weten niet waar ze welke spullen kunnen halen. Het kopen bij 'normale' winkels is vaak duurder en niet duurzaam. Zeker bij producten voor kinderen, met een hoge omloopsnelheid, zorgt dit voor hoge kosten voor een kort gebruik.

Wat is ons advies?

Maak het voor de Deventenaar aantrekkelijker om gebruikte (kinder)spullen en kleding te kopen of in te leveren. De gemeente kan bijdragen aan de zichtbaarheid en toegankelijkheid van de tweedehandswinkels door meer informatie te geven. Verder kan er gewerkt worden aan een puntensysteem (zie Let's Deventer voor inspiratie) om te stimuleren om spullen in te leveren voor een tweede leven.

Hoe willen we dat bereiken?

Betere informatievoorziening door een overzicht van tweedehands winkels te maken (op duurzaamdeventer.nl) dat binnen 1-2 "clicks" alle nodige informatie weergeeft. Denk hierbij aan zaken als:

- Locatie winkel (visueel op een kaart);
- Aanbod en kosten (goedkoper/gemiddeld/duurder t.o.v. "normale" winkels);
- Is het een inleverpunt of alleen winkel;
- Het is ook belangrijk dat deze informatie fysiek toegankelijk is, bijv. in huis-aan-huis bladen.
- Het Let's Deventer puntensysteem zou kunnen worden uitgebreid met het sparen en inzetten van punten door bruikbare spullen in te leveren en te kopen bij tweedehands winkels.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Alle inwoners ongeacht leeftijd, inkomenssituatie of leefomstandigheden kunnen hierdoor goede (kinder)spullen en kleding tegen een redelijke prijs verkrijgen. Door een puntensysteem wordt het ook toegankelijker voor mensen die iets minder te besteden hebben om hieraan mee te doen.

82% stemt voor. Daarmee is dit advies **aangenomen**.

2.5 Circulariteitsadvies op wielen

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

Inwoners weten niet goed hoe ze dingen in hun huis kunnen repareren of circulair kunnen vormgeven. Een grote groep mensen gaat niet uit zichzelf op zoek naar informatie en advies om in en rond hun huis meer circulair bezig te zijn.

Wat is ons advies?

Maak het gemakkelijker en leuker voor inwoners om hun huis duurzaam te veranderen en te repareren. Dit ligt in het verlengde wat vanuit het Duurzaamheidscentrum wordt gedaan. De kracht van dit advies is dat het laagdrempelig informatie geeft aan doelgroepen die hier normaal niet aan blootgesteld worden.

Hoe willen we dat bereiken?

De elektrische Duurzaam Deventer PR-bus en bakfiets is aanwezig op weekmarkten, festivals en andere plekken waar veel mensen komen. Er is informatie en advies over het duurzaam veranderen van een keuken, badkamer of woonkamer beschikbaar. Ook is het mogelijk om kleine huishoudelijke apparaten te laten fixen. De adviseur kan specifiek advies geven over circulaire oplossingen voor bestaande problemen van de mensen die in de bus komen. Bijvoorbeeld, je hebt een nieuw huis gekocht met een prima keuken, maar je vindt hem lelijk. De adviseur denkt met je mee over hoe je de keuken eigen kunt maken op een duurzame en betaalbare manier.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Iedereen kan hier terecht voor gratis advies, het is laagdrempelig. Je bereikt ook mensen die niet veel met duurzaamheid bezig zijn. Belangrijk is wel dat de benaming/uitstraling/marketing hier op gericht is.

80% stemt voor. Daarmee is dit advies **aangenomen**.

3 Duurzame mobiliteit

3.1 Kwalitatief en betaalbaar Openbaar Vervoer (OV) voor iedereen

Wat zien we?

Wij zien dat de auto te vaak wordt gebruikt in Deventer. De CO₂-uitstoot moet verlaagd worden.

Wat is ons advies?

Maak het OV aantrekkelijker en toegankelijker zodat mensen kiezen voor duurzame vervoersopties.

Hoe willen we dat bereiken?

- Tarieven voor het OV moeten **betaalbaar** zijn en blijven. Lobby hiervoor bij de provincie.
- De gemeente zorgt voor **gratis OV voor minima** binnen de gemeente Deventer.
- Zorg voor betere **doorstroming** van de bus bij kruispunten door middel van busbanen en voorrang bij verkeerslichten.
- Zorg voor **goede frequenties en aansluitingen** voor bus en trein, ook in het weekend, voor alle wijken en dorpen. Lobby hiervoor bij de juiste instanties.
- Zorg voor **voorzieningen voor het stallen van de fiets** bij bushaltes, zeker in de omliggende dorpen.
- Zorg voor **toegankelijke haltes en stations**, zodat ook mensen met een beperking het OV kunnen gebruiken.
- We adviseren om **nieuwe treinstations** in Bathmen en Deventer-Noord (bijv. Platvoet, Diepenveen) te realiseren. We adviseren daarbij een pro-actieve lobby bij de NS en/of Prorail. Er zijn al beleidsplannen voor nieuwbouwwoningen in de genoemde wijken. Dit moet samengaan met goede OV-voorzieningen.
- We adviseren om onderzoek te doen naar eventuele aanvullende belemmeringen om het OV te gebruiken.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Aantrekkelijk en betaalbaar OV is te gebruiken door iedere doelgroep.

OV is duurzaam vervoer en daarmee ook eerlijk voor het klimaat.

79% stemt voor. Daarmee is dit advies **aangenomen**.

3.2 Fietsparkeren: vlot en veilig

Wat zien we?

Er zijn in de binnenstad drie grote plekken voor fietsparkeren. De parkeermogelijkheden zijn inefficiënt en op sommige plekken onveilig. Mogelijkheden om de fiets binnen en buiten de binnenstad te parkeren zijn ontoereikend. Er wordt in de (binnen)stad nog te vaak gebruik gemaakt van de auto. Fietsen is nog niet vanzelfsprekend.

Wat is ons advies?

We willen inzetten op meer en betere fietsparkeergelegenheden, die rekening houden met de diversiteit aan type fietsen. In het bijzonder moet hierbij aandacht zijn voor het veilig stallen van fietsen, omdat fietsen steeds waardevoller zijn. Fietsen moeten goed vastgezet kunnen worden. Mensen moeten verleid worden om de fiets op een veilige plek te stallen. Mensen moeten tevens verleid worden om zich met de fiets te verplaatsen. Dit is gezonder en beter voor aarde, mens en dier.

Hoe willen we dat bereiken?

Er moeten meer locaties komen waar je je fiets op een simpele en veilige manier kunt parkeren. Plaats 'nietjes' waar mogelijk. Houd rekening met de diversiteit aan type fietsen. Het realiseren van meer ruimte voor fietsparkeren mag hierbij ten koste gaan van ruimte voor autoparkeren. Plaats barrières (zoals lage plantenbakken) om fietsparkeren onaantrekkelijk te maken op plekken waar fietsen voor overlast kunnen zorgen.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Op deze manier bereiken we een eerlijkere verdeling van de ruimte voor de auto en de fiets. Iedereen is gebaat bij veiligheid.

86% stemt voor. Daarmee is dit advies **aangenomen**.

3.3 Voorrang om veilig en vlot te kunnen fietsen!

Wat zien we?

Als fietser kun je in Deventer niet lekker doorfietsen. Je wordt geremd door verkeerslichten, voorrangskruisingen en een onveilige inrichting van fietspaden. Er wordt in de stad nog te vaak gebruik gemaakt van de auto. Fietsen is nog niet vanzelfsprekend. Het Programma Fiets Deventer 2021-2025 is een mooi plan, maar er is nog te weinig gerealiseerd.

Wat is ons advies?

We adviseren de fietspaden in Deventer veiliger in te richten en fietsers vaker voorrang te geven. Dan wordt het aantrekkelijker om de fiets te pakken. Ook adviseren we om meer samen te werken met andere gemeenten en aangrenzende provincies om doorfietsroutes tussen gemeenten aan te leggen.

Hoe willen we dat bereiken?

We willen dit bereiken door:

- Bredere fietspaden aan te leggen waar mogelijk.
- Straten in te richten als fietsstraat.
- De weginrichting veiliger te maken voor fietsers: bijvoorbeeld met ongelijkvloerse kruisingen.
- Verkeerslichten af te stemmen op fietsers: fietsers krijgen voorrang op auto's. Dit moet gerealiseerd worden voor alle fietsers en niet alleen voor fietsers met een app.
- Doorfietsroutes naar andere gemeenten aan te leggen.
- Alle fietsers eenduidiger voorrang te geven. Dit geeft alle weggebruikers meer duidelijkheid en het zorgt voor meer veiligheid.
- Zwolle en Enschede kunnen een voorbeeld zijn voor een veilige en vlotte inrichting voor fietsers.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Iedereen moet veilig thuis kunnen komen.

93% stemt voor. Daarmee is dit advies **aangenomen**.

3.5 Particuliere deelauto's

Wat zien we?

Wij zien veel auto's die niet altijd gebruikt worden. Dit legt veel beslag op de openbare ruimte en kost veel materialen om al deze auto's te produceren.

Wat is ons advies?

Stimuleer het gebruik van deelauto's en ondersteun particuliere initiatieven voor deelauto's.

Hoe willen we dat bereiken?

- Initiatief moet vanuit inwoners zelf komen. De gemeente zorgt voor laagdrempelige randvoorwaarden, denk hierbij aan het plaatsen van een laadpaal en toewijzen van een parkeerplaats voor de deelauto.
- Maak op een goed vindbare plek (website) zoals duurzaamdeventer.nl (op de website van de gemeente Deventer moet hier naar verwezen worden) een tool voor inwoners waar zij een overzicht (met kaartje) kunnen vinden van bestaande deelauto(projecten) en een nieuwe deelauto kunnen aanmelden.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Openbare ruimte wordt minder aan auto's besteed en kan worden gebruikt voor duurzame doeleinden.

76% stemmen voor. Daarmee is dit advies **aangenomen**.

4 Energietransitie

4.1 Deventer heeft meer dan 3x zoveel energie nodig in 2050 zonder CO2 uitstoot

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

We zien dat de vraag naar elektriciteit richting 2050 met meer dan 3x toeneemt, volgens sommige cijfers zelfs met 5x. De opwekking van energie uit zon en wind is onregelmatig. Als de zon het felst schijnt en de wind het hardst waait, valt dit zelden samen met de momenten dat er ook de grootste vraag naar stroom is. Dit zorgt nu voor netcongestie. Op dit moment wordt daarom veel energie verspild doordat windmolens stilgezet en zonnepanelen uitgeschakeld worden tijdens pieken.

Wat is ons advies?

Wij adviseren de gemeente om vast te houden aan het zo spoedig mogelijk afstappen van fossiele energie.

Wij adviseren de gemeente om uiterlijk 2025 te komen met een energievisie waarin met een open blik alle niet-fossiele energiebronnen worden afgewogen en op elkaar worden afgestemd.

Hoe willen we dat bereiken?

Wij adviseren de gemeente:

- Buurtaccu's te faciliteren voor particulieren, centrale accu's op bedrijventerreinen aan te moedigen en de infrastructuur te verbeteren.
- Het "teveel" aan opgewekte energie om te zetten in groene waterstof.
- Te stimuleren panelen oost-west aan te leggen in plaats van alleen op het zuiden om de "piek" te verbreden.
- Burgers bewust te maken van de relatie tussen gebruik en het opwekken van energie, bijvoorbeeld door een dynamisch contract.
- Het inzetten van zon en wind beter onderling af te stemmen.
- Een zo breed mogelijk scala van stabiele niet-fossiele energiebronnen in te zetten en aan te boren.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Gemeente faciliteert opslag en verdeling van niet-fossiele energie, zodat deze voor iedereen beschikbaar en betaalbaar is.

85% stemmen voor. Daarmee is dit advies **aangenomen**.

4.4 Ga slim om met warmte

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

Bij het verwerken van het afval van Deventer is het belangrijk dat er niet alleen zoveel mogelijk materialen teruggewonnen worden, maar ook zoveel mogelijk warmte. Dit gebeurt al bij de rioolwaterzuivering. Bij mestvergisting komt ook warmte vrij. Biomassacentrales worden in de praktijk vaak gevoed met houtsnippers of pellets die beter op een andere manier gebruikt hadden kunnen worden. Afvalverbranding wordt vaak op grote schaal aangepakt en aangevuld met geïmporteerd afval. Sommige bedrijven zoals datacentra lozen veel warmte, terwijl die ook nuttig gebruikt kan worden.

Wat is ons advies?

Bekijk afval eerst vanuit circulariteit maar daarna ook als mogelijke energiebron. Dit geldt niet alleen voor industriële warmte, maar ook voor brandbaar of vergistbaar (bio-)afval.

Hoe willen we dat bereiken?

Neem in de visie op afvalverwerking op dat er bij elke (grotere) warmtestroom en afvalstroom gekeken wordt of de warmte gebruikt kan worden om een warmtenet te voeden.

Gebruik hoge-temperatuur warmte eerst voor industrie en restwarmte voor woningen.

Weeg de warmtebehoefte serieus mee in het industriebeleid van Deventer. Haal desnoods bedrijven van andere plekken in Nederland waar een overschot aan warmte is naar Deventer om die warmte te leveren, mits die bedrijven ook producten maken die nodig zijn en niet **primair** voor warmte zijn.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Er is warmte nodig voor iedereen. Afvalwarmte is jammer. Om op een betaalbare manier in warmte te voorzien, is slim gebruik van restwarmte het best.

75% stemmen voor. Daarmee is dit advies **aangenomen**.

4.5 Zonnepanelen als zonneschermen

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

- Zonnepanelen nemen veel oppervlak in per kW en dragen sterk bij aan netcongestie.
- Deventer heeft ook een parkeerprobleem.
- Open parkeerplaatsen zorgen voor hittestress op het terrein zelf en voor de omgeving.

Wat is ons advies?

Zorg bij aanleg van nieuwe en bij bestaande parkeerplaatsen of transferia dat er zonnepanelen als overkapping boven de parkeerplaatsen geplaatst worden. Dit verlaagt hittestress bij de automobilisten en zorgt dat opgewekte energie ter plaatse door elektrische auto's gebruikt kan worden.

Hoe willen we dat bereiken?

Zorg er bij laadpunten voor dat elektrische auto's en fietsen slim opgeladen kunnen worden zodat deze terreinen zo min mogelijk pieken leveren aan het net.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Geen verspilling en overlast.

85% stemmen voor. Daarmee is dit advies **aangenomen**.

5 Gedrag & betrekken inwoners

5.1 iedereen DOET mee!

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

Niet alle inwoners zijn zich bewust van de klimaatproblematiek en van mogelijkheden om hier zelf iets aan te doen. Veel initiatieven die door de gemeente al genomen zijn, zijn bij veel inwoners onbekend.

Wat is ons advies?

Wij adviseren de gemeente om de communicatie zo aan te passen dat alle inwoners bereikt worden over klimaatproblemen. Zo zijn zij beter op de hoogte en worden zij gestimuleerd om klimaat-neutraler te worden.

Hoe willen we dat bereiken?

- Wij als klimaatraad denken graag ook in de toekomst mee over de manier waarop er samenwerking kan komen tussen bewuste bewoners (verbinders) en de gemeente om daarmee onbewuste bewoners te betrekken.
- Wij denken graag mee over de wijze waarop de gemeente burgerinitiatieven en goede voorbeelden in de gemeenschap onder de aandacht kan brengen.
- Wij hebben een aantal ideeën:
  - Maak voor verspreiding van informatie - naast wat al bestaat- gebruik plaatsen waar veel inwoners komen, zoals winkelcentra.
  - Maak gebruik van visuele communicatiemiddelen (plaatjes, filmpjes etc.).
  - Beloon goed/positief gedrag door positieve benadering, bijvoorbeeld een donatie aan een goed doel, of korting voor een vriend.
  - Maak een (voor iedereen toegankelijke) app met betrouwbare informatie specifiek over het klimaat in Deventer. Benut deze app voor het vorige punt.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Omdat IEDERE INWONER UIT DEVENTER betrokken wordt.

86% stemmen voor. Daarmee is dit advies **aangenomen**.

5.2 Deventer natuur als rechtspersoon!

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

De natuur wordt misbruikt, zonder rekening te houden met wat deze nodig heeft. Wij hebben zorgen om onze natuur.

Een aantal gemeenten heeft de rechten van specifieke natuurgebieden formeel erkend en deze gebieden als rechtspersoon aangemerkt. Over de gehele wereld zijn er ruim 400 voorbeelden van deze werkwijze. Bij $\frac{2}{3}$ van deze gebieden is dit nu al succesvol gebleken, bij de rest kan dit nog komen. (bron Nyenrode).

Wat is ons advies?

Deventer merkt specifieke natuurgebieden aan als rechtspersoon.

Hoe willen we dat bereiken?

De gemeente Deventer erkent de natuur (of specifieke onderdelen ervan) als rechtspersoon. Hierbij stelt de gemeente een voogd aan die de belangen van de natuur gaat behartigen, bijvoorbeeld een (onafhankelijke) natuurorganisatie. De voogd treedt op als juridisch vertegenwoordiger van rechtspersoon de natuur. Het is van belang dat de gemeente bij het aanstellen van een voogd, criteria stelt waaraan een voogd moet voldoen.

De gemeente haalt hiervoor informatie op bij gemeenten die dit al doen (zoals Eijsden-Margraten) en bij [Rights of Nature](#), een innovatieve, juridische benadering om natuurgebieden te beschermen.

Als het erkennen als rechtspersoon juridisch niet mogelijk blijkt, maakt de gemeente een andere regeling (governance) voor vertegenwoordiging en bestuur van specifieke natuurgebieden. Deventer spant zich - vanwege de kernwaarde van de natuur- in elk geval tot het uiterste in om De natuur onvervreembare rechten toe te kennen zoals dat ook voor mensen geldt (mensenrechten). Concreet denken wij bijvoorbeeld aan natuur als de Schipbeek, de Dortherbeek, de IJssel en monumentale bomen.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Wij vinden de natuur net zo belangrijk als onze medemens.

81% stemmen voor. Daarmee is dit advies **aangenomen**.

5.4 Klimaatneutrale (buiten)reclame in Deventer!

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

Vanuit psychologisch onderzoek door gedragswetenschappers blijkt dat buitenreclame over zaken die slecht zijn voor klimaat door inwoners als heel gewoon wordt gezien.

Meerdere gemeenten (bijvoorbeeld Haarlem) hebben hier al met succes beleid op en staan bepaalde reclames niet meer toe. Hiermee wordt de burger niet verleid tot deze zaken en worden ze bovenal niet genormaliseerd.

Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat uitvoering van dergelijk beleid financieel en juridisch haalbaar is.

Wat is ons advies?

We adviseren dat de gemeente Deventer reclame-uitingen voor vlees, zuivel en vliegwezen op eigen bushokjes, reclameborden en de overige openbare ruimte niet langer toestaat. De gemeente kan dit uitbreiden met andere reclame categorieën, die klimaat belastend zijn.

Hiermee laat de gemeente Deventer zien dat zij lef toont en een voorbeeld wil geven aan haar inwoners.

Hoe willen we dat bereiken?

De gemeente formuleert in de komende jaren - zoals reeds voorgenomen- stringent beleid op reclame-uitingen, bijvoorbeeld op het vlak van energiegebruik, verkeersveiligheid, omvang en/of negatieve maatschappelijke impact. De gemeente steekt hiervoor zijn licht op bij gemeenten die dit al doen.

De gemeente zorgt dat dit financieel haalbaar is, bijvoorbeeld door meer ideële reclame.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Deze maatregel heeft effect op het gedrag van de inwoners van de gemeente Deventer en draagt daardoor indirect bij aan duurzaamheid.

84% stemmen voor. Daarmee is dit advies **aangenomen**.

6 Klimaatadaptatie

6.1 Klimaatbestendige leefomgeving

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

Hittestress, droogte en wateroverlast: de inrichting van de openbare ruimte is met het oog op klimaatverandering nog niet toekomstbestendig. Dit vermindert de leefbaarheid en creëert gezondheidsrisico's voor Deventenaren.

Wat is ons advies?

Streef op korte termijn naar het maximaliseren van de hoeveelheid groen (biodiverse en inheemse bomen, struiklagen, kruidlagen), wateropslag en het waterdoorlatend maken van oppervlakten (o.a. waterdoorlatende bestrating, wadi's).

Hoe willen we dat bereiken?

- Groen: Meer bomen planten daar waar kan en inzetten op bestaande bomen behouden. Als bomen planten niet kan streef dan naar vergroening door middel van struiken en lage planten. Daarnaast moeten ook de mogelijkheden voor groene gevels en daken maximaal benut worden. Bovendien moet het groen ecologisch beheerd worden (o.a. geen gif en ecologisch maaibeleid) en het plantmateriaal biologisch en inheems zijn.
- Water: Minder verharding, open groene vlakken of halfopen bestrating waar mogelijk (zowel bij nieuwe als bestaande bestrating), creëer wadi's en combineer met afkoppelen van hemelwater.
- Indien een buurt minder geschikt is voor vergroening en verhogen van waterdoorlaatbaarheid dan moet dat gecompenseerd worden bij een andere (bestaande of nieuwe) wijk.
- Werk dit beleid uit in korte- en langetermijnplannen (uitvoeringsagenda 2026 en de uitvoeringsagenda's die daarop volgen). De gemeente kan hier gebruikmaken van richtlijnen, zoals de 3-30-300 norm (3 bomen kunnen zien, 30% schaduw, 300 meter afstand tot een koelteplek), de '3 richtlijnen voor hittebestendige stad' of de 'Coolkit van de Hogeschool van Amsterdam'. Deze laatste twee voorbeelden geven genuanceerde adviezen voor verschillende typen wijken.
- Betrek bewoners bij het maken van de plannen en het onderhoud van het groen. Ondersteun bovendien initiatieven vanuit burgers en bedrijven om de stad klimaatbestendiger te maken middels financiën, diensten (o.a. bestrater) of producten (o.a. plant- of bestratingmateriaal).

Waarom vinden we dat eerlijk?

De leefbaarheid van de omgeving verbetert voor alle bewoners en bezoekers van Deventer.

91% stemt voor. Daarmee is dit advies **aangenomen**.

6.2 Creëer een voedingsbodem voor klimaatadaptatie

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

We zien ruimte in wijken om meer klimaatinitiatieven te ontwikkelen. We zien graag dat de gemeente een hele duidelijke en zichtbare rol oppakt in verduurzaming. In sommige wijken lukt dit nu beter dan in andere wijken. We willen graag alle wijken betrekken.

Wat is ons advies?

De gemeente stimuleert burgers en haalt pro-actief kansrijke burgerinitiatieven op over klimaatadaptatie. De gemeente ondersteunt en begeleidt deze initiatieven. Hierdoor brengen wij de gemeente en de inwoners dicht bij elkaar, waardoor zij samen klimaatproblemen oplossen.

Hoe willen we dat bereiken?

Door, gericht op specifieke wijken, burgers bijeen te brengen (o.a. initiatieftafels, duurzaamheidsteams, hitteadviseur etc.) en kansrijke burgerinitiatieven nog meer te ondersteunen met ruimte, advies en middelen.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Op deze manier wordt iedereen gehoord en bereikt en kan iedereen participeren, ook de mensen die minder goed de wegen richting de gemeente weten.

86% stemt voor. Daarmee is dit advies **aangenomen**.

6.3 Maak klimaatadaptatie-oplossingen beschikbaar voor iedereen

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

Er zijn al veel klimaatadaptatie-maatregelen beschikbaar via de gemeente Deventer. Deze zijn nog niet voor iedereen bereikbaar of bij iedereen bekend. De aanpak van de gemeente (bijvoorbeeld via loketten) moet nóg proactiever om burgers te bereiken en daarmee de klimaatdoelen.

Wat is ons advies?

Breng klimaatadaptatie-oplossingen actief naar de burger en maak het voor iedereen bereikbaar en beschikbaar. De gemeente helpt ook bij de uitvoering, door middel van duurzame klussendiensten in alle wijken en duurzaamheidsteams voor elke wijk. Hierbij krijgen de wijken met mensen met een kleine portemonnee voorrang.

Hoe willen we dat bereiken?

Ontwikkel een divers pakket van maatregelen voor klimaatadaptatie, waarmee burgers zelf kunnen bijdragen in hun eigen huis en omgeving. Dit pakket met oplossingen moet gratis worden aangeboden en actief worden uitgedeeld.

Dit pakket bestaat uit de volgende onderdelen:

- Een klimaatadaptatiescan mogelijk maken voor ieder huis in Deventer. Hierbij wordt vastgesteld wat de best haalbare oplossing is voor ieder huis(houden).
- Er is een X bedrag beschikbaar per huishouden. Dit bedrag kunnen mensen inzetten voor groene daken, regentonnen of –reservoirs, zaden voor inheemse planten en bomen etc.
- Focus ook op de hulp bij uitvoering. Realiseer een duurzame klussendienst voor elke wijk en duurzaamheidsteams in elke wijk die mensen kan ondersteunen die het zelf niet kunnen.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Op deze manier zijn klimaatadaptatie-oplossingen bereikbaar en beschikbaar voor iedereen. We zorgen er zo voor dat alle inwoners van de gemeente Deventer weerbaar zijn tegen weersextremen.

86% stemt voor. Daarmee is dit advies **aangenomen**.

6.4 klimaatadaptatie door bedrijven

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

Bedrijven nemen veel ruimte in de gemeente in beslag. Ook zijn bedrijventerreinen nog niet klimaatadaptief. We zien onbenutte kansen voor klimaatadaptatie.

Wat is ons advies?

Elk bedrijf en elk bedrijventerrein moet een concreet klimaatadaptatieplan opstellen waarin ze onderstaande aspecten verwerken (zie 6.4.3). Hierin maken we onderscheid tussen nieuwe en bestaande bedrijven (terreinen). De gemeente dwingt de maatregelen in dit plan af bij nieuwe vergunningen, nieuwbouw, via de overkoepelende bedrijfsverenigingen en met subsidies. Bedrijven moeten hier verplicht over rapporteren aan de gemeente.

Hoe willen we dat bereiken?

Concrete suggesties voor dit plan:

- 1) daken verduurzamen daar waar mogelijk (om energie op te wekken, groen dak, blauw dak (dak met wateropslag) bruin dak (grind/zand/hout voor nestgelegenheid) of mix),
- 2) groen compenseren volgens een nog nader te bepalen norm,
- 3) biodiverse groene verkoeling van gebouw en omliggend terrein,
- 4) regenwater afvangen,
- 5) Groene gevels.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Bedrijven gebruiken de leefruimte in onze gemeente en moeten hun bijdrage leveren in het behalen van de klimaatdoelen. Net als ieder ander.

86% stemt voor. Daarmee is dit advies **aangenomen**.

6.5 Fonds klimaatadaptief buitengebied

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

Boeren en grondeigenaren in het buitengebied willen verduurzamen. Ze willen bijvoorbeeld biologisch boeren, natuurinclusief met het land omgaan en klimaatadaptieve maatregelen treffen.

Helaas zitten ze vast aan afspraken of contracten (met name pacht) die voor lange periodes zijn vastgelegd. Afwijken van de contracten betekent dat ze boetes moeten betalen.

Ondertussen is er nú urgentie voor klimaatadaptatie en verduurzaming.

Wat is ons advies?

De gemeente Deventer komt partijen die willen verduurzamen financieel tegemoet. Ze maakt afspraken over de verduurzaming.

Hoe willen we dat bereiken?

De gemeente Deventer richt een meerjarig compensatiefonds op. Grondeigenaren en -gebruikers (zoals boeren) worden daarmee financieel ondersteund bij het openbreken van langjarige contracten.

In ruil daarvoor moeten de partijen die gebruikmaken van deze regeling echt iets doen aan verduurzaming. Ze moeten meer rekening houden met natuur, klimaat en over het algemeen duurzamer gebruikmaken van (landbouw)gronden. Zo leggen we de verduurzaming vast in regels.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Partijen die willen verduurzamen lopen tegen afspraken uit het verleden aan. Hierdoor kunnen ze bijvoorbeeld niet biologisch boeren terwijl ze dat wel willen. Dat is oneerlijk. De gemeente biedt partijen die graag willen verduurzamen, maar dit niet kunnen betalen, een steuntje in de rug.

82% stemt voor. Daarmee is dit advies **aangenomen**.

7 Overkoepelende adviezen

7.1 Vervolg klimaatraad

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

Klimaatverandering stopt niet na het uitbrengen van het advies van de klimaatraad. Om te voorkomen dat het advies van te vrijblijvende aard wordt, hebben we het volgende advies geformuleerd op het vervolg van de klimaatraad.

Wat is ons advies?

Installeer een permanente en politiek onafhankelijke klimaatraad, bestaande uit een representatieve afspiegeling van de Deventer bewoners.

Richt daarom een Permanent Adviesraad voor Energie en Klimaat (PAEK) op:

- De PAEK wordt op dezelfde manier geselecteerd als de huidige Klimaatraad, met dezelfde diverse afspiegeling van de samenleving.
- 50% van de leden van de PAEK komt uit de huidige Klimaatraad.
- 50% van de leden zijn nieuw en worden op dezelfde wijze door de gemeente opgeroepen om zich beschikbaar te stellen voor de PAEK en d.m.v. loting geselecteerd.

Hoe willen we dat bereiken?

Dit doen we door 10 tot 15 burgers te selecteren die voor maximaal 4 jaar zitting nemen in de PAEK. Hierna kan opnieuw voor dezelfde periode een nieuwe raad worden aangesteld.

Waarom vinden we dat eerlijk?

De PAEK is een kritische stem en behartigt de belangen van de bewoners van Deventer m.b.t. Energie en Klimaat. De PAEK adviseert de gemeenteraad, bewaakt de uitvoering van de adviezen en spreekt de gemeenteraad aan waar nodig. De Gemeenteraad dient zich dan te verantwoorden aan het PAEK. Bijkomend durft het PAEK meer 'out of the box' te denken en met meer gedurfde (klimaat)voorstellen te komen, omdat deze burgers niet gebonden zijn aan de gemeente of andere politieke belangen.

87% stemt voor. Daarmee is dit advies **aangenomen**.

7.2 Monitoring van alle klimaatbeleidsmaatregelen

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

De klimaatraad constateert dat informatie en samenhang over reeds genomen maatregelen ontbreekt. Ook de huidige stand van zaken van die maatregelen zijn voor de klimaatraad onvoldoende helder. Hierdoor ontbreekt tevens de toetsbaarheid van het beleid.

Wat is ons advies?

Het inzichtelijk en toetsbaar maken van alle reeds genomen en toekomstige beleidsmaatregelen en hun onderlinge samenhang.

Hoe willen we dat bereiken?

Ontwikkel een klimaatmonitor -of thermometer- waarin (alle) beleidsmaatregelen worden opgenomen met daarbij concrete en toetsbare doelen/resultaten.

Successen moeten goed zichtbaar zijn, maar ook punten waarop het (nog) minder goed gaat.

Het kan bewoners extra motiveren om duurzamer te leven, wanneer goede initiatieven uit de wijk belicht worden. Koppel ook aan bewoners terug (bijvoorbeeld via Buurtnieuws infomagazine Zandweerd of grote posters aan de weg) tot welke positieve effecten hun initiatieven hebben geleid.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Er wordt veel inzet van inwoners gevraagd om bij te dragen aan de energietransitie. Vaak zijn hun persoonlijke maatregelen nog van te abstracte aard - wat is bijvoorbeeld hun eigen voordeel bij het scheiden van afval? Daarom is het belangrijk om deze gegevens voor iedereen inzichtelijk te maken en als gemeente hierover transparant te zijn.

Inwoners hebben het recht om te weten waar hun inspanningen toe leiden.

91% stemt voor. Daarmee is dit advies **aangenomen**.

7.3 Heldere taal

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

Informatie vanuit de gemeente is vaak te algemeen, onbegrijpelijk of ontoegankelijk voor grote delen van de bevolking. Anderstaligen,

digibeten, mensen met een lager inkomen of bijvoorbeeld zonder opleiding, weten vaak niet de weg te vinden binnen het aanbod van de gemeente.

Wat is ons advies?

De gemeente kan bewuster inzetten op duidelijke communicatie door:

- De communicatie duidelijker af te stemmen op de verschillende bevolkingsgroepen. Onderzoek naar hoe dit beter kan is gewenst (indien nog niet gedaan).
- Op B1-niveau te communiceren. Dit taalniveau is voor de overgrote meerderheid van de bevolking begrijpelijk. Hiervoor is een HBO-opleiding of universitaire opleiding geen vereiste.
- In de communicatie mag de gemeente zich persoonlijker tot de inwoners richten: met persoonlijke aanspreektitel, maar ook in meer aansprekende taal. I.p.v. bijvoorbeeld te spreken van 'isolatiemaatregelen' zou het kunnen helpen om wat wervende taal te gebruiken als: 'hoe kun je gemakkelijk geld besparen?' en dan (ecologische) tips te delen.
- Onder heldere taal valt ook: redenen en (ecologische) voordelen benoemen. Hierdoor ontstaat dan ook extra draagvlak.
- Beknpte taal, maar vooral ook visuele en aansprekende tips en uitleg die dichterbij de belevingswereld van de inwoners staan.

Hoe willen we dat bereiken?

- De gemeente doet er goed aan om buurthuizen te raadplegen. Die staan in nauw contact met de bewoners. Mogelijk vragen sommige buurten om andere vormen van communicatie?
- De gemeente toetst de leesbaarheid van de communicatie bevolkingsbreed.
- Zorg eventueel voor vertalingen (Turks, Arabisch, Pools etc.).

Waarom vinden we dat eerlijk?

Dat bevordert participatie, betrokkenheid, bereidwilligheid en draagvlak.

93% stemt voor. Daarmee is dit advies **aangenomen**.

7.4 Evenwichtige participatie bij klimaatmaatregelen

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

De huidige klimaatraad is geen representatieve afspiegeling van de Deventer bevolking. Hoewel hier bij de loting wel rekening mee gehouden is, (man-vrouwverhouding/leeftijden/migratie-achtergrond etc.), hebben veel Deventenaren niet gereageerd op de uitnodiging. Hoe kunnen we hen wel bereiken?

Wat is ons advies?

Ga per wijk/vereniging/organisatie in gesprek om te onderzoeken welke energie- en klimaatmaatregelen passend zijn bij alle delen van de bevolkingsgroep. Rijkere groepen gaan bijvoorbeeld eerder over op de aanschaf van een elektrische auto. Armere groepen worden bijvoorbeeld veel beter gesteund door isolerende maatregelen in huis. Zoek naar creatieve en out of the box ideeën om iedereen te kunnen bereiken.

Hoe willen we dat bereiken?

Zoek samenwerking op met bestaande organisaties. Breng via scholen kinderen in contact met oogsten bij de volkstuin.

Probeer iets met de voedselbank. Ga de buurt in. Versterk wijkteams. Wees aanwezig op evenementen (bijvoorbeeld Schalkhaar Live).

Beloon goed gedrag. Breng lokale producten naar de mensen toe (bijvoorbeeld een bolderkarfiets-brengservice, wijkkasten en buurtvolkstuinen toegankelijk maken).

Waarom vinden we dat eerlijk?

Om met elkaar van Deventer een klimaatneutrale stad te creëren, is het van belang dat iedereen de noodzaak voelt om duurzaam bij te dragen. Ook is het belangrijk dat mensen met bijvoorbeeld lage inkomens en minder kennis van duurzaamheid, wel op de hoogte zijn van de voordelen die duurzamer leven hen biedt.

77% stemt voor. Daarmee is dit advies **aangenomen**.

7.5 Deventer roept de klimaatnoodtoestand uit.

Wat zien we?

Klimaatverandering is op wereldwijd niveau een feit. Volgens de Verenigde Naties is het 5 over 12. Het is urgent om op lokaal niveau initiatief te nemen.

Wat is ons advies?

De gemeente Deventer roept de klimaatnoodtoestand uit en volgt hiermee het voorbeeld van andere gemeenten. Nijmegen, Groningen, Haarlem zijn de stad Deventer al voorgegaan.

Hoe willen we dat bereiken?

De gemeente Deventer moet in contact komen met deze andere gemeenten om de klimaatnoodtoestand op juridische/inhoudelijke wijze vorm te geven.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Deventer kan hier een voorloper in zijn en andere gemeentes aanmoedigen om ook de klimaatnoodtoestand uit te roepen. Klimaatimpact wordt zo sneller bereikt.

84% stemt voor. Daarmee is dit advies **aangenomen**.

8 Verduurzamen woningen

8.1 Help verhuurders met verduurzamen

n.b. waar we het in dit stuk hebben over verhuurders, bedoelen we particuliere of zakelijke eigenaren (waaronder ook woningcorporaties), welke huizen of kamers verhuren

Kernboodschap: De gemeente Deventer gaat het verduurzamen van huurwoningen **actief** stimuleren, zodat de huurder in een duurzame woning kan wonen.

Als het niet mogelijk is om dit te realiseren dan (en alleen dan) adviseren wij dat de gemeente gaat lobbyen om de verhuurders te mogen helpen met verduurzamen.

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

Wij zien in hoofdlijnen:

- Voor verduurzaming van de woningen van verhuurders zijn wetgeving of regelingen voor getroffen.
- Wij zien dat voor verduurzaming van woningen van verhuurders geen actieve stimulans is.
- Ondanks dat de verhuurders in de vrije sector ook gebruik mogen maken van de landelijke subsidieregeling, wordt hier weinig of geen gebruik van gemaakt.

Wat is ons advies?

Dat Deventer in 2035 van alle steden de meeste verduurzaamde huurwoningen heeft. Wij willen dat de verhuurders meer gaan verduurzamen.

De verhuurders hebben al lang vrijwillig de mogelijkheid gehad om zelf initiatief te nemen om eigen vastgoed te verduurzamen.

Het resultaat hiervan is tot op heden laag. Het advies aan de gemeente Deventer is om de verhuurders actief te stimuleren tot uitvoeren

van verduurzaming van hun vastgoed. Om tot landelijk draagvlak te komen worden lokale overheden en andere gemeenten hierover geïnformeerd.

Wees een voorbeeldgemeente hierin. Maak ook gebruik van lobbyen om dit voor elkaar te krijgen.

Hoe willen we dat bereiken?

Vanuit de gemeente verhuurders actief te informeren en stimuleren, en duidelijke kaders te stellen (bijv. tijd/omvang/inhoud)

en m.b.t. bescherming van de huurder (geen onredelijke 'verkapte' huurverhoging). Dit bereiken we door het actief benaderen

en helpen van verhuurders om de huurwoningen te verduurzamen.

Ook moeten de subsidiemogelijkheden vanuit de gemeente voor verhuurders uitgebreid worden.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Wanneer de verhuurder zijn vastgoedportefeuille verduurzaamt, wordt de woning toekomstbestendig. De huurder (die nu te maken kan hebben met hoge huurprijzen en hoge energieprijzen) kan profiteren van een verduurzaamde woning.

Ook is het eerlijk dat als de gemeente Deventer de stad wil verduurzamen, dat ze ook de verhuurders hiermee helpen. We willen met zijn allen verduurzamen, dus kunnen niet verwachten dat de verhuurders het alleen moeten doen.

82% stemt voor. Daarmee is dit advies **aangenomen**.

Afgewezen adviezen

1 Biodiversiteit

1.5 Voedselbossen in Deventer

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

Duurzaamheid is niet voor iedereen zichtbaar en tastbaar. Niet iedereen kan de natuur in de buurt, tuin en rondom hun school ervaren. We zien versteende wijken, waar het 's zomers te heet wordt. Door bodemverschraling, hittestress, droogte en eenzijdige beplanting verdwijnen verschillende plant- en diersoorten. Biologisch vers voedsel is voor veel mensen niet bereikbaar.

Wat is ons advies?

We adviseren de gemeente de aanleg van voedselbossen te faciliteren in de bestaande groene rand van versteende wijken. Zij onderzoekt welke plekken hiervoor in aanmerking komen zodat deze voor zoveel mogelijk bewoners beschikbaar zijn.

We kiezen voor voedselbossen omdat deze zelfvoorzienend en dus onderhoudsarm zijn, maar een grote impact hebben op de biodiversiteit en waterhuishouding. Een voedselbos Al vanaf 60 m² mogelijk. Een voorbeeld van een geschikte plek is het park achter de zonneflat, tegen de wijk Steenbrugge aan. Het voedselbos vormt inspiratie voor bewoners om hun eigen tuin te vergroenen en werkt als ontmoetingsplek verbindend.

Een voedselbosexpert bepaalt welke (inheemse) beplanting de grootste positieve impact heeft op de biodiversiteit en waterhuishouding. Om te zorgen voor continuïteit en het waarborgen van de zelfvoorzienendheid blijft de voedselbosexpert de eerste anderhalf jaar betrokken. Door educatie van vrijwilligers kunnen die daarna zorgdragen voor het voedselbos. Bij genoeg draagvlak van burgers kan deze eventueel worden uitgebreid met een pluktuin of moestuin.

Binnen 3 jaar is een eerste voedselbos aangelegd en functioneel. In de daaropvolgende 3 jaar worden nog 2 voedselbossen gerealiseerd, zodat er ruimte is voor evaluatie. Hierdoor houden we rekening met de tijd die de beplanting nodig heeft om te volgroeien.

Hoe willen we dat bereiken?

De gemeente stelt gronden beschikbaar. Inwoners worden betrokken bij het ontwerp en de realisatie. Om het laagdrempelig te maken en vrijwilligers te werven en buurtparticipatie te bevorderen, adviseren we periodieke open inloopmiddagen.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Iedereen kan de vruchten plukken van de natuur in de opengestelde voedselbossen. Voor alle Deventenaren worden vers fruit en noten toegankelijk. Alle kinderen uit de gemeente leren zo waar voedsel vandaan komt en het belang van samenwerken met de natuur. Het is een duurzame investering voor de nieuwe generatie. Ook voor dieren vormt een voedselbos een ecologische verbindingszone.

70 % stemmen voor. Daarmee is dit advies **niet aangenomen**.

2 Circulariteit

2.6 Richtlijnen en overzicht ruil/weggeefkasten

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

Er is veel stigma en schaamte rondom ruilkasten. Doordat ruilkasten vaak op zichtbare plaatsen zijn kan men hier niet comfortabel/anoniem gebruik van maken.

Wat is ons advies?

Zorg ervoor dat de schaamte rondom ruil/weggeefkasten weggaat en de populariteit vergroot wordt. Hierdoor wordt het gebruik van dergelijke kasten gemakkelijker en wordt het normaler om overbodige producten uit je voorraadkast te ruilen of weg te geven. Dit gaat verspilling van spullen tegen.

Hoe willen we dat bereiken?

- Verminder het stigma door de kasten een andere naam te geven, bijvoorbeeld weggeefkast. Kies een naam die duidelijk en begrijpend is en duurzaam gedrag aanmoedigt.
- Zorg voor een overzicht van bestaande weggeefkasten om de bekendheid te vergroten (zie copyvilla.nl voor minibiebs ter inspiratie).
- Laat verdiepend onderzoek doen met relevante partners en beleidsadviseurs van de gemeente om mogelijkheden om het stigma verder te verminderen te definiëren. Dit kan meegegeven worden aan inwoners die een weggeefkast hebben/willen opzetten.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Door weggeefkasten toegankelijker te maken worden ze normaler in het dagelijkse leven en de algemene maatschappij.

72% stemmen voor. Daarmee is dit advies **niet aangenomen**.

3 Duurzame mobiliteit

3.4 Maak van het parkeerterrein bij runshopping centre een parkeerhub

Wat zien we?

Mensen maken te veel gebruik van de auto om de binnenstad te bereiken. Dit zorgt voor veel CO₂-uitstoot en onnodige verkeersdrukke.

Wat is ons advies?

Wij adviseren de gemeente Deventer om drie permanente P+R terreinen in te richten. En bij evenementen in de gemeente Deventer adviseren we twee extra tijdelijke P+R locaties in te richten.

Wij zien dat in hoofdzaak de parkeerdruk wordt veroorzaakt door toerisme welke het hele jaar door naar Deventer komen en voor een piek zorgen tijdens evenementen.

Wij adviseren dit advies te realiseren binnen 1 jaar na het aannemen van het advies.

Hoe willen we dat bereiken?

Wij hebben dit dit onderverdeeld in drie varianten:

Wij adviseren twee vaste P+R locaties in combinatie met een buslijn ten behoeve van toerisme, met als bestemming de binnenstad. De gemeente dient hierbij rekening te houden met:

- maximaal 10 minuten reistijd met de lijnbus naar de binnenstad;
- maximaal 5 minuten loopafstand van bestaande buslijn (van en naar het centrum toe);
- P+R 7 dagen per week, 365 dagen per jaar open zijn;
- gratis P+R parkeergelegenheid;
- dat er een gelegenheid is om fietsen te stallen.

Wij adviseren een vaste P+R locatie in de nabijheid van station Deventer-Colmschate, in combinatie met een treinreis naar station Deventer, ten behoeve van toerisme. De gemeente dient hierbij rekening te houden met:

- maximaal 5 min loopafstand naar station Deventer-Colmschate;
- P+R 7 dagen per week, 365 dagen per jaar;
- gratis P+R parkeergelegenheid;
- dat er een gelegenheid is om fietsen te stallen.

Wij adviseren bij evenementen in Deventer twee popup P+R locaties in combinatie met een shuttlebus ten behoeve van toerisme, met als bestemming binnenstad. De gemeente dient hierbij rekening te houden met:

- maximaal 15 minuten reisafstand met de shuttlebus naar de binnenstad;
- het gebruik maken van shuttlebussen zonder CO₂-uitstoot (oa elektrisch, waterstof);
- aantrekkelijke tarieven voor de shuttlebus, zodat autoparkeren met parkeergelden in het centrum ontmoedigd wordt;
- gratis P+R parkeergelegenheid;
- dat er een gelegenheid is om fietsen te stallen.

Verder adviseren we voor alle P+R locaties dat de gemeente Deventer:

- er voor zorgt dat P+R gepromoot wordt via de website en sociale media van de gemeente zelf en van de evenementen zelf;
- voor adequate bewegwijzering bij invalswegen ervoor zorgt zodat P+R makkelijk gevonden wordt;
- onderzoekt of commerciële organisaties op de P+R plaatsen huurfietsen wil faciliteren;
- onderzoekt of de gemeente op P+R plaatsen toiletten kan realiseren;
- De gemeente bij bushaltes/treinstation waar P+R locaties zijn actief lobbyt bij de instanties die hierover beslissingsbevoegd zijn. Dit met als doel dat er met regelmatige frequentie van openbaar vervoer is. Voor 7 dagen in de week.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Wij zijn van mening dat dit advies het milieu, welzijn en gezondheid ten goede komt voor de inwoners van de gemeente Deventer. Dit gebeurt op de volgende manieren:

- Afname CO₂-uitstoot met minder kans op smog;
- Minder geluidsoverlast;
- Minder kans op verkeersinfarcten en agressie in het verkeer;
- Verbeterde verkeersveiligheid;
- Verbeterde bereikbaarheid voor hulpdiensten;
- Ruimte ontstaat om bestaande parkeerplaatsen voor andere voorzieningen in te zetten (o.a. voor deelauto's of fietsenstallingen);
- Dat behalve toeristen ook de inwoners van de gemeente (of bezoekers van deze inwoners) gebruik kunnen maken van de P+R;
- Het faciliteren van toerisme maakt Deventer aantrekkelijker voor het bedrijfsleven.

61% stemt voor. Daarmee is dit advies **niet aangenomen**.

4 Energietransitie

4.2 Stel grootverbruikers verantwoordelijk voor eigen energie

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

Gebruik van fossiele energie wordt onvoldoende ontmoedigd. Commerciële belangen staan vaak voorop.

Wat is ons advies?

Wij adviseren om grootverbruikers verantwoordelijk te stellen voor opwekking, gebruik en opslag van hun eigen energie.

Hoe willen we dat bereiken?

Wij adviseren de gemeente om bij bouwvergunningen eisen te stellen op het gebied van energieopwekking en opslag.

Wij adviseren om burgers en bedrijven te faciliteren in het gebruik van niet-fossiele energiebronnen.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Bij verbruik hoort ook verantwoordelijkheid.

72% stemt voor. Daarmee is dit advies **niet aangenomen**.

4.3 Eerlijke verdeling van voor- en nadelen van niet-fossiele energie

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

De nadelen van niet-fossiele energiebronnen werken nu oneerlijk uit. Vooral als het gaat om gezondheidseffecten, is er veel onduidelijkheid.

Wat is ons advies?

Wij adviseren de gemeente om voor- en nadelen van het gebruik van niet-fossiele energiebronnen evenredig te compenseren.

Wij adviseren de gemeente uiterlijk 2025 zich op de hoogte te stellen van de gezondheidseffecten van niet-fossiele energiebronnen, met betrekking tot mens, dier en plant.

Hoe willen we dat bereiken?

Iedereen die overlast ervaart van windmolens en zonneweides in hun omgeving wordt op een eerlijke manier gecompenseerd.

We willen dit bereiken door het inzetten van energiecoöperaties en nutsbedrijven, zonder winstoogmerk.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Energie moet voor iedereen toegankelijk en betaalbaar zijn. De mensen die er last van hebben, moeten er ook voordeel van hebben.

62% stemt voor. Daarmee is dit advies **niet aangenomen**.

5 Gedrag & betrekken inwoners

5.3 Verantwoordelijkheid, bevoegdheid en eigenaarschap over de directe leefomgeving

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

- We zien dat onze leefomgeving (buurt) veranderd zonder dat we weten hoe we hier invloed op hebben.
- We zien dat we mogen participeren in onze leefomgeving maar geen eigenaarschap of verantwoordelijkheid hebben en voelen.
- Er lijkt niemand verantwoordelijk te zijn in een buurt, er wordt altijd gewezen naar de gemeente.
- We ervaren een relatief hoge drempel om dingen in onze eigen leefomgeving te veranderen. Dit ligt bij de gemeente en gaat in demotiverende langdurende processen (vandaar de hoge drempel).

Wat is ons advies?

Wij adviseren de gemeente om zoveel mogelijk, en meer als nu, verantwoordelijkheid, bevoegdheid en eigenaarschap aan burgers te geven over hun directe leefomgeving.

Hoe willen we dat bereiken?

- De gemeente Deventer inventariseert voorbeelden en geleerde lessen waar soortgelijke initiatieven al in uitvoering zijn (geweest) en maakt dit makkelijk toegankelijk voor haar inwoners.
- Door inwoners beter te informeren over wat er mogelijk is en wat voor positieve initiatieven er op dit vlak al gerealiseerd zijn.
- Door op zoek te gaan naar gemotiveerde inwoners en hier pilots mee te draaien om samen te leren hoe dit ingevuld kan worden.
- De gemeente Deventer vergoed (financieel) de inwoners die hier een actieve rol innemen.
- Bv. Faciliteer dat er per buurt een buurtcoöperatie komt, waar (alle) inwoners van de buurt lid van zijn, zodat burgers in de buurt een laagdrempelige en bekende plek hebben om mee te doen en geïnformeerd te worden en de gemeente een aanspreekpunt heeft die ook eigenaarschap en verantwoordelijkheid kan dragen.
- Door te zoeken naar vormen van samenwerking tussen bewoners en gemeente waardoor beide partijen profiteren.
- Door meetbaar te maken welke resultaten bereikt worden en hoe dit past binnen de klimaatambities.

- Gemeente Deventer probeert daar waar de verantwoordelijkheid in de samenleving gelegd wordt ook de bevoegdheid bij de relevante burger partijen neer te leggen.
- Gemeente geeft aan, zelf veel voorbeelden waarbij bewoners eigenaarschap hebben en nemen over de openbare ruimtes en pilots hebben meegedaan, worden de succesvolle pilots omzet naar beleid.
- Bewoners betrekken (voorbeeld: duurzaamheidsteam Zandweerd) bij de initiatieftafel om de verwachtingen van elkaar te managen, hierdoor voorkom je teleurstellingen, mits het plan niet doorgaat.

Waarom vinden we dat eerlijk?

- Omdat het alle inwoners betreft en zo krijgt iedereen de kans om medeverantwoordelijkheid te nemen over hun directe leefomgeving.
- Omdat eigenaarschap over eigen leefgebied ervoor zorgt dat de opbrengsten binnen het gebied blijven en benut kunnen worden en niet naar externe organisaties gaat (bijv. aandeelhouders van grote internationals).
- Omdat dit de mensen die in het gebied leven directe invloed geeft op de waarde van het gebied.

65% stemt voor. Daarmee is dit advies **niet aangenomen**.

7 Overkoepelende adviezen

7.6 Goed afvalgedrag gratis/belonen

Wat zien we?

De huidige afvalvoorzieningen worden nog niet goed nageleefd. Er wordt veel afval in de natuur gedumpt. Er zijn te weinig afvalbakken. Ook wordt stortafval nog niet goed gerecycled. Op dit moment is er in veel wijkgemeentes nog niet genoeg duidelijk over hoe het afval op de juiste manier te scheiden.

Wat is ons advies?

- Meer afvalbakken in openbare ruimtes (met name ook in parken)
- Betere handhaving om afvaldumping te voorkomen
- GFT-container en REST-afval gratis scheiden en voor iedereen toegankelijk
- Hergebruik van spullen door nog betere samenwerkingen met sociale werkplaatsen en kringloopwinkels

Hoe willen we dat bereiken?

Door het scheiden van afval gratis te maken. Dit geldt ook voor ondergronds containers. Mogelijk (ipv milieupas) scheiden mogelijk maken met scanner op de telefoon.

65% stemt voor. Daarmee is dit advies **niet aangenomen**.

8 Verduurzamen woningen

8.2 Introductie ombudsman

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

Een ombudsman of vrouw is er nog niet. Voor inwoners wordt het bijvoorbeeld financieel lastig gemaakt om te verduurzamen. Het financiële plaatje van een inwoner speelt tegenwoordig een rol om mee te kunnen doen in het verduurzamen.

Wat is ons advies?

De gemeente moet meer kennis en subsidie geven voor het verduurzamen van woningen. De gemeente Deventer moet een ombudsman aanstellen namens alle inwoners van de gemeente. Dit moet zo snel mogelijk, maar tenminste voor het 3e kwartaal van 2025 gebeurd zijn, rekening houdend met de voorjaarsbegroting van de gemeente. Deze ombudsman moet de inwoners kunnen informeren over diverse subsidieregelingen en dergelijke. Van belang daarbij is om via diverse sociale media, de lokale kranten, wijkmanagers, evenementen, treinstations en markten promotie te maken (met tips over bijvoorbeeld geldbesparing) zodat ook moeilijk bereikbare inwoners bereikt worden.

Hoe willen we dat bereiken?

We willen een ombudsman voor een betere informatieverstrekking. De ombudsman kan advies geven voor het verstrekken van kennis en informatie en reageert op klachten van de bewoners.

Deze behartigt ook de belangen van de inwoners die daar zelf minder toe in staat zijn. De ombudsman heeft informatie van degene die hulp nodig heeft en kan hier de juiste aandacht voor vragen. Voorbeelden hierbij zijn het inzetten van aannemers of leveranciers of een doorverwijzing naar "Duurzaam Deventer".

De gemeente moet duidelijke informatie verstrekken voor subsidies en het verduurzamen van woningen. Dit kan bijvoorbeeld door middel van social media, lokale krant, etc.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Iedereen kan dan verduurzamen met de juiste kennis incl. de eigenaren met een kleine portomoniks.

67% stemt voor. Daarmee is dit advies **niet aangenomen**.

8.3 Leefbaarheid in de woningen verbeteren

Wat zien we? (wat is de aanleiding)

Wij zien dat slecht of geheel niet verduurzaamde woningen bijdragen aan een slechte gezondheid van bewoners. Dit wordt niet opgelost door een passieve aanpak.

Wat is ons advies?

Ons advies is om een plan te maken dat de leefbaarheid - in - de woningen verbetert. Dit plan moet per wijk en woningtype specifieke doelen en maatregelen bevatten. De bewoners moeten actief betrokken worden en zorgen voor eerlijkheid en transparantie in de uitvoering.

Hoe willen we dat bereiken?

Inventariseer wijken en woningtypen op wat de mogelijkheden zijn op verduurzamen en het verbeteren van de leefbaarheid in de woning.

Aansluitend bij de al bestaande wijkgerichte projecten op gebied van verduurzaming.

Betrek bewoners en stel samen duurzame doelen op, zoals betere luchtkwaliteit. Denk hierbij aan installatie van centrale mechanische ventilatiesystemen met ook ruim voldoende capaciteit. Wij ervaren in de praktijk dat dat nog vaak fout gaat in de uitvoering.

Kies passende maatregelen en maak een eenvoudig, stapsgewijs plan.

Benader nieuwe bewoners actief met een stapsgewijs plan, bijvoorbeeld in een brief of een pakket bij adreswijziging.

Ga nog meer samenwerken met energicoaches en ervaringsdeskundigen om het betaalbaar te houden.

Waarom vinden we dat eerlijk?

Iedereen heeft recht op een goede gezondheid en een veilige woning. Niet alleen voor de huidige generatie, maar ook voor alle toekomstige generaties.

Daarom vinden we dat het plan voor iedereen toegankelijk en toepasbaar moet zijn.

70% stemt voor. Daarmee is dit advies **niet aangenomen**.

Procesbeschrijving

Samenstelling van het beraad

De gemeenteraad van Deventer heeft op 19 juli 2023 het raadsvoorstel 'Burgerberaad - Plan van aanpak en onderwerp Klimaat' aangenomen waarin staat beschreven hoe het burgerberaad moet worden uitgevoerd. De volgende uitgangspunten met betrekking tot de samenstelling van het beraad staan hierin geformuleerd:

- 100 deelnemers
- maximaal vijf bijeenkomsten en de bijeenkomsten zullen zes uur duren en worden georganiseerd op zaterdagen
- deelnemers worden geworven met een persoonlijke brief die op willekeurige adressen, goed verdeeld over de gemeente, wordt bezorgd. De deelnemers worden in twee stappen geloot om zo tot een goede afspiegeling te komen van de Deventer samenleving
- als een bepaalde groep ondervertegenwoordigd is, ten opzichte van de samenstelling van de Deventer samenleving, kunnen extra inspanningen worden verricht om deze groepen toch te bereiken

De samenstelling van de Deventer Klimaatraad is op deze wijze uitgevoerd. De deelnemers aan de Klimaatraad vormden een goede afspiegeling van de Deventer samenleving. De exacte samenstelling wordt iets verderop toegelicht. Nu eerst een uitleg over de uitgevoerde lotingsprocedure.

Publiekscampagne

Vooraf aan de eerste loting liep een publiekscampagne vanuit de gemeente Deventer, om bij een zo groot mogelijk publiek bekend te maken dat de Klimaatraad eraan komt. Ook werden inwoners opgeroepen om zich aan te melden als ze de lotingsbrief ontvingen. Voor de publiekscampagne zijn verschillende middelen ingezet (o.a. social-media campagne, advertenties in de Stedendriehoek en driehoeksborden langs de weg).

Uitnodigingen

In de eerste ronde is een aselechte steekproef van 15.000 mensen getrokken uit de BAG van de gemeente Deventer. Dit is gedaan door de Dutch Coding Company (DCC). Deze organisatie heeft samen met EMMA/ANNE een lotingstool ontwikkeld die ook bij andere burgerberaden wordt gebruikt.

Deze eerste loting leverde een excelbestand op met 15.000 adressen met voor elk adres een unieke code. Deze code kwam in de uitnodigingsbrief en was nodig voor de aanmelding voor het beraad. Dit bestand is gedeeld met de gemeente omdat de gemeente de brieven verstuurde.

De gemeente Deventer heeft de brieven gelijk over alle postcodegebieden verstuurd en er is dus niet aan de voorkant is 'oversampled'. Bij de brief zat ook een flyer met meer uitleg over het proces van de Deventer Klimaatraad en de loting.

Respons

Inwoners kregen twee weken de tijd na ontvangst van de brief om zich aan te melden. Per huishouden konden maximaal vijf personen zich aanmelden. Over het algemeen zien we dat in de eerste week zo'n tachtig procent van de aanmeldingen binnenkomt. Op basis van dat beeld kan worden bepaald of extra wervingsinspanningen nodig zijn om de respons onder bepaalde doelgroepen te verhogen.

Ook in het geval van de Deventer Klimaatraad kwam het gros van de aanmeldingen in de eerste week binnen. Uiteindelijk waren er ruim voldoende aanmeldingen voor alle selectiecriteria waardoor extra wervingsactiviteiten niet nodig bleken. Het totaal aantal aanmeldingen was 599. Dat is een response rate van 3,99%. Bij burgerberaden, die EMMA begeleidt, zien we een gemiddelde response rate van precies 3,9%. Toch is de rate van Deventer relatief hoog want deelnemers moesten op voorhand aangeven alle bijeenkomsten beschikbaar te zijn. En de brieven zijn op adres verstuurd, niet op naam. Dit zijn normaliter twee oorzaken voor een lagere response rate.

Loting: tweede ronde

In de uitnodigingsbrief die de 15.000 Deventer huishoudens ontvingen van de gemeente stond een QR-code die mensen naar de website van de gemeente leidde: www.deventer.nl/klimaatraad. Naast uitgebreide informatie over de Klimaatraad, stond hier ook de aanmeldlink. De aanmeldlink werd gefaciliteerd door DCC. Hoewel iedereen op de aanmeldlink kan klikken, kon de aanmelding alleen voltooid worden met een unieke code uit de brief.

Als men op de aanmeldlink klikt, werd een aantal zaken uitgevraagd. Dit zijn de vooraf bepaalde selectiecriteria. Die worden verderop beschreven.

Op basis van de antwoorden is de tweede loting uitgevoerd door DCC en daarmee is een zo goed mogelijke afspiegeling van de Deventer samenleving geloot. Hier zou men kunnen kiezen voor een 'oversampling', vanuit de assumptie dat mensen uit sommige groepen

sneller zullen afhaken tijdens het proces, of dat er inhoudelijke redenen zijn om groepen iets over te vertegenwoordigen. In Deventer is er gekozen om dit niet te doen. Het doel is dat de gelote groep waarmee het beraad begint een zo'n goed mogelijke afspiegeling van Deventer is, zonder oververtegenwoordiging van bepaalde groepen.

Representativiteit

Er is een overzicht gemaakt van de Deventer inwoners op basis van de selectiecriteria. Zo is bijvoorbeeld in kaart gebracht hoe de man/vrouw verdeling is in Deventer, de leeftijdsverdeling, etc. Dit is gedaan op basis van CBS-gegevens en data van Staat van Deventer. Deze percentages zijn vertaald naar het gewenste aantal deelnemers in de Klimaatraad.

We zijn de Klimaatraad gestart met een zo representatief mogelijke groep. Het is onvoorspelbaar welke mensen tijdens het proces afvallen, waardoor de groep mogelijk niet in de meest representatieve samenstelling het proces afrondt. Dat is een geaccepteerd risico. We zien bij andere beraden dat mensen uit allerlei groepen om zeer uiteenlopende redenen stoppen met hun deelname. In Deventer was dat niet anders. Tijdens het proces zijn zestien mensen gestopt.

De vragen die inwoners hebben beantwoord bij aanmelding voor de Klimaatraad:

1. Wat is uw postcode?

Open vraag, alleen de 4 cijfers

2. Wat is uw leeftijd?

- a. 16 t/m 24 jaar
- b. 25 t/m 34 jaar
- c. 35 t/m 49 jaar
- d. 50 t/m 64 jaar
- e. 65 jaar of ouder

3. Wat is uw gender?

- a. Man
- b. Vrouw
- c. Non-binair
- d. Overig

4. In wat voor type woning woont u?

- a. Koophuis
- b. Vrije sector huurwoning
- c. Sociale huurwoning
- d. Overig

5. Wat is uw laatst voltooide opleiding?

- a. Basisonderwijs/lagere school
- b. Middelbare school tot MBO-3
- c. Bovenbouw middelbare school of MBO-4
- d. Hoger beroepsonderwijs (hbo, heao, hts)
- e. Wetenschappelijk onderwijs (universiteit)
- f. Overig
- g. Geen opleiding
- h. Zeg ik liever niet

6. Heeft u een migratieachtergrond?

- a. Ja, binnen de Europese Unie
- b. Ja, buiten de Europese Unie
- c. Nee

Verplichte contactgegevens

- 1. Wat is uw e-mailadres?
  - a. Open vraag met optie: ik heb geen e-mailadres
- 2. Wat is uw telefoonnummer?
  - a. Open vraag met optie: ik heb geen telefoonnummer
- 3. Wat is uw naam?
  - a. Roepnaam en achternaam

De uiteindelijke samenstelling van de Deventer Klimaatraad ziet er als volgt uit:

	Aantal inwoners	% Deventer	% Ingeloot
16 t/m 24 jaar	11326	13%	13%
25 t/m 34 jaar	13777	16%	18%
35 t/m 49 jaar	19349	23%	24%
50 t/m 64 jaar	21764	25%	22%
65+	19450	23%	23%
Totaal		100%	100%
	Aantal inwoners	% Deventer	% Ingeloot
Geen migratieachtergrond	78386	77%	81%
Migratieachtergrond binnen EU	4788	5%	6%
Migratieachtergrond buiten EU	18272	18%	13%
Totaal		100%	100%
	Aantal inwoners	% Deventer	% Ingeloot
Vrouw	51927	51%	50%
Man	50854	49%	47%
Non-binair			3%
Totaal			100%
	Aantal inwoners	% Deventer	% Ingeloot
Koophuis		57%	57%
Sociale huurwoning		28%	26%
Vrije sector huurwoning		15%	13%
Overig			4%
Totaal		100%	100%
	Aantal inwoners	% Deventer	% Ingeloot
Laag	21.810	30%	4%
Middelbaar	30.490	41%	49%
Hoog	21.340	29%	42%
Zeg ik liever niet			2%
Overig			3%
	73640*	100%	100%
Postcode	Aantal inwoners	% Deventer	% Ingeloot
7411	8425	8%	14%
7412	11520	11%	12%
7413	7265	7%	11%
7414	5315	5%	9%
7415	11470	11%	9%
7416	3475	3%	8%
7417	4960	5%	5%
7418	580	1%	5%
7419	2290	2%	4%
7421	5215	5%	4%
7422	2410	2%	4%
7423	5980	6%	4%
7424	4775	5%	3%
7425	7880	8%	3%
7426	25	0%	2%
7427	85	0%	2%
7428	155	0%	1%
7429	1075	1%	1%
7431	4875	5%	1%
7433	6110	6%	0%
7434	1465	1%	0%
7435	425	0%	0%
7437	5665	6%	0%
Totaal	101440	100%	100%

*Opmerkingen bij opleidingsniveau:

Laag opleidingsniveau betreft volgens de indeling van het CBS onderwijs op het niveau van basisonderwijs, het VMBO, de eerste drie leerjaren van HAVO of VWO en de entreeopleiding, (MBO1) of het praktijkonderwijs. Middelbaar opleidingsniveau is de bovenbouw van HAVO of VWO, MBO2, MBO3 en MBO4. Hoog opleidingsniveau is HBO of WO.

Het CBS hanteert voor deze data een leeftijdscategorie vanaf 12 jaar. De deelnemers van de Klimaatraad zijn minimaal 16 jaar. En door de indeling van het CBS hebben deelnemers die bijvoorbeeld op het VWO zitten mogelijk hoog opleidingsniveau aangekruist, terwijl zij volgens de CBS-indeling vallen onder laagopgeleid. Dit geeft een vertekend beeld voor het ingelote percentage laagopgeleiden.

Aantal deelnemers per bijeenkomst

We hebben 120 mensen ingeloot. Al deze mensen zijn voorafgaand aan de Klimaatraad telefonisch gesproken. Tijdens deze gesprekken heeft een aantal mensen om uiteenlopende redenen zich alsnog teruggetrokken als deelnemer. In de meeste gevallen bleken mensen toch niet beschikbaar op alle vijf de dagen. Uiteindelijk is de Klimaatraad gestart met 105 en geëindigd met 89 deelnemers (waarvan er vier verhinderd waren tijdens de laatste bijeenkomst).

Bijeenkomst 1: 105 deelnemers

Bijeenkomst 2: 99 deelnemers

Bijeenkomst 3: 90 deelnemers

Bijeenkomst 4: 87 deelnemers

Bijeenkomst 5: 85 deelnemers (vier deelnemers verhinderd)

Elke bijeenkomst was een aantal deelnemers verhinderd door bijvoorbeeld ziekte.

Opmerkelijk is dat alle deelnemers die niet bij een bijeenkomst konden zijn, zich hebben afgemeld voor die bijeenkomst. Bij andere beraden zien we geregeld dat deelnemers zich niet afmelden maar gewoon niet komen. Het zegt in Deventer in elk geval iets over de betrokkenheid van de deelnemers.

Uiteindelijk hebben dus zestien deelnemers (15 procent) zich in de loop van het proces definitief afgemeld. Dat is, in vergelijking met andere beraden, een lage uitval. Gemiddeld ligt het aantal stoppende deelnemers op 20 procent. De stoppende deelnemers in Deventer scoorden heel verschillend op de selectiecriteria waardoor nog steeds sprake was van een

zo goed mogelijke afspiegeling van de Deventer samenleving. En daarmee zijn ook de uitkomsten nog steeds valide.

Om het voor deelnemers mogelijk en aantrekkelijk te maken om deel te nemen aan de bijeenkomsten is een aantal drempels weggenomen, zoals ook beschreven in het aangenomen raadsvoorstel.

- Deelnemers kregen een vergoeding voor deelname van 50 euro per bijeenkomst.
- Deelnemers ontvingen een reiskostenvergoeding van 0,21 cent per kilometer en konden kinderopvangkosten declareren (tien euro per uur per kind).
- De locatie was toegankelijk voor iedereen, dus ook voor mensen met mobiliteitsproblemen of met een visuele beperking.
- Tijdens de bijeenkomsten is de catering verzorgd door verschillende lokale cateraars.
- Er is rekening gehouden met 41 dieetwensen variërend van vegetarisch, tot geen kaas, halal en lactosevrij. De overgebleven lunch ging naar de nachtopvang.
- Vijf deelnemers droegen een rood keycord, dit betekende dat zij niet gefotografeerd of gefilmd wilden worden tijdens de bijeenkomsten.
- Eén deelnemer sprak geen Nederlands, hier is een fluistertolk voor ingeschakeld.
- Ook is er rekening gehouden met een deelnemers die slechthorend zijn en met een aantal deelnemers die slecht ter been zijn.
- Daarnaast zijn de stukken naar één deelnemer gemaïld, omdat deze persoon digitaal minder onderlegd was.
- Er is verder gewerkt met afwisselende werkvormen om ook deelnemers die zich verbaal minder makkelijk uitdrukken, goed deel te laten nemen.
- Alle vragen die deelnemers online stelden zijn per omgaande beantwoord.
- Alle documenten die door deelnemers is ingebracht, zijn geplaatst in de online werkomgeving.
- Deelnemers die meer dan 1 keer afwezig waren, zijn nagebeld.

Procesbegeleiding

De gemeenteraad, die ook de aanbesteding voor de uitvoering van het beraad heeft gedaan, heeft nadrukkelijk de wens uitgesproken dat het beraad wordt begeleid door een onafhankelijke partij. Het beraad doorloopt een proces, onafhankelijk van politieke en bestuurlijke invloeden, en dat vraagt om onafhankelijke begeleiding. Het dagvoorzitterschap en de organisatie van de bijeenkomsten werd dan ook verzorgd door ANNE/EMMA/Moventem.

Ook wat betreft de begeleiding van de gesprekken in kleinere groepen zijn onafhankelijke gespreksbegeleiders ingezet. Daarnaast is ook een beroep gedaan op ervaren gespreksleiders van de gemeente. Deze gespreksleiders zijn door ANNE/EMMA getraind en gebriefd voor elke bijeenkomst. Daarnaast zijn zij zodanig ingezet dat zij niet op hun eigen aandachtsgebied deelnemers hebben begeleid.

Communicatie

Communicatie loopt als een rode draad door het proces van voorbereiding en uitvoering van het burgerberaad. De communicatie was grofweg gericht op drie doelgroepen:

- Communicatie met het maxi-publiek (alle inwoners van de gemeente en de pers), zowel vooraf, tijdens als na het beraad.
- Communicatie met het mini-publiek (de deelnemers), zowel vooraf, tijdens als na het beraad.
- Communicatie intern met medewerkers van de gemeente, raad en college, zowel vooraf, tijdens als na het beraad.

EMMA heeft de communicatie met deelnemers voor haar rekening genomen.

De communicatie met alle inwoners van Deventer en de interne communicatie is uitgevoerd door de gemeente. Hierbij moet worden opgemerkt dat de deelnemers van de Klimaatraad tijdens de tweede bijeenkomst met elkaar af hebben gesproken om tussentijds geen berichten naar buiten te brengen en geen foto's en filmpjes te maken. Hierdoor heeft de interne projectgroep van de gemeente de communicatie richting raad, college en ambtenaren ook beperkt.

De bijeenkomsten

Hieronder beschrijven we wat er procesmatig is gebeurd tijdens de bijeenkomsten en hoe dat heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van de adviezen.

Bijeenkomst 1

Op zaterdag 10 februari was de eerste bijeenkomst van de Deventer Klimaatraad. De bijeenkomst stond in het teken van het kennismaken met elkaar, de opdracht van het burgerberaad en het maken van afspraken over het proces. Burgemeester Ron König opende de Deventer Klimaatraad en overhandigde de vraag van de gemeenteraad aan het beraad. De programmamanager energietransitie vertelde hoe belangrijk een Klimaatraad voor de gemeente is en welke vragen de gemeente heeft. In drie workshops over een eerlijke transitie naar klimaatneutraal, klimaat en gedrag en 'speel gas de stad uit' deden deelnemers nieuwe inzichten op. Na de workshops hingen er 13 posters in de zaal met verschillende thema's. Deelnemers konden met stickers aangeven welke thema's zij belangrijk vinden en waar ze meer over willen weten. Uitkomst is een eerste prioritering van de thema's die de basis vormden voor deskundigen van bijeenkomst 2. Aan het eind van bijeenkomst 1 is er gestemd over de procedure van besluiten nemen. Resultaat is een breed gedragen stemprocedure dat met een duidelijke meerderheid is aangenomen.

Bijeenkomst 2

Tijdens de tweede bijeenkomst op 16 maart hebben deelnemers kennis opgedaan over het vraagstuk door inhoudelijk te verdiepen, te luisteren naar deskundigen en aan hen vragen te stellen. Voordat de inhoudelijke verdieping plaatsvond, werden er afspraken gemaakt over het samenwerken tijdens het beraad en de communicatie over de inhoud. Tijdens een plenaire presentatie werd verteld hoe de gemeente werkt en waar de gemeente wel en niet over gaat. Daarna volgden er tafelgesprekken met deskundigen over onderwerpen die de deelnemers hebben bepaald met het plakken van stickers tijdens bijeenkomst 1. De gesprekken werden begeleid door een gespreksbegeleider. De deskundige gaf tijdens de het gesprek als eerst een korte pitch en daarna stelden deelnemers vragen om zich te verdiepen in het onderwerp, aandachtspunten en dilemma's voor het onderwerp in kaart te brengen en welke rol het onderwerp speelt als het gaat om een (on)eerlijk klimaatneutraal Deventer. Uitkomst van de bijeenkomst is dat er door de deelnemers veel relevante kennis is opgedaan. Hieronder een overzicht van de deskundigen per thema:

Thema	Organisatie
Biodiversiteit	Saxion
	Ulebelt
Klimaatadaptatie	Gemeente Deventer
Gedrag	Stichting Klimaatpsychologie
Warmtenet	Buro Loo
Verduurzamen woningen	Circle Motion
	Rentree
Gezondheid	GGD
Circulariteit	Gemeente Deventer
Isolatie ondersteuningsprogramma	Gemeente Deventer
Betrekken inwoners	Buurt-Duurzaamheidsteam Zandweerd
Energietransitie in de gebouwde omgeving	Saxion
Waterstof	Gemeente Deventer
Energiecoaches	Duurzaamheidscentrum
Duurzame mobiliteit	Goudappel
Netcongestie	Enexis
Wind op land	Branche specialist wind op land
Een ander geluid	Clintel

Bijeenkomst 3

De derde bijeenkomst vond plaats op 20 april. Deze dag stond in het teken van het bepalen aan welk thema er wordt werkt, het bepalen van de deelthema's die daaronder vallen en diepte in gaan op deze deelthema's. Dit vormt het fundament van de adviezen. De thema's van de vorige bijeenkomst zijn verdeeld in 7 thema's en een thema overig en ruimte om eigen thema's in te brengen. Na het kiezen van de thema's en het bepalen van de deelthema's, werd in kleine groepjes daaraan gewerkt. Dit resulteert in een analyse van de deelthema's en de vraag 'Hoe moeten we ...'. Dit is het startpunt en de basis voor de adviezen.

Bijeenkomst 4

Tijdens de vierde bijeenkomst op 25 mei stond het maken van adviezen centraal. De basis hiervoor was de informatie die ze de vorige bijeenkomsten hebben opgedaan en de kaders die toen zijn ingevuld. Deelnemers schreven in kleine groepjes adviezen over het thema dat ze zelf hebben gekozen. Dat deden ze met behulp van een format. Aan het einde van de

bijeenkomst is er peilend gestemd over de adviezen en is er feedback van deelnemers verzameld middels feedbackformulieren. Het resultaat van de bijeenkomst zijn 39 adviezen, met een peilende stemuitslag en feedback.

Na een stemming is het beraad akkoord gegaan om een ambtelijke reflectie te laten geven op de conceptadviezen die tijdens de vierde bijeenkomst zijn geschreven. Tijdens de ambtelijke reflectie keken vakambtenaren of het advies juridisch, praktisch en financieel haalbaar is. Dit werd gedaan tussen bijeenkomst 4 en bijeenkomst 5.

Bijeenkomst 5

Op 29 juni kwam de Deventer Klimaatraad voor de laatste keer samen. Tijdens deze laatste bijeenkomst was er ruimte om de adviezen definitief te maken om vervolgens over de adviezen te stemmen. De deelnemers konden kiezen met welk thema zij aan de slag gingen. Met behulp van de ambtelijke reflectie en de feedback van de deelnemers werden de adviezen definitief gemaakt. Acht deelnemers hebben zichzelf opgegeven als schrijvers en hebben zich verdeeld over de thema's en adviezen om ervoor te zorgen dat de adviezen tekstueel gezien kloppen. Over alle definitieve adviezen is er gestemd. De dagvoorzitter leest het advies in zijn geheel voor en tevens was het advies zichtbaar op het scherm. Met stemkastjes is er gestemd voor de anonimiteit en de onafhankelijkheid van de stemming. Het resultaat is dat 30 van de 39 adviezen zijn aangenomen door de Deventer Klimaatraad. Alle adviezen zijn na het stemmen overhandigd aan de burgemeester.

Tussen de bijeenkomsten door

Tussen de bijeenkomsten door zijn de deelnemers per e-mail op de hoogte gehouden van het proces. Daarnaast zijn de relevante documenten per bijeenkomst op een online omgeving geplaatst, waar alleen deelnemers van de Deventer Klimaatraad toegang tot hadden. Deze besloten online omgeving is gebruikt om tijdens de bijeenkomsten aan de adviezen te werken en om informatie te delen.

Nawoord

Op zaterdag 10 februari startte de Deventer Klimaatraad. In de Gasfabriek in Deventer. Een plek waar we ons meteen thuis voelen. De ruimte nodigt uit om met elkaar in gesprek te gaan en heeft genoeg rafelrandjes om in de gesprekken ook meteen diepgang te zoeken. Op deze eerste dag is meteen duidelijk dat de deelnemers de inhoud en het proces allebei belangrijk vinden. Dat ze een advies willen geven aan het eind waar de gemeente mee verder kan. Een advies ook dat de gemeente uitdaagt om er nog een schepje bovenop te doen. De titel van het advies is niet voor niets 'Komoptan!'. In de vijf bijeenkomsten hebben de deelnemers op een mooie, eerlijke en respectvolle manier gezocht naar wat er nog extra kan en hoe dat voor zoveel mogelijk inwoners in Deventer haalbaar is. Waarbij er ook veel aandacht was voor het prettiger en groener maken van de gemeente.

Sommige adviezen liggen mooi in lijn met wat de gemeente al doet. Andere adviezen passen misschien wat minder makkelijk in het gemeentelijk beleid of binnen de bevoegdheden van de gemeente. Maar boven alles zijn de adviezen een handreiking van de deelnemers aan de gemeente om samen aan de slag te gaan. Waarbij het fijn is als de gemeente het voortouw wil nemen. Duidelijk wil maken wat zij van haar inwoners verwacht en waar het kan de inwoners ook de ruimte geeft om zelf dingen te ontwikkelen en op te zetten. Aan de ene kant is er behoefte aan een gemeente die de leiding neemt en laat zien wat je als inwoner kan doen (en wanneer je dan het meeste bijdraagt). Maar blijf daarnaast als gemeente ook openstaan voor initiatieven uit de samenleving en geef experimenteeruimte. Als je met beide aan de slag gaat, dan komt er heel veel energie los in de samenleving.

Meerdere deelnemers vonden het fijn om te merken dat de accenten die zij in hun adviezen leggen in lijn liggen met het gemeentelijk beleid. Dat laat zien dat je samen dezelfde kant op wil.

Met 'Komoptan!' heeft de Klimaatraad de gemeente Deventer een hele mooie opdracht gegeven. Een aantal deelnemers heeft zich aangemeld om de opvolging hiervan te monitoren. De betrokkenheid van het beraad bij hun advies blijft.

De deelnemers aan het burgerberaad hebben laten zien wat je kunt bereiken door oog en oor te hebben voor de ervaringen, kennis en wijsheid in de gemeente. Het was voor ons een eer en een genoegen om met de Deventer Klimaatraad te werken aan dit advies.

Met vriendelijke groet,

Jonneke Stans & Iris Vermeeren

Uitvoering adviezen burgerberaad klimaat 2024

Inhoud

1.1 Deventer als lichtend voorbeeld voor oplossingen in de landbouw.....	3
1.2 Boer als natuurbeheerder.....	3
1.3 Meer groen in de gemeente.....	3
1.4 gezonde en groene leefomgeving doen we samen!.....	3
2.1 Bewustwording bij Deventenaren over hergebruik en reparatie van spullen vergroten.....	3
2.2 Gemeente Deventer legt aan haar inwoners verantwoording af over hoe circulair ze bezig is.....	3
2.3 Het inkoop- en aanbestedingsbeleid van de Gemeente Deventer is circulair.....	3
2.4 Hergebruik van (kinder)spullen en kleding bevorderen.....	3
2.5 Circulariteitsadvies op wielen.....	3
3.1 Kwalitatief en betaalbaar Openbaar Vervoer (OV) voor iedereen.....	3
3.2 Fietsparkeren: vlot en veilig.....	3
3.3 Voorrang om veilig en vlot te kunnen fietsen!.....	3
3.5 Particuliere deelauto's.....	3
4.1 Deventer heeft meer dan 3x zoveel energie nodig in 2050 zonder CO2 uitstoot.....	3
4.4 Ga slim om met warmte.....	3
4.5 Zonnepanelen als zonneschermen.....	3
5.1 iedereen DOET mee!.....	3
5.2 Deventer natuur als rechtspersoon!.....	3
5.4 Klimaatneutrale (buiten)reclame in Deventer!.....	3
6.1 Klimaatbestendige leefomgeving.....	3
6.2 Creëer een voedingsbodem voor klimaatadaptatie.....	3
6.3 Maak klimaatadaptatie-oplossingen beschikbaar voor iedereen.....	3
6.4 klimaatadaptatie door bedrijven.....	3
6.5 Fonds klimaatadaptief buitengebied.....	3
7.1 Vervolg klimaatraad.....	3
7.2 Monitoring van alle klimaatbeleidsmaatregelen.....	3
7.3 Heldere taal.....	3
7.4 Evenwichtige participatie bij klimaatmaatregelen.....	3
7.5 Deventer roept de klimaatnoodtoestand uit.....	3
8.1 Help verhuurders met verduurzamen.....	3

Inleiding en overzicht

Op 19 juli 2023 heeft de gemeenteraad het besluit genomen om een burgerberaad uit te voeren op het thema 'klimaat'. Op 10 februari 2024 vond de eerste bijeenkomst van de Klimaatraad plaats. De Klimaatraad is op 29 juni 2024 afgerond. Diezelfde dag zijn alle adviezen door de Klimaatraad overhandigd aan de burgemeester in zijn rol als voorzitter van de gemeenteraad.

De gemeenteraad heeft het college gevraagd om alle adviezen te beoordelen en een raadsvoorstel te maken voor uitvoering van de adviezen. In dit document vindt u de reacties en conclusies van het college op alle adviezen.

Het college spreekt grote waardering uit voor het werk dat is verricht door de deelnemers aan het burgerberaad. De adviezen zijn goed onderbouwd en snijden hout.

Het college heeft alle adviezen langs de 'meetlat' van het amendement van de gemeenteraad gelegd: zijn de adviezen juridisch, financieel of praktisch wel of niet haalbaar? Dit heeft voor alle adviezen geleid tot een reactie van het college. Op grond van die reactie is voor alle adviezen beschreven hoe het college de uitvoering ervan voor ogen ziet. Dit is beschreven in dit document.

Voor de beoordeling van de adviezen is het college uitgegaan van de tekst van het daadwerkelijke advies van de Klimaatraad. De volledige, toelichtende teksten bij de adviezen heeft het college meegenomen in beeldvorming over de intenties van de adviezen.

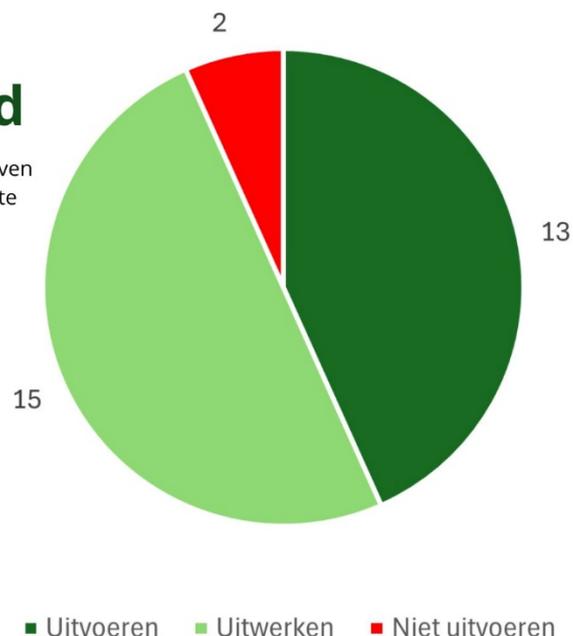
De beoordeling van de adviezen heeft geleid tot het volgende voorstel voor uitvoering:

1. De raad voor te stellen om de adviezen met nummers 1.3, 1.4, 2.1, 2.4, 2.5, 3.2, 4.1, 4.4, 5.1, 6.1, 7.2, 7.3, 7.4 uit te voeren, zoals verwoord in dit document.
2. De raad voor te stellen om de adviezen met nummers 1.1, 1.2, 2.2., 2.3, 3.3, 3.5, 4.5, 5.2, 5.4, 6.2, 6.3, 6.4, 7.1, 7.5, 8.1 nader uit te werken, zoals verwoord in dit document, en het eventueel beschikbaar stellen van extra middelen mee te nemen in de integrale afwegingen van de Perspectiefnota 2025 of 2026.
3. Adviezen met nummers 3.1, 6.5 niet uit te voeren om praktische en financiële redenen, zoals toegelicht in dit document.

In de onderstaande figuur is de verdeling over de drie categorieën weergegeven.

Adviezen Klimaatraad

In totaal zijn er 30 adviezen gegeven door de klimaatraad. Deze zijn te verdelen in 3 categorieën.

1.1 Deventer als lichtend voorbeeld voor oplossingen in de landbouw

Het advies van de Klimaatraad

Omarm en ondersteun initiatieven vanuit de samenleving, zodat Deventer koploper wordt in Nederland als het gaat om oplossingen in de landbouw. Er moet 1 aanspreekpunt/adviespunt/loket zijn in de gemeente, die mensen niet doorverwijst maar helpt bij een oplossing.

Reactie van het college

Het college juicht initiatieven vanuit de samenleving toe. Waar mogelijk worden die ondersteunt. Dat geldt ook voor de landbouw waar veel behoefte is aan oplossingen voor de huidige problemen.

Het is een veelomvattend advies met veel verschillende onderdelen. De invulling van dit advies kan daarom heel breed zijn. Op dit moment is het lastig om voor alle punten de uitvoerbaarheid, effecten en kosten in te schatten. Het college stelt daarom voor om het advies eerst concreter uit te werken.

Dat begint met het in beeld brengen van bestaande mogelijkheden, zoals financiële regelingen, om de verschillende onderdelen van dit advies te realiseren. Voor overblijvende punten zal helder worden gemaakt wat de specifieke doelstellingen en de daarbij behorende mogelijke maatregelen en kosten zijn. Het maakt bijvoorbeeld uit of er bij de aanleg van landschapselementen alleen plantmateriaal en manuren worden gesubsidieerd of dat er ook een vergoeding komt voor de economische afwaardering van de grond (van landbouwgrondbestemming naar natuur). Bij de uitwerking zal ook worden aangegeven hoe realistisch het is om koploper van Nederland te worden.

Het oprichten van een adviesloket is praktisch uitvoerbaar, maar het is de vraag wat het loket precies gaat doen, aanvullend op de reeds bestaande loketten en informatiepunten (zie ook bij advies 1.2). Het advies van de Klimaatraad vraagt om concrete oplossingen en niet om doorverwijzen. Daarnaast wordt in enkele voorgestelde acties expliciet financiële steun aan ondernemers voorgesteld. Dat is voor de gemeente in de meeste gevallen onmogelijk.

De invloed van de gemeente op de landbouw is gering. Veel regelingen zijn het domein van provincie en rijk. De ambitie om koploper van Nederland te worden in het creëren van oplossingen voor de landbouw is heel ambitieus en lijkt ons niet reëel.

Op het eerste gezicht is dit advies juridisch uitvoerbaar. De juridische haalbaarheid van een aantal concrete maatregelen moet wel nader worden onderzocht.

Conclusie: het college onderkent dat er in de landbouw behoefte is aan oplossingen voor de huidige problemen. Ook ondersteunt de gemeente waar mogelijk initiatieven vanuit de samenleving. Gezien de breedte van dit advies gaan wij eerst beknopt in beeld brengen wat de gemeente kan toevoegen aan alle bestaande regelingen. Dit gebeurt vanuit de middelen voor platteland in de begroting van programma ruimtelijke ontwikkeling. Als daaruit blijkt dat wij als gemeente mogelijkheden zien voor een eigen rol zal het college het eventueel beschikbaar stellen van extra middelen meenemen in de integrale afweging om te komen tot de Perspectiefnota 2025 of 2026.

1.2 Boer als natuurbeheerder

Het advies van de Klimaatraad

Stel een Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer programma op voor de Gemeente Deventer en omstreken (Salland?), en richt een organisatie op die dit programma kan uitvoeren. Stimuleer initiatieven zoals “Boeren voor biobased bouwmaterialen” als een nieuw verdienmodel voor boeren.

Reactie van het college

Er is een Agrarische Natuurvereniging Salland, zie [Groensalland.nl](https://www.groensalland.nl). Dat functioneert goed.

In Overijssel wordt via de provincie uitvoering gegeven aan het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer. Voor Deventer loopt dit via de Collectieven Midden Overijssel (zie www.collectiefmiddenoverijssel.nl).

In Salland Loont werken we samen met Stichting IJssellandschap, Landschap Overijssel, Kostbaar Salland, de lokale LTO-afdeling en het Collectief Midden Overijssel (CMO). Het project Salland Loont richt zich op het belonen van maatschappelijke diensten (waaronder het Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer) op een simpele manier, vanuit één aanspreekpunt (één loket), tot aan de boeren aan de keukentafel. Ook wordt er gekeken naar de structuur van mogelijk één gebiedsfonds. De gedachte achter het gebiedsfonds is dat er in het fonds meerdere landschapgerichte financieringsstromen samenkomen met private financiële middelen vanuit andere organisaties of het Midden en Klein Bedrijf (MKB). Met dit geld kunnen boeren, maar ook burgers in het buitengebied, betaald krijgen voor hun inspanningen om het landschap biodivers en aantrekkelijk te houden, voor zowel dieren, soorten en mensen. Het project Salland Loont hangt samen met de gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) pilot Motiverend Belonen in Salland. Daarin wordt gekeken naar maatregelen die boeren op bedrijfsniveau kunnen nemen.

Gezien alle lopende initiatieven achten wij het niet nodig om op dit moment een nieuw programma op te stellen.

Boeren voor Biobased Bouwmaterialen zien wij als een goed initiatief en op verschillende manieren ondersteunt en stimuleert de gemeente het gebruik van biobased materiaal. Zo stimuleert en verplicht de gemeente de toepassing van biobased bouw materiaal bij haar eigen vastgoed en bij de gronduitgifte voor bijvoorbeeld de Havendame. Daarnaast wordt biobased meegenomen in het traject van de Omgevingsvisie en in de hoogbouwvisie wordt biobased bouw materiaal als voorkeur benoemd. Tot slot wordt het gebruik van biobased isolatiemateriaal opgenomen in de subsidieregeling Deventer Helpt en Deventer Isoleert.

In het kader van de Regiodeal 2024 is de gemeente de initiatiefnemer voor het project Vezelvallei. Dit is erop gericht om de hele keten ‘van zaad naar plaat’ compleet te maken. Een voorbeeld van een ontbrekende schakel is een nabije fabriek die van plantenmateriaal bouw materiaal maakt. Begin 2025 zal duidelijk worden of het Project Vezelvallei wordt gehonoreerd.

Een groot deel van dit advies valt daarmee binnen de bestaande begroting. Als het project Vezelvallei niet wordt gehonoreerd in Regiodeal 2024 zijn mogelijk extra middelen nodig voor de versterking van de aanjagersrol. Daarbij denken we aan 0,5 fte per jaar. Indien nodig zal dat door het college worden meegenomen in de afwegingen om te komen tot de Perspectiefnota 2025.

Conclusie: Dit advies sluit aan bij de ambities van het college. Op het gebied van agrarisch natuur- en landschapsbeheer wordt veel inzet gepleegd door ons en door andere partijen. In Overijssel en Salland is er al veel geregeld en georganiseerd, zoals Salland Loont en de GLB-pilot Motiverend Belonen in Salland. Wij achten het daarom niet nodig om daarnaast een nieuw programma op te stellen. Ook op gebied van Biobased Bouwen gebeurt er al veel. Het Regiodeal-project Vezelvallei kan daar een extra grote impuls aan geven. Als dit project niet doorgaat zal de inzet van extra middelen voor versterking van de aanjagersrol door het college worden meegenomen in de integrale afwegingen om te komen tot de Perspectiefnota 2025.

1.3 Meer groen in de gemeente

Het advies van de Klimaatraad

Dat de gemeente zo snel mogelijk aan de slag gaat met het opstellen van een gemeentelijk biodiversiteitsplan, om op deze manier tot een overkoepelend plan van aanpak te komen voor meer groen binnen de stad. Dit kan uitgevoerd worden door de gemeente-ecologen en planologen zelf, maar ook door een professioneel ecologisch adviesbureau dat hiervoor door de gemeente wordt ingeschakeld. De uitvoering van dit plan moet in 2030 gerealiseerd zijn.

Reactie van het college

Er wordt momenteel gewerkt aan een biodiversiteitsplan dat in het eerste kwartaal van 2025 met de raad wordt gedeeld. Ook wordt er een plan gemaakt voor de groenblauwe hoofdstructuur. Hierin wordt vastgelegd hoeveel ruimte er wordt bestemd als groene ruimte.

Bij uitbreiding- en inbreidingsprojecten zal worden onderzocht of het mogelijk is om de eis te stellen dat 30% van de oppervlakte "groen" is. Tevens zal worden onderzocht of aan nieuw aan te leggen groen de eis kan worden gesteld dat het streekeigen is en niet sober. Dat draagt bij aan een grotere biodiversiteit.

In het algemeen zijn er erg veel ruimtelijke claims door functies zoals wonen, bedrijven, infrastructuur, maatschappelijke voorzieningen, waterhuishouding en energie. Tot begin 2026 loopt het proces om te komen tot een gemeentelijke Omgevingsvisie. Hierin wordt een integrale afweging van ruimtelijke belangen gemaakt. In dit proces zal ook dit advies van de Klimaatraad worden meegenomen.

Het aanleggen van nieuw groen of het omvormen van grijs naar groen kost veel geld. Met name in het landelijk gebied zijn daar financiële regelingen voor, zoals de provinciale regeling Kwaliteitsimpuls natuur en landschap. Er is echter geen geld voor het aankopen, inrichten en beheren van grote oppervlakten nieuw groen. Om dat wel substantieel te doen is er naar verwachting een bedrag van 500.000 euro per jaar nodig.

Dit advies is juridisch uitvoerbaar.

Conclusie: het college vindt het behoud en het vergroten van de biodiversiteit belangrijk. Daarom wordt op dit moment een gemeentelijk biodiversiteitsplan opgesteld. Daarmee wordt een fundament gelegd voor vergroting van de biodiversiteit binnen ontwikkelings- en beheerprojecten. De middelen hiervoor komen uit verschillende begrotingsprogramma's. Het meenemen van groen in de verdeling van de ruimte wordt meegenomen in het proces van de Omgevingsvisie. In de toelichting op het advies wordt ook gesproken over vergroten van het areaal groen. Voor het aankopen en inrichten van grote oppervlakten nieuw groen stelt het college geen extra geld beschikbaar.

1.4 gezonde en groene leefomgeving doen we samen!

Het advies van de Klimaatraad

De gemeente Deventer moet zijn eigen groenbeleid van 2025 hanteren en nakomen. Maak het beleid voor iedere betrokkene duidelijk en werkbaar.

- Zorg dat de communicatie en aansturing tussen Gemeente en Deventer Groenbedrijf zichtbaar en begrijpelijk is voor alle partijen.
- Organiseer per kwartaal een overleg tussen gemeente Deventer, Deventer Groenbedrijf, wijkbeheer, burgerinitiatieven en een ecooloog. Dit in verband met de vier seizoenen en de daarbij horende taken.
- Deze informatie ook richting burger uitdragen, zodat zij zelf dit ook kunnen toepassen.
- Verhuurders en woningcorporaties verplichten om aan groene aanleg mee te werken en dit te onderhouden.
- Er moet budget vrij gemaakt worden voor vergroening in wijken voor de gezondheid van mens, dier en milieu.

Reactie van het college

Dit advies sluit in hoofdlijnen aan bij de huidige werkwijze van de gemeente, maar vraagt op verschillende punten op intensivering van communicatie tussen gemeente, het Groenbedrijf en inwoners.

Er gebeurt al heel veel op dit vlak. Wijkmanagers halen actief bewonersinitiatieven op en die worden veelal gefaciliteerd en vaak ook gefinancierd. Ook in de Werkwijze Ecologie is de betrokkenheid van lokale natuurvrijwilligers opgenomen,

Het streven naar meer biodiversiteit is niet nieuw. Daar wordt al rekening gehouden met nieuwe groenaanleg in Deventer. Ook bij het maaibeheer houden we daar al sinds enkele jaren steeds meer rekening mee binnen en buiten de bebouwde kom.

We zijn al langer in gesprek met woningcorporaties en zien daar ook verandering in hun beleid rondom groen. Aansluitend pakken wij de openbare ruimte aan. Zo hadden woningcorporaties voorheen het beleid dat de woning in de oude staat teruggebracht moest worden bij overgang van huurder. Dat betekende ook dat bomen en groen moesten worden verwijderd voordat de nieuwe huurder erin kwam. Nu onderzoeken ze of ze tuinen kunnen vergroenen bij zo'n overgang en zelfs onderhoudsabonnementen kunnen aanbieden aan huurders.

Het vergroenen van verwaarloosde stukken grond is een goed idee. In de praktijk is dat niet altijd eenvoudig doordat de bestemming gewijzigd moet worden en de gemeente vaak geen eigenaar van de grond is. Dit vraagt veel onderhandeling met deze eigenaren en kan leiden tot veel kosten die door de gemeente moeten worden gedragen.

Al met al vraagt dit advies in onze ogen een versterking van onze huidige werkwijze. Dat vraagt meer tijd en inzet van de gemeente en van het Groenbedrijf. Ook vraagt het om meer informatiemateriaal en meer bijeenkomsten. Meer gebruik maken van digitale hulpmiddelen, kan behulpzaam zijn in de onderlinge communicatie. Het is op dit moment moeilijk te ramen hoeveel dat kost en hoeveel extra geld daarvoor nodig is. Een eerste indicatie is dat er 100.000 euro nodig is aan extra personele capaciteit en middelen.

Dit advies is juridisch uitvoerbaar.

Conclusie: Dit advies sluit aan bij de intenties en huidige werkwijze van de gemeente en het Groenbedrijf. We lezen dit echter wel als een oproep om de focus op biodiversiteit te vergroten. Dat gaan wij doen. In eerste instantie binnen de bestaande programmabegrotingen van leefomgeving, en milieu en duurzaamheid. Indien in de loop van 2025 blijkt dat er extra inzet van capaciteit en middelen nodig is, zal dat door het college worden meegenomen in de integrale afwegingen om te komen tot de Perspectiefnota 2026.

2.1 Bewustwording bij Deventenaren over hergebruik en reparatie van spullen vergroten.

Het advies van de Klimaatraad

Vergroot de kennis van de inwoners van de gemeente Deventer over het belang van duurzaam gebruik, reparatie en hergebruik van goederen. Doe dit op een positieve manier en op onverwachte plekken zoals festivals.

Reactie van het college

Dit advies is praktisch uitvoerbaar en sluit goed aan bij de Visie Deventer Circulair. De website www.duurzaamdeventer.nl kan gebruikt worden om kennis, tips en evenementen te delen. Onze eigen communicatieafdeling kan een campagne bedenken en uitvoeren, eventueel in samenwerking met een extern bureau.

Naast het faciliteren van bijvoorbeeld repaircafé's kunnen ook andere productreparaties gestimuleerd worden. Denk bijvoorbeeld aan het stimuleren van kleding-, schoenen- en meubelreparaties. Dit kan ook een stimulans zijn voor de ambacht/reparatie- ondernemers.

Het faciliteren van de repareer-ondernemers op bijvoorbeeld festivals, bij buurtinitiatieven en wijkacties, is mogelijk. Hierbij moeten we samenwerken met de wijkbeheerders, het duurzaamheidscentrum, de Ulebelt en aansluiten bij andere goede initiatieven in de stad zoals de duurzaamheidsteams in de wijken. De kosten die hiermee gemoeid zijn voor inzet van mensen en bijkomende kosten schatten we op 100.000 euro per jaar.

Voor dekking van die kosten wordt in eerste instantie gebruik gemaakt van de bestaande budgetten in programma milieu en duurzaamheid (circulariteit en afval) en de rijksmiddelen voor capaciteit decentrale overheid klimaat en energie (CDOKE). Indien dat ontoereikend blijkt te zijn zal in beeld worden gebracht hoeveel extra budget er nodig is.

Dit advies is juridisch uitvoerbaar.

Conclusie: het college juicht het duurzaam gebruik en hergebruik van goederen door inwoners toe en zal dit advies daarom uitvoeren. Indien blijkt dat de middelen in de bestaande programmabegrotingen ontoereikend zijn, neemt het college het eventueel beschikbaar stellen van extra middelen mee in de integrale afwegingen om te komen tot de Perspectiefnota 2025 of 2026.

2.2 Gemeente Deventer legt aan haar inwoners verantwoording af over hoe circulair ze bezig is.

Het advies van de Klimaatraad

We adviseren de gemeente Deventer haar directe invloed als zijnde afnemer en opdrachtgever op circulariteit te laten zien. Gemeente Deventer legt hierover jaarlijks, cijfermatig, duidelijk en op een aantrekkelijke manier verantwoording af naar de inwoners.

Reactie van het college

Het college hecht veel waarde aan circulariteit en kan zich inhoudelijk vinden in het voorstel. Om invulling aan dit advies te geven moet eerst nader onderzocht hoe verantwoording ingericht kan worden en wat de kosten daarvan zijn.

Hierbij kan worden begonnen met het doen van een inventarisatie bij andere overheden en op basis daarvan een plan van aanpak (inclusief begroting) op te stellen. Het kan ook interessant zijn de monitoring cyclus te laten meelopen met de landelijke monitoring, welke tweejaarlijks wordt gepresenteerd in de Integrale Circulaire Economie Rapportage van het Planbureau voor de Leefomgeving. Het presenteren van de jaarresultaten tijdens de week van de Circulaire Economie is goed mogelijk, evenals het organiseren van een event waarop de monitor wordt gelanceerd.

Dit advies hangt samen het advies 2.3. De financiële consequenties worden daarom in samenhang met en bij advies 2.3 beschreven.

Op het eerste gezicht lijkt dit advies juridisch uitvoerbaar. Dit moet nader onderzocht worden bij de uitwerking van het advies.

Conclusie: het college ziet de meerwaarde in van dit advies. Gemeentelijke voorbeelden kunnen stimulerend zijn voor anderen. Het meerjarig en eenduidig registreren en presenteren van alle circulaire activiteiten vraagt om een goede systematische aanpak. Dit zal worden onderzocht in samenhang met advies 2.3. De financiële consequenties worden meegenomen in de reactie op advies 2.3.

2.3 Het inkoop- en aanbestedingsbeleid van de Gemeente Deventer is circulair

Het advies van de Klimaatraad

Gemeente Deventer maakt circulaire keuzes wanneer zij opdrachtgever of afnemer is. We denken hierbij aan circulaire materialen en circulaire toeleveranciers voor bouw, educatie en eigen bedrijfsvoering binnen het gemeentehuis.

*Dit advies wordt gedeeld door ambtenaren in de opgestelde Visie Deventer Circulair die nog moet worden goedgekeurd door de Raad.

Reactie van het college

Om alle inkoop en aanbestedingen van Deventer circulair te doen moet er veel gebeuren. De ambitie is er en staat benoemd in de Visie Deventer Circulair en is opgenomen in het Inkoop & Aanbestedingsbeleid.

De financiële gevolgen van uitvoering van dit advies bestaan enerzijds uit ambtelijke inzet om het circulair inkopen procesmatig goed in te richten en te kunnen monitoren (zie advies 2.2). Daarnaast leidt het circulair aanbesteden tot hogere kosten van de aan te besteden werkzaamheden. Op dit moment zijn circulaire bouwmaterialen bijvoorbeeld nog duurder dan niet-circulaire. Een inschatting van de totale kosten is in dit stadium nog niet te maken. Het is een veelomvattend advies. Veel interne processen en aanbestedingstrajecten van producten en diensten zullen anders ingericht/uitgevraagd moeten worden. Dit vraagt veel deskundigheid van de verschillende afdelingen. In de eerste jaren zal naar verwachting veel externe expertise nodig zijn. Een grove inschatting is 100.000 euro voor de eerste twee jaar.

Op het eerste gezicht lijkt dit advies juridisch uitvoerbaar. Dit moet nader onderzocht worden bij de uitwerking van het advies.

Conclusie: het college vindt circulair werken belangrijk. Het college gaat de uitvoering van dit advies nader onderzoeken in samenhang met advies 2.2. Dit onderzoek wordt uitgevoerd binnen de begroting van het programma milieu en duurzaamheid. Het onderzoek leidt tot inzicht in de kosten om het circulair inkopen en aanbesteden uit te voeren. Daarnaast geeft het onderzoek een indicatie van extra kosten binnen de aan te besteden werkzaamheden. Het college neemt het eventueel beschikbaar stellen van extra middelen mee in de integrale afwegingen om te komen tot de Perspectiefnota 2025 of 2026.

2.4 Hergebruik van (kinder)spullen en kleding bevorderen

Het advies van de Klimaatraad

Maak het voor de Deventenaar aantrekkelijker om gebruikte (kinder)spullen en kleding te kopen of in te leveren. De gemeente kan bijdragen aan de zichtbaarheid en toegankelijkheid van de tweedehandswinkels door meer informatie te geven. Verder kan er gewerkt worden aan een puntensysteem (zie Let's Deventer voor inspiratie) om te stimuleren om spullen in te leveren voor een tweede leven.

Reactie van het college

Het eerste deel van het advies (meer zichtbaarheid en toegankelijkheid geven van informatie over tweedehands winkels) is praktisch haalbaar. Op <http://www.duurzaamdeventer.nl> is al informatie hierover beschikbaar, maar nog niet zo volledig als in het advies wordt voorgesteld. Dit deel van het advies sluit aan bij de ambities uit de Visie Deventer Circulair onder thema Goederen.

Het tweede deel van het advies, werken aan een puntensysteem voor het ruilen van spullen, is een idee dat onderzocht moet worden. Er is op verschillende plekken al enige ervaring opgedaan, maar er is nog niet een initiatief met de beste oplossing. Naar de mening van het college komt een dergelijk initiatief het beste van de grond als het wordt uitgevoerd door samenwerkingspartners, zoals de duurzaamheidsteams in de wijken. De rol van de gemeente kan dan zijn om het initiatief te steunen.

De kosten worden ingeschat op circa 40.000 euro eenmalig. Dit omvat ook kosten voor communicatie.

Juridisch gezien kan het eerste deel van het advies worden uitgevoerd. Voor het tweede deel van het advies zijn er in principe geen belemmeringen. Dit kan echter afhangen van de gemeentelijke rol en moet nader worden uitgewerkt.

Conclusie: het college wil het hergebruik van goederen stimuleren en gaat dit advies uitvoeren. De kosten hiervoor worden gedekt binnen het programma milieu en duurzaamheid of de klimaatmiddelen van het rijk. Als blijkt dat de beschikbare middelen in de begroting niet toereikend zijn, neemt het college het eventueel beschikbaar stellen van extra middelen mee in de integrale afwegingen om te komen tot de Perspectiefnota 2025.

2.5 Circulariteitsadvies op wielen

Het advies van de Klimaatraad

Maak het gemakkelijker en leuker voor inwoners om hun huis duurzaam te veranderen en te repareren. Dit ligt in het verlengde wat vanuit het Duurzaamheidscentrum wordt gedaan. De kracht van dit advies is dat het laagdrempelig informatie geeft aan doelgroepen die hier normaal niet aan blootgesteld worden.

Reactie van het college

De gemeente heeft de 'Duurzaam Deventer Bus' en deze is al met enige regelmaat in de wijk. Zo gaan energiecoaches met de bus de buurt in en wordt deze gebruikt door de gebiedsregisseurs in de verschillende wijken. Het toevoegen van de elementen reparatie en circulair het lijkt praktisch haalbaar. Tegelijkertijd is het niet mogelijk om een complete reparatiewerkplaats in te richten in de bus. Een eenvoudige inrichting is wel mogelijk. Er zal iemand (of twee mensen) bij de bus aanwezig moeten zijn om de reparatie- en circulariteitsadviezen te geven en de eenvoudige reparaties uit te voeren. Voor de uitvoering van dit advies kan samen met het duurzaamheidscentrum, de energiecoaches, het Repaircafé en duurzaamheidsteams in de wijk worden onderzocht wat er nodig is om de bus en bakfiets in te zetten om circulariteitsadvies toe te voegen.

Om een kleine reparatiewerkplaats in de bus in te richten zijn extra middelen nodig, evenals voor het promoten van de genoemde acties. De totale kosten hiervan worden geschat op 10.000 euro per jaar. Dit advies is juridisch uitvoerbaar.

Conclusie: het college vindt het een goed initiatief om inwoners te helpen hun huis zelf te verduurzamen en gaan dit advies in ieder geval in 2025 en 2026 uitvoeren. De kosten tot en met 2026 worden gedekt uit de bestaande begroting van het programma milieu en duurzaamheid of de aanvullende klimaatmiddelen van het rijk.

3.1 Kwalitatief en betaalbaar Openbaar Vervoer (OV) voor iedereen

Het advies van de Klimaatraad

Maak het OV aantrekkelijker en toegankelijker zodat mensen kiezen voor duurzame vervoersopties.

Reactie van het college

Het college steunt het streven naar meer gebruik van het OV. De invloed van de gemeente op het OV is echter gering. Het college onderschrijft daarom de doelen van dit advies, maar plaatst een kanttekening bij de praktische invloed van de gemeente. De gemeente verricht waar mogelijk lobbywerk om het aanbod van het OV in Deventer te vergroten. Dat betreft zowel de trein als de bus. Wij richten ons hierbij, al dan niet in samenwerking met de regio, zowel op rijk, provincie als de NS-ProRail.

Aangezien het OV veel geld kost, is het niet realistisch dat de gemeente zelf financieel gaat bijdragen aan creëren van meer OV.

Wel stimuleren we het gebruik en toegankelijkheid van OV door:

- goede loopverbindingen te realiseren naar stations en haltes;
- te zorgen voor passende fietsparkeermogelijkheden bij de knooppunten;
- waar mogelijk prioriteit (eerder groen licht) te geven aan de bus wanneer deze achterloopt op de dienstregeling;
- te verdichten op plaatsen waar er sprake is van OV-verbindingen op loopafstand.

Het belangrijkste deel van dit advies is juridisch echter niet uitvoerbaar, omdat de gemeente niet de OV-concessies beheert.

Conclusie: Hoewel het college het gebruik van OV belangrijk vindt en dat wel stimuleert, neemt het college dit advies niet over omdat de gemeentelijke invloed op het OV zelf gering is.

3.2 Fietsparkeren: vlot en veilig

Het advies van de Klimaatraad

We willen inzetten op meer en betere fietsparkeergelegenheden, die rekening houden met de diversiteit aan type fietsen. In het bijzonder moet hierbij aandacht zijn voor het veilig stallen van fietsen, omdat fietsen steeds waardevoller zijn. Fietsen moeten goed vastgezet kunnen worden. Mensen moeten verleid worden om de fiets op een veilige plek te stallen. Mensen moeten tevens verleid worden om zich met de fiets te verplaatsen. Dit is gezonder en beter voor aarde, mens en dier.

Reactie van het college

Het college onderschrijft dit advies volledig. Fietsen moet waar mogelijk worden gestimuleerd. Het is goed voor de gezondheid en voor het milieu. Er wordt daarom flink gewerkt aan meer en betere fietsparkeervoorzieningen. Daarbij wordt rekening gehouden met de genoemde aandachtspunten. Ook binnen de verstedelijkingsopgave worden meer gebouwde fietsparkeervoorzieningen gerealiseerd.

Met Raadsmededeling 2024-263 van 7 mei 2024 heeft het college een pakket aan maatregelen gepresenteerd om de faciliteiten voor fietsers in de binnenstad te verbeteren. Onderdeel van dit maatregelenpakket is een bebouwde en bemande/bewaakte fietsparkeervoorziening 'Op de Keizer'. Dit maatregelenpakket wordt op dit moment ambtelijk verder uitgewerkt tot een collegevoorstel met begrotingsdekking. De planning is dat dit in het eerste kwartaal van 2025 aan de raad wordt voorgelegd en de financiële dekking in de perspectiefnota wordt gevraagd.

Het belang van fietsen wordt concreet gemaakt in het zgenoemde STOMP-principe waarin Stappen en Trappen altijd eerste keus zijn. Dat wordt ook als uitgangspunt gebruikt in huidig beleid en in de hoofdwegenstructuur (HWS) en mobiliteitsplan Binnenstad&Periferie.

In de begroting 2025 is een extra budget van 125.000 euro beschikbaar gesteld voor fietsparkeren in de binnenstad.

Dit advies is juridisch uitvoerbaar.

Conclusie: het college wil fietsen zoveel mogelijk stimuleren. Er is daarom al extra geld beschikbaar gesteld voor fietsparkeren in de begroting 2025. Ook is het STOMP-principe leidend in ons beleid. Daarmee kan dit advies worden uitgevoerd binnen begroting van het programma leefomgeving.

3.3 Voorrang om veilig en vlot te kunnen fietsen!

Het advies van de Klimaatraad

We adviseren de fietspaden in Deventer veiliger in te richten en fietsers vaker voorrang te geven. Dan wordt het aantrekkelijker om de fiets te pakken. Ook adviseren we om meer samen te werken met andere gemeenten en aangrenzende provincies om doorfietsroutes tussen gemeenten aan te leggen.

Reactie van het college

Het college vindt het belangrijk om het fietsen binnen Deventer en in de regio zo aantrekkelijk mogelijk te maken. Daarom wordt continu geïnvesteerd in verbetering van de fietsinfrastructuur. In de begroting 2025 staat onder meer:

Voor de uitvoering van het project Fietspad Oostermaatsdijk is 1,4 miljoen euro gereserveerd in de begroting. Dat is niet voldoende om het hele project uit te voeren.

Voor de uitwerking van het Fietsparkeren binnenstad is een incidenteel extra budget van 125.000 euro beschikbaar gesteld.

Voor de fietsstructuur A1 is een extra budget beschikbaar gesteld van 550.000 euro.

Daarnaast wordt vanuit reguliere beheer- en onderhoudsbudgetten ook structureel geïnvesteerd in de fietsinfrastructuur.

Het tempo van verbetering van de fietsinfrastructuur wordt sterk bepaald door de beschikbare budgetten. De aanleg van nieuwe infrastructuur en het verbeteren van bestaande infrastructuur aanleg van infrastructuur kost nu eenmaal veel geld. Fietstunnels en/of -bruggen zijn efficiënte oplossingen voor verbetering van de fietsdoorstroming. Ook dat kost echter veel geld.

Daarnaast is er vaak een spanning tussen de doorstroming van het fiets- en het autoverkeer. Zeker op drukke kruispunten moet een balans gevonden worden in de wachttijden voor stoplichten. De gemeente streeft ernaar om fietsverkeer op een groot aantal kruisingen een hogere prioriteit te geven. Dat geldt weer niet op kruispunten waar een vlotte doorstroming van autoverkeer belangrijk is. Daarom wordt de hoofdwegstructuur herijkt en aangeboden aan de raad. De besluitvorming daarover vindt begin 2025 plaats.

Als er naast de huidige budgetten structureel meer middelen beschikbaar komen voor fietsinfrastructuur kan er meer tempo gemaakt worden met de verbetering en versterking hiervan. Daarbij kan gedacht worden aan het toevoegen van minimaal 500.000 euro per jaar aan het meerjarenprogramma infrastructuur Deventer (MIND) van het programma Leefomgeving.

Dit advies is juridisch uitvoerbaar.

Conclusie: het college vindt fietsen belangrijk en investeert daarom veel geld in het uitbreiden en verbeteren van de fietsinfrastructuur. Dat betreft niet alleen het fietsen binnen de gemeentegrenzen, maar ook regionale fietsverbindingen. Voor het substantieel intensiveren van de investeringen in fietsinfrastructuur is meer geld nodig. Voor de uitvoering van HWS, Mobiliteitsplan Binnenstad en periferie en het project fietsparkeren neemt het college het eventueel beschikbaar stellen van extra middelen mee in de integrale afwegingen om te komen tot de Perspectiefnota 2025 of 2026.

3.5 Particuliere deelauto's

Het advies van de Klimaatraad

Stimuleer het gebruik van deelauto's en ondersteun particuliere initiatieven voor deelauto's.

Reactie van het college

Het college ziet het gebruik van deelauto's als effectieve manier om de autodruk te verminderen. Ook kunnen elektrische deelauto's een belangrijke bijdrage leveren aan het halen van de Deventer klimaatdoelstellingen. Daarom stimuleren en steunen wij het initiatief van deelauto's al. Ook in Deventer zijn partijen als Greenwheels actief. In de praktijk zien we echter dat veel mensen het moeilijk vinden om afhankelijk te zijn van de beschikbaarheid van deelauto's. In de publieksenquête ten behoeve van de herijking van de hoofdwegenstructuur is een vraag hierop gericht.

Met particuliere deelauto is ervaring opgedaan. Dat heeft laten zien dat het fraudegevoelig was, waardoor het nu niet wordt gefaciliteerd in de parkeerverordening.

Vraag en aanbod van deelauto's is de afgelopen jaren in balans geweest via de commerciële aanbieders van deelauto's. De gemeente heeft hierin meebewogen door op verzoek van aanbieders parkeermogelijkheden voor deelauto's te faciliteren. De kosten daarvoor werden opgevangen binnen de reguliere begroting van programma leefomgeving.

Het afgelopen half jaar ziet de gemeente de vraag naar deelauto's stijgen. Dat leidt tot verzoeken van bedrijven om dat te faciliteren via parkeeroplossingen. Als het aandeel elektrische deelauto's toeneemt, is het nodig om op bepaalde plekken de inrichting van straten aan te passen. Voor sommige oplossingen moet wellicht een verkeersbesluit worden genomen. In dichtbebouwde gebieden, zoals de binnenstad, gaat het ten koste van normale parkeerplaatsen. Dat heeft zowel praktische als financiële consequenties. Er is op dit moment geen gemeentelijk ruimtelijk beleid voor dit vraagstuk.

Het is mogelijk om het gebruik van deelauto's meer te promoten en lokale initiatieven te steunen. Het is echter de vraag of dat nodig is en het is onduidelijk hoe omgegaan moet worden met de praktische en financiële consequenties. Dit zal eerst uitgezocht moeten worden.

Conclusie: het college steunt het gebruik van deelauto's. Op dit moment worden daarvoor voorzieningen getroffen die aansluiten bij de vraag naar deelauto's. Het is de vraag of het gebruik van deelauto's toe zal nemen door meer promotie en wat de consequenties zijn van een toename van het aantal deelauto's. Als het gebruik van deelauto's substantieel toeneemt, zijn er mogelijk extra middelen nodig voor inrichtingsmaatregelen. Het college gaat de ontwikkeling van deelauto's onderzoeken en bepaalt op grond daarvan of extra promotie van deelauto's effectief en wenselijk is. Het college neemt het eventueel beschikbaar stellen van extra middelen voor het faciliteren van meer deelauto's mee in de integrale afwegingen om te komen tot de Perspectiefnota 2025 of 2026.

4.1 Deventer heeft meer dan 3x zoveel energie nodig in 2050 zonder CO2 uitstoot

Het advies van de Klimaatraad

Wij adviseren de gemeente om vast te houden aan het zo spoedig mogelijk afstappen van fossiele energie.

Wij adviseren de gemeente om uiterlijk 2025 te komen met een energievisie waarin met een open blik alle niet-fossiele energiebronnen worden afgewogen en op elkaar worden afgestemd.

Reactie van het college

Het college omarmt het eerste adviespunt om vast te houden aan het zo spoedig mogelijk afstappen van fossiele energie. Dit sluit aan bij de Deventer klimaatdoelstellingen zoals die zijn geformuleerd in de Deventer Energievisie.

Als tweede punt wordt geadviseerd om uiterlijk 2025 te komen met een energievisie waarin met een open blik alle niet-fossiele energiebronnen worden afgewogen en op elkaar worden afgestemd. Dit adviespunt is uitvoerbaar, mits op enkele punten aangepast. Enerzijds is de planning niet uitvoerbaar en anderzijds is het de vraag of een energievisie het juiste instrument is. Beide aspecten worden hieronder toegelicht.

In maart 2024 is de Deventer Energievisie vastgesteld door de gemeenteraad. Deze visie richt zich op een duurzaam, rechtvaardig, robuust en in 2050 klimaatneutraal energiesysteem. De klimaatraad vraagt om met een nieuwe visie te komen. Om de bestaande energievisie verder te concretiseren is een nadere analyse van het energiesysteem nodig, inclusief dataverzameling en afstemming met belanghebbenden. Met de resultaten van de analyse kan een nieuwe visie worden opgesteld. Ook in dit traject is het belangrijk om belanghebbenden goed te betrekken. Bij een zorgvuldige uitvoering van deze stappen kan de nieuwe energievisie niet in 2025 worden opgeleverd.

Echter, het is de vraag of een nieuwe sectorale energievisie het juiste instrument is om de uitkomsten van de analyse te borgen. De energietransitie heeft een grote impact op de fysieke leefomgeving, ook in Deventer. Deze ruimtelijke aspecten moeten daarom worden afgewogen in relatie tot andere aspecten van de fysieke leefomgeving. Dat doen we in de omgevingsvisie van de gemeente Deventer. Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Dit is voor de gemeente Deventer aanleiding om haar omgevingsvisie te actualiseren. Dit is een uitgebreid traject waarin alle ontwikkelingen die impact hebben op de fysieke leefomgeving worden meegewogen. Denk hierbij aan de ontwikkeling van nieuwbouwlocaties, ruimte voor bedrijven en kantoren, mobiliteit en energietransitie. Het beleid dat wordt gevormd in de omgevingsvisie kan verder uitgewerkt worden in omgevingsprogramma's. Zo kan op het thema energietransitie een omgevingsprogramma worden opgesteld. Het opstellen van het omgevingsprogramma kan aanleiding geven om de omgevingsvisie te wijzigen op dat specifieke onderwerp, omdat er bij het opstellen van het omgevingsprogramma nieuwe inzichten zijn opgedaan.

Het advies van de klimaatraad kan praktisch en juridisch uitvoerbaar worden gemaakt door aan te sluiten bij het bestaande proces van de omgevingsvisie. Aan de nieuwe omgevingsvisie wordt op dit moment gewerkt. De tijdsplanning is dat het eerste concept omgevingsvisie wordt opgeleverd in 2025. De vaststelling van de definitieve versie volgt voor het einde van 2026. Zoals hierboven toegelicht wordt het thema energietransitie in de omgevingsvisie meegenomen. Parallel kunnen er stappen gezet worden, zoals het uitvoeren van de analyse van het energiesysteem, om tot een omgevingsprogramma op het thema energie te komen. Dit programma kan dan in 2026 of 2027 worden opgeleverd, waarbij mogelijk de omgevingsvisie op specifieke delen wordt gewijzigd.

Voor het uitvoeren van de energiesysteemanalyse is interne inzet en hulp van een extern adviesbureau nodig. Daarnaast is interne capaciteit nodig voor het opstellen van een omgevingsprogramma. De kosten van het adviesbureau worden geschat op circa 50.000 euro. De interne kosten op circa 80.000 euro.

Conclusie: het college vindt dat dit advies aansluit bij de doelen van de in 2024 vastgestelde Deventer Energievisie. Het opstellen van een nieuwe energievisie gaat echter niet helpen bij het bereiken van die doelen. Het is veel belangrijker om alle ontwikkelingen af te stemmen op het energiesysteem van de toekomst. Daarom wordt er een energiesysteemanalyse uitgevoerd en de uitkomsten daarvan worden verankerd in de instrumenten van de Omgevingswet: de Omgevingsvisie en een Omgevingsprogramma.

4.4 Ga slim om met warmte

Het advies van de Klimaatraad

Bekijk afval eerst vanuit circulariteit maar daarna ook als mogelijke energiebron. Dit geldt niet alleen voor industriële warmte, maar ook voor brandbaar of vergistbaar (bio-)afval.

Reactie van het college

Het college kan zich vinden in dit advies en het sluit goed aan bij de voorgenomen plannen op het gebied van afval en warmte.

Deventer is op weg naar een duurzame en zoveel mogelijk afvalvrije gemeente in 2030. Dat kan alleen door afval vanuit circulariteit te bekijken. Het beleid voor het verwerken huishoudelijk afval staat in het Grondstoffenplan. Dit plan wordt in 2025 geactualiseerd en het circulaire aspect van afval zal daarin nog sterker worden verankerd. In het Grondstoffenplan zal onder meer worden opgenomen om meer in te zetten op lokale initiatieven. Ook wordt de haalbaarheid van een circulair ambachtscentrum onderzocht. De gemeente heeft overigens geen zeggenschap over bedrijfsafval, daarvoor gelden landelijke regels.

In het Warmteprogramma, dat gaat over het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving in Deventer, zal ook expliciete aandacht worden besteed aan het benutten van verschillende soorten warmtebronnen, zoals warmte uit rioolwater en bedrijfsprocessen. Deventer ziet ook kansen voor het gebruik van afval als energiebron, zoals biogas en groengas uit rioolslib en mest. Specifiek zet Deventer in op het stimuleren en ondersteunen van de lokale productie van biogas en groengas uit mest. Groengas kan als aardgasvervanger in bestaande gasnetten worden ingezet en gebruikt worden om huizen te verwarmen of bedrijfsprocessen te verduurzamen. De inzet van groengas in het energiesysteem kan verder onderzocht worden in de analyse van het energiesysteem, zoals hiervoor beschreven onder 4.1.

Dit advies is juridisch uitvoerbaar.

Conclusie: het college streeft naar het vergroten van de circulariteit. In het Grondstoffenplan wordt dit uitgewerkt. Vanuit de energietransitie wordt al gewerkt aan het opwekken van warmte uit restbronnen. De uitvoering van dit advies valt binnen de werkzaamheden die zijn begroot in het programma milieu en duurzaamheid en het programma energietransitie.

4.5 Zonnepanelen als zonneschermen

Het advies van de Klimaatraad

Zorg bij aanleg van nieuwe en bij bestaande parkeerplaatsen of transferia dat er zonnepanelen als overkapping boven de parkeerplaatsen geplaatst worden. Dit verlaagt hittestress bij de automobilisten en zorgt dat opgewekte energie ter plaatse door elektrische auto's gebruikt kan worden.

Reactie van het college

Dit advies past bij het huidige beleid van het de gemeente. Op 22 maart 2023 heeft de gemeenteraad een motie aangenomen waarin zij heeft besloten dat onderzocht moet worden welke parkeerterreinen in gemeente Deventer praktisch en financieel geschikt zijn om een overkapping met zonnepanelen te krijgen (ook wel solar carport genoemd), eventueel in combinatie met elektrisch laden voor auto's. Na onderzoek bleken er 14 locaties geschikt zijn. Deze locaties zijn verder uitgewerkt, waarbij de financiële en ruimtelijke haalbaarheid is onderzocht. Daarvan zijn vijf locaties financieel haalbaar. Van deze locaties heeft het college reeds besloten om die te (helpen te) realiseren. Dat is nu in uitvoering.

De negen anders locaties zijn financieel niet haalbaar, omdat de dragende constructie en fundering die nodig zijn voor een solar carport duur zijn. De gemiddelde onrendabele top bedraagt gemiddeld 135.000 euro per locatie. Voor de financiering van de onrendabele top van de overige locaties is in totaal circa 1,2 miljoen euro nodig. Indien alle bestaande en toekomstige parkeerplaatsen moeten worden voorzien van een solar carport zullen daar nog meerdere miljoenen bijkomen. Daarnaast zijn er kosten voor het opzetten van een subsidieregeling en het beoordelen van subsidieaanvragen. Volgens het college is dit niet de meest efficiënte manier om geld in te zetten en CO₂-reductie te realiseren. Financiering van rendabele businesscases op publieke locaties is wel verstandig, evenals het stimuleren en ondersteunen van private locaties met een positieve businesscase. Dat is al het huidige beleid. Voor de ontwikkeling van solar carports op publieke locaties zijn middelen nodig voor projectleiders, naast eventuele investeringskosten.

Dit advies is juridisch uitvoerbaar. Voor de publieke locaties dient duidelijk te worden gemaakt wie de eigenaar, beheerder, leverancier van de stroom zijn en waar de inkomsten landen.

Conclusie: het college ziet het plaatsten van zonnepanelen boven parkeerplaatsen als goede maatregel in de energietransitie, zeker in combinatie met elektrisch laden. Het leveren van een eventuele bijdrage in de investeringskosten vraagt extra middelen. Het beschikbaar stellen daarvan wordt meegenomen in de integrale afwegingen om te komen tot de Perspectiefnota 2025 of 2026.

5.1 Iedereen DOET mee!

Het advies van de Klimatraad

Wij adviseren de gemeente om de communicatie zo aan te passen dat alle inwoners bereikt worden over klimaatproblemen. Zo zijn zij beter op de hoogte en worden zij gestimuleerd om klimaat-neutraler te worden.

Reactie van het college

Dit adviespunt sluit goed aan bij de ingezette koers van het college. Om alle inwoners mee te kunnen laten doen, is in april 2024 een nieuw merk van de gemeente gestart: Duurzaam Deventer. Dit is het startpunt voor informatie en inspiratie rondom duurzaamheid in de gemeente. De belangrijkste doelstelling voor Duurzaam Deventer is om informatie over de klimaatproblematiek op een laagdrempelige manier te delen met de inwoners en op een positieve manier handelingsperspectief te bieden. Dit doen we door doorlopend informatie te bieden op de website en social mediakanalen. En door middel van campagnematige acties waarmee we aanwezig willen zijn op plekken waar inwoners zijn. Denk hierbij aan lokale evenementen, markten, winkels en wijkcentra. Het creëren van merkbekendheid kost veel tijd. Daarom hebben we een visie voor de lange termijn neergelegd en monitoren we maandelijks de resultaten.

Om dit te kunnen doen, is een structurele doorlopende communicatielijn van Duurzaam Deventer noodzakelijk. Bij de uitvoering hiervan zijn drie programma's betrokken: milieu en duurzaamheid, leefomgeving, en energietransitie. Bij het programma energietransitie is hiervoor voldoende budget beschikbaar en gereserveerd. Daarnaast kan er incidenteel worden gekozen voor het uitvoeren van campagnes om mensen gericht te kunnen bereiken (via betaalde media) op specifieke thema's. De kosten voor een dergelijke campagne variëren van 20.000 tot 50.000 euro, afhankelijk van de doelgroep, doelstelling en middelen.

Dit advies is juridisch uitvoerbaar.

Conclusie: het college heeft met Duurzaam Deventer sterk ingezet op communicatie. Daar wordt mee doorgedaan. De kosten ervan vallen binnen de begroting van het programma energietransitie. De dekking van de kosten voor specifieke campagnes hangt af van het onderwerp en de beschikbaarheid van middelen daarvoor.

5.2 Deventer natuur als rechtspersoon!

Het advies van de Klimaatraad

Deventer merkt specifieke natuurgebieden aan als rechtspersoon.

Reactie van het college

Dit is een praktisch haalbaar advies. De gemeente Eijsden-Margraten heeft dit al gedaan. Dit heeft als voordeel dat men kan leren van het proces en bijbehorende werkzaamheden van deze voorbeeldgemeente. Er zal onderzocht moeten worden welke natuurgebieden in Deventer hiervoor geschikt zijn en wat de gevolgen voor deze gebieden zijn als zij worden aangemerkt als rechtspersoon.

De kosten hiervan zijn op dit moment moeilijk om in te schatten. Naar verwachting zal het niet meer dan 10.000 euro zijn voor de inzet van ambtelijke capaciteit.

Dit advies lijkt op het eerste oog juridisch uitvoerbaar, omdat het al eerder is gedaan. De gevolgen van het uitroepen van de natuur als rechtspersoon, zowel juridisch als praktisch zullen onderzocht moeten worden.

Conclusie: het college vindt de gedachte om natuurgebieden aan te wijzen als rechtspersoon interessant, maar heeft onvoldoende zicht op de consequenties en de effectiviteit. Daarom wordt dit binnen het programma milieu en duurzaamheid onderzocht en worden de uitkomsten daarvan verwerkt in een raadsvoorstel.

5.4 Klimaatneutrale (buiten)reclame in Deventer!

Het advies van de Klimaatraad

We adviseren dat de gemeente Deventer reclame-uitingen voor vlees, zuivel en vliegzeuren op eigen bushokjes, reclameborden en de overige openbare ruimte niet langer toestaat. De gemeente kan dit uitbreiden met andere reclame categorieën, die klimaat belastend zijn. Hiermee laat de gemeente Deventer zien dat zij lef toont en een voorbeeld wil geven aan haar inwoners.

Reactie van het college

Het advies uitvoeren is in hoofdlijnen denkbaar via een verbod in de Algemene plaatselijke verordening (APV) Deventer en/of het opnemen van de beperking in de reclamecontracten. Beperkingen in de reclamecontracten hebben impact op de omzet van de contracthouder en daarmee op de potentiële afdracht aan de gemeente. Daarnaast is bij de recente aanbestedingen voor reclamecontracten gebleken dat slechts een beperkt aantal partijen inschrijven. Hiermee bestaat het risico dat exploitanten bij te grote belemmeringen niet meer inschrijven. Dit betreft lopende contracten, waardoor we gebonden zijn aan de daarbij geldende looptijden.

De uitwerking van dit advies kan worden betrokken bij de herijking van het reclame- en uitstallingsbeleid. Op 27 maart 2024 heeft de gemeenteraad het college bij motie opgedragen *“het huidige reclame- en uitstallingsbeleid voor het einde van het tweede kwartaal van 2025 te herijken en daarbij stringenter beleid toe passen op reclame-uitingen, bijvoorbeeld op het vlak van lichtgebruik, verkeersveiligheid, omvang en/of negatieve maatschappelijke impact, en daarbij ervaringen en best practices van andere gemeenten mee te nemen.”* Bij deze herijking worden praktische vraagstukken betrokken, zoals de benodigde (handhavings)capaciteit en doelmatigheid van een verbod in de APV, of de beperking van via reclameconcessies geboden ruimte voor lokale commerciële en niet-commerciële reclame door mkb en culturele- en maatschappelijke instellingen, ruimte voor stadsmarketing, en verwijzing naar bedrijven.

Dit advies kan invloed hebben op de gemeentelijke inkomsten en uitgaven. Met de reclamecontracten worden opbrengsten gerealiseerd. Op dit moment in totaal een bedrag van ongeveer 475.000 euro per jaar. Deze opbrengsten komen (m.u.v. die van de beoogde reclamemasten aan de A1) ten goede aan de algemene middelen. Daarnaast wordt bij de concessie voor de abri's aanschaf, onderhoud en beheer van de bushokjes door de exploitant verzorgd. Dit vertegenwoordigt op dit moment een waarde van ongeveer 2 miljoen euro. Verlaging of vervallen van deze inkomsten komt ook ten laste van de algemene middelen. Verder zal het hanteren van een verbod of beperking invoerings- en uitvoeringskosten met zich meebrengen. Dit is sterk afhankelijk van welke beperking en op welke wijze dit wordt opgelegd. Bijvoorbeeld een algemeen verbod in de APV zal extra handhavingskosten met zich meebrengen en een beperking in de concessies mogelijk juridische procedures. De omvang hiervan is op voorhand moeilijk aan te geven.

Op juridisch vlak is er al het één en ander uitgezocht. Op 28 maart 2024 heeft het college met een raadsmededeling de raad geïnformeerd over de mogelijkheden om een alcoholverbod in reclame op te leggen. Daarbij werden geen mogelijkheden voor een publiekrechtelijk verbod gezien. [Raadsmededeling Beperken alcoholreclame Gemeente Deventer \(notubiz.nl\)](#). Op 9 juli 2024 heeft de gemeente Zwolle een besluit genomen over een beperking van fossiele reclame via een verbod in de APV. Daar was de conclusie dat dat in theorie mogelijk is, maar dat het zulke nadelen en risico's heeft dat daar, net als alle andere gemeenten tot nu toe, niet voor wordt gekozen. [Document Zwolle - Raadsvoorstel Uitwerking motie - verbod op reclame voor fossiele brandstoffen - iBabs Publiekspitaal \(bestuurlijkeinformatie.nl\)](#)

Conclusie: het college gaat de uitvoering van dit advies nader onderzoeken en betreft dit bij de uitwerking van de motie van 27 maart 2024.

6.1 Klimaatbestendige leefomgeving

Het advies van de Klimaatraad

Streef op korte termijn naar het maximaliseren van de hoeveelheid groen (biodiverse en inheemse bomen, struiklagen, kruidlagen), wateropslag en het waterdoorlatend maken van oppervlakten (o.a. waterdoorlatende bestrating, wadi's).

Reactie van het college

Dit advies ondersteunt de koers die het college heeft ingezet. In 2021 is het klimaatadaptatieprogramma vastgesteld door het college en de raad. In dat programma zijn vrijwel alle in het advies genoemde zaken opgenomen, met uitzondering van groennormen. Al voorafgaand aan het klimaatadaptatieprogramma zijn we hier volop mee aan de slag gegaan, door deze opgaven te koppelen aan andere opgaven uit het meer jaren onderhoudsprogramma. In de ontwikkeling van plannen voor bijvoorbeeld het Centrum en de Schil wordt gestreefd naar maximale ruimte voor groen en water.

Over het vergroten van het oppervlakte groen is bij advies 1.3 gesteld dat er geen geld is voor het substantieel aankopen, inrichten en beheren van grote oppervlakten nieuw groen. Voor het vastleggen van groennormen zie de reactie bij Advies 1.3 Meer groen in de stad.

Op bedrijventerreinen is vergroening ook onderdeel van de herinrichting in het kader van het project Toekomstbestendige bedrijventerreinen. Zo wordt er op Bergweide IV noord gewerkt aan een schaduwplek met bomen en wordt groen toegevoegd rondom de bedrijfspanden waar dat kan. Ook is er vanuit de gemeente een subsidieregeling voor klimaatadaptieve maatregelen in het leven geroepen voor bedrijven. Op A1 bedrijvenpark is natuurinclusief bouwen een uitgangspunt. Inmiddels in 40% van de 129 hectare groen.

Op dit moment worden investeringen in klimaatadaptatieve maatregelen voor een groot deel gedekt uit de rioolheffing. Het bestaande programma kan sneller worden uitgevoerd als er meer geld beschikbaar is. Met een bedrag van 500.000 euro structureel per jaar extra kan specifiek worden ingezet op meer voorzieningen om water te infiltreren om daarmee wateroverlast te beperken, meer groenaanplant en aanleg van koelteplekken om hittestress te beperken, en meer aandacht voor particuliere partijen om hen te stimuleren met de aanpak van klimaatadaptatie.

Conclusie: het college vindt het noodzakelijk dat de leefomgeving groen en klimaatadaptief wordt ingericht. De manier waarop we dat gaan doen is beschreven in het Klimaatadaptatieprogramma dat in 2021 is vastgesteld. Naast de reguliere werkzaamheden in de openbare ruimte komt het met name tot uiting in plannen voor gebiedsontwikkeling. Daarmee geven we uitvoering aan dit advies. Het college stelt geen structureel extra geld beschikbaar voor substantiële uitbreiding van het areaal groen en water boven hetgeen al in de huidige plannen staat.

6.2 Creëer een voedingsbodem voor klimaatadaptatie

Het advies van de Klimaatraad

De gemeente stimuleert burgers en haalt pro-actief kansrijke burgerinitiatieven op over klimaatadaptatie. De gemeente ondersteunt en begeleidt deze initiatieven. Hierdoor brengen wij de gemeente en de inwoners dicht bij elkaar, waardoor zij samen klimaatproblemen oplossen.

Reactie van het college

Binnen de gemeente lopen al enkele trajecten die uitvoering geven aan dit advies. De gemeente werkt met de Ulebelt samen voor het ondersteunen en stimuleren van klimaatadaptieve maatregelen door groepen inwoners. Daarbij is aandacht voor communicatie naar inwoners en wordt er ingezet op regenwaterambassadeurs. Dat zijn vrijwilligers met veel kennis van afkoppelen van dakgoten van het riool, vergroenen en subsidiemogelijkheden, die individuele bewoners hierin kunnen ondersteunen.

Daarnaast worden via WijDeventer bewonersinitiatieven opgehaald en ondersteund. Verder is de gemeente aan het onderzoeken of een duurzaam maatschappelijk klussendienst opgezet kan worden voor de hele gemeente. Het vliegwiel daarvoor zijn energieklassen, maar het is ook bedoeld voor alle andere klassen waaronder hulp bij afkoppelen en vergroenen. In de wijk Zandweerd is al zo'n klussendienst en in Voorstad is deze in oprichting. De Ulebelt gaat dan ook samenwerken met deze klussendienst.

Ook regionaal werkt Deventer samen om een laagdrempelige stimuleringsregeling voor maatregelen op het gebied van opvang en hergebruik van regenwater, en vergroening. Dit doen we samen met acht gemeenten, het waterschap Drents Overijsselse Delta en de provincie.

De lopende trajecten kunnen versterkt worden op onder andere de onderwerpen bestrijding van hitte en oudere bedrijventerreinen, waar nog veel winst te behalen valt wat betreft bewustwording en mogelijkheden tot het nemen van maatregelen. Hiervoor is naar verwachting 50.000 euro per jaar nodig.

Dit advies is juridisch uitvoerbaar,

Conclusie: het college is voorstander van het stimuleren en ondersteunen van burgerinitiatieven. Op gebied van klimaatadaptatie gebeurt dit op verschillende manieren. Vanuit de huidige activiteiten zullen wij onderzoeken of intensivering van deze activiteiten nodig is om nog meer te bereiken. Als blijkt dat meer inzet tot substantieel meer resultaat kan leiden, neemt het college het eventueel beschikbaar stellen van extra middelen mee in de integrale afwegingen om te komen tot de Perspectiefnota 2025.

6.3 Maak klimaatadaptatie-oplossingen beschikbaar voor iedereen

Het advies van de Klimaatraad

Breng klimaatadaptatie-oplossingen actief naar de burger en maak het voor iedereen bereikbaar en beschikbaar. De gemeente helpt ook bij de uitvoering, door middel van duurzame klussendiensten in alle wijken en duurzaamheidsteams voor elke wijk. Hierbij krijgen de wijken met mensen met een kleine portemonnee voorrang.

Reactie van het college

Dit is een mooi advies waar het college in zekere zin al uitvoering aan geeft. Op basis van het huidige beleid kan iedereen binnen Deventer kosteloos gebruik maken van ondersteuning door de Ulebelt, regenwaterambassadeurs of de gemeentelijke klimaatmakelaar bij het nemen van klimaatadaptatieve maatregelen. Daarnaast zijn we aan het onderzoeken of een duurzaam maatschappelijke klussendienst opgezet kan worden. Voor de uitvoering zijn al subsidies beschikbaar en wordt op korte termijn voorzien in een nog bredere regeling. Zie ook de reactie bij advies 6.2.

Dit advies is juridisch uitvoerbaar.

Conclusie: het college is voorstander van, zoals al is gesteld bij advies 6.2, het stimuleren en ondersteunen van burgerinitiatieven. In het verlengde van advies 6.2 wil het college vanuit de huidige praktijk onderzoeken hoe meer inzet kan leiden tot meer resultaten. Als blijkt dat meer inzet tot substantieel meer resultaat kan leiden, neemt het college het eventueel beschikbaar stellen van extra middelen mee in de integrale afwegingen om te komen tot de Perspectiefnota 2025.

6.4 klimaatadaptatie door bedrijven

Het advies van de Klimaatraad

Elk bedrijf en elk bedrijventerrein moet een concreet klimaatadaptatieplan opstellen waarin ze onderstaande aspecten verwerken (zie 6.4.3). Hierin maken we onderscheid tussen nieuwe en bestaande bedrijven (terreinen). De gemeente dwingt de maatregelen in dit plan af bij nieuwe vergunningen, nieuwbouw, via de overkoepelende bedrijfsverenigingen en met subsidies. Bedrijven moeten hier verplicht over rapporteren aan de gemeente.

Reactie van het college

Het college vindt dit een goed advies en onderschrijft de noodzaak van het helpen van bedrijven met klimaatadaptatie. Bij de uitvoering van het advies plaatst het college een kanttekening, maar ziet ook aansluiting bij het reeds ingezette beleid.

Veel klimaat en energie wet- en regelgeving voor bedrijven wordt op landelijk en Europees niveau bepaald. Zo is in de nationale Klimaatwet vastgelegd dat de industriector in 2050 100% circulair en klimaatneutraal moet zijn. De landelijke overheid maakt afspraken met de grootste vervuilers en neemt via het nationaal programma verduurzaming industrie maatregelen als subsidies, investeringen en onderzoek. Een lokale verplichte aanpak vraagt veel van de gemeente. Ieder bedrijf werkt anders en moet andere maatregelen nemen om te verduurzamen. De gemeente heeft geen middelen en capaciteit voor het begeleiden van individuele bedrijven bij het opstellen en uitvoeren van hun bedrijfsspecifieke klimaatplannen. Via de Omgevingsdienst handhaaft de gemeente wel op naleving van milieuregels en verduurzamingsplicht bij bedrijven.

Het adviespunt om verplichtingen op te nemen voor nieuwe bedrijven en bedrijfstreinen sluit goed aan bij het huidige beleid. Dit wordt bijvoorbeeld gedaan bij de uitgifte van kavels op A1, waarbij potentiële kopers worden gescoord op criteria van duurzaamheid en circulariteit. Zo is het bedrijvenpark aardgasvrij, worden principes voor circulair en natuurinclusief bouwen gehanteerd, en wordt ingezet op zonnepanelen voor het volledige dakoppervlak. Ook voor het nog nieuw te zoeken bedrijventerrein voor het lokaal MKB zullen strenge eisen voor klimaatmaatregelen worden gesteld.

Ook voor bestaande bedrijventreinen zijn er aanknopingspunten met het huidige beleid. Zo werkt de gemeente samen met partners van het Deventer Economisch perspectief (DEP) aan de verduurzaming van bestaande (verouderde) bedrijventreinen (Bergweide IV Noord en Kloosterlanden-Oost) in het project Toekomstbestendige bedrijventreinen (TBBT). Samen met het bedrijfsleven wordt geïnvesteerd in vergroening, schaduwplekken, energiebesparingsmaatregelen en klimaatmaatregelen zoals het afkoppelen van hemelwater. Dit project heeft geen verplichtend karakter. De gemeente stimuleert het nemen van maatregelen en biedt ondersteuning aan via de gemeentelijke klimaatmakelaar. Ook is er een gemeentelijke subsidieregeling voor bedrijven die duurzaamheidsmaatregelen willen treffen. De klimaatmakelaar heeft regelmatig contact met het parkmanagement om koppelkansen te bespreken en heeft al met diverse bedrijven contact.

Afgelopen jaren werden veel klimaatadaptieve maatregelen uitgevoerd in het kader van TBBT. Voor dat project zijn nog tot eind 2025 middelen beschikbaar. Voor het voortzetten van de aanpak van klimaatadaptatie op andere bedrijventreinen is extra budget nodig. Dat kan via voortzetten van TBBT via programma economie of rechtstreeks via programma leefomgeving.

Juridisch is dit advies uitvoerbaar.

Conclusie: het college vindt het belangrijk dat bedrijventreinen klimaatadaptief worden ingericht en zien dat als een gedeelde verantwoordelijkheid met de bedrijven zelf. Afgelopen jaren zijn er via TBBT veel maatregelen getroffen. Voor voortzetting van deze aanpak moeten na 2025 extra middelen worden vrijgemaakt. Het college neemt het eventueel beschikbaar stellen van extra middelen mee in de integrale afwegingen om te komen tot de Perspectiefnota 2025.

6.5 Fonds klimaatadaptief buitengebied

Het advies van de Klimaatraad

De gemeente Deventer komt partijen die willen verduurzamen financieel tegemoet. Ze maakt afspraken over de verduurzaming.

Reactie van het college

Het college herkent de problematiek die ten grondslag ligt aan het advies. Het college ziet echter geen mogelijkheden voor het bieden van financiële steun aan boeren en andere grondeigenaren in het buitengebied.

Het oprichten en beheren van een fonds vraagt veel expertise en personele inzet. Het treffen van de voorgestelde maatregelen kost veel geld, in de orde grootte van tonnen of zelfs miljoenen. Daarnaast zijn er juridische obstakels, zoals staatssteun.

Verder is er momenteel veel dynamiek in het landelijk gebied. Op rijksniveau wordt al een aantal jaar gewerkt aan het oplossen van de stikstofprobleem en de transitie van het landelijk gebied. De provincie, die een grote verantwoordelijkheid voor het landelijk gebied, doet het nodige maar wacht ook op financiële duidelijkheid vanuit het rijk.

Conclusie: Het college neemt dit advies niet over, omdat er zowel praktische, financiële en juridische bezwaren zijn.

7.1 Vervolg klimaatraad

Het advies van de Klimaatraad

Installeer een permanente en politiek onafhankelijke klimaatraad, bestaande uit een representatieve afspiegeling van de Deventer bewoners.

Richt daarom een Permanent Adviesraad voor Energie en Klimaat (PAEK) op:

- De PAEK wordt op dezelfde manier geselecteerd als de huidige Klimaatraad, met dezelfde diverse afspiegeling van de samenleving.
- 50% van de leden van de PAEK komt uit de huidige Klimaatraad.
- 50% van de leden zijn nieuw en worden op dezelfde wijze door de gemeente opgeroepen om zich beschikbaar te stellen voor de PAEK en d.m.v. loting geselecteerd.

Reactie van het college

Het college heeft veel waardering voor de inzet, de kennis en de resultaten van de klimaatraad. Het college wil daarom graag nader onderzoek doen naar het instellen van een PAEK.

Dit onderzoek zal ingaan op de reikwijdte, scope en mandaat van de PAEK. Het doel van het onderzoek is om antwoord te geven op de vragen als:

Waarover praat de PAEK?

Met wie en op welk moment gebeurt dat?

Wat is het mandaat van de PAEK?

Wat is de status van de adviezen van de PAEK?

Worden de adviezen gegeven aan het college en/of de raad?

Wat is de positie van de PAEK ten opzichte van college en raad?

Daarnaast zal het onderzoek ingaan op de verhouding tussen PAEK en de bestaande adviescommissie de Adviesraad Natuur en Milieu die door het college is ingesteld.

Tot slot moet er ook onderzocht worden of de PAEK beschikking krijgt over een eigen budget.

Kortom, er moeten allerlei vragen rondom praktische, financiële en juridische zaken worden beantwoord, voordat het college met een concreet voorstel kan komen en de raad daarover een besluit kan nemen.

Conclusie: het college kan op dit moment geen uitspraak doen over het installeren van een PAEK. Het college gaat nader onderzoeken wat de mogelijkheden, beperkingen en randvoorwaarden zijn. Op basis daarvan zal het college hierover in 2025 gesprek gaan met de raad, Afhankelijk van de uitkomsten daarvan zal het college het eventueel beschikbaar stellen van extra middelen meenemen in de integrale afwegingen om te komen tot de Perspectiefnota 2026.

7.2 Monitoring van alle klimaatbeleidsmaatregelen

Het advies van de Klimaatraad

Het inzichtelijk en toetsbaar maken van alle reeds genomen en toekomstige beleidsmaatregelen en hun onderlinge samenhang.

Reactie van het college

Het college deelt het beeld dat een klimaatmonitor kan helpen om inzicht te krijgen in de verschillende beleidsmaatregelen en hun onderlinge samenhang. Het opstellen van een klimaatmonitor is op te knippen in de volgende, al dan niet parallelle, stappen:

- Het opstellen van een overzicht van de bestaande klimaatbeleidsmaatregelen en bijbehorende doelen. Hierbij dient ook gekeken te worden of de doelen voldoende specifiek geformuleerd zijn om te gebruiken in een monitor.
- Het doen van onderzoek naar bestaande landelijke en Deventer specifieke monitors met als uitgangspunt de vragen hoe deze in één integrale monitor gecombineerd kunnen worden, en of aanvullende monitoronderdelen ontwikkeld moeten worden. Een belangrijk aspect hierbij is dataverzameling. De kwaliteit van een monitor wordt bepaald door de kwaliteit van de data die erin gaat.
- Het betrekken van inwoners zodat er een tool wordt ontwikkeld die past bij hun behoeften.
- Het maken van een klimaatmonitor op basis van de hiervoor verzamelde informatie.

Voor het ontwikkelen van een klimaatmonitor is specifieke expertise van een extern adviesbureau nodig. Een grove schatting is dat dit 75.000 euro kost. Daarnaast zijn er jaarlijkse kosten om de monitor bij te houden. Deze kosten worden geschat op circa 30.000 euro. Daarnaast moet er intern capaciteit beschikbaar worden gesteld voor het opdrachtgeverschap. Voor het opzetten van de monitor zijn de interne kosten naar verwachting 35.000 euro.

Juridisch is dit advies uitvoerbaar.

Conclusie: het college vindt het belangrijk dat er inzicht is in de effecten van klimaatmaatregelen. Een klimaatmonitor kan daarbij helpen. Het college gaat het advies daarom uitvoeren. De kosten daarvoor worden gedekt vanuit de begroting van het programma energietransitie.

7.3 Heldere taal

Het advies van de Klimaatraad

De gemeente kan bewuster inzetten op duidelijke communicatie door:

- De communicatie duidelijker af te stemmen op de verschillende bevolkingsgroepen. Onderzoek naar hoe dit beter kan is gewenst (indien nog niet gedaan).
- Op B1-niveau te communiceren. Dit taalniveau is voor de overgrote meerderheid van de bevolking begrijpelijk. Hiervoor is een HBO-opleiding of universitaire opleiding geen vereiste.
- In de communicatie mag de gemeente zich persoonlijker tot de inwoners richten: met persoonlijke aanspreektitel, maar ook in meer aansprekende taal. I.p.v. bijvoorbeeld te spreken van 'isolatiemaatregelen' zou het kunnen helpen om wat wervende taal te gebruiken als: 'hoe kun je gemakkelijk geld besparen?' en dan (ecologische) tips te delen.
- Onder heldere taal valt ook: redenen en (ecologische) voordelen benoemen. Hierdoor ontstaat dan ook extra draagvlak.
- Beknopte taal, maar vooral ook visuele en aansprekende tips en uitleg die dichter bij de belevingswereld van de inwoners staan.

Reactie van het college

Het college vindt het belangrijk dat de gemeente communiceert op een manier die voor inwoners begrijpelijk en toegankelijk is, en zet hier stappen in.

Binnen Duurzaam Deventer (sinds medio 2024 beschikbaar) streven we ernaar om teksten altijd zoveel mogelijk in B1 taal te schrijven, en daarbij gebruik te maken van korte zinnen en ondersteunende iconen. Ook proberen we wervende taal te gebruiken om daarmee inspelen op de persoonlijke behoefte. Daarnaast zijn we voor klimaatcommunicatie een eerste verkenning gestart naar hoe we kunnen werken met andere talen op folders en flyers.

In de praktijk blijkt het begrijpelijk communiceren over klimaat en energie niet altijd eenvoudig te zijn. Makkelijk lezen over ingewikkelde onderwerpen vraagt veel inspanning van de schrijver. Dit heeft onze aandacht, maar is altijd voor verbetering vatbaar. Wij zullen daarom in de praktijk steekproefsgewijs onderzoeken of onze communicatie voldoende duidelijk en helder was.

Conclusie: het college vindt het belangrijk dat informatie door iedere inwoner gelezen en begrepen kan worden. Daarom streven wij ernaar om op B1-niveau te communiceren. Wij zullen in praktijk onderzoeken of onze communicatie, ondanks onze intenties, toch voor verbetering vatbaar is.

7.4 Evenwichtige participatie bij klimaatmaatregelen

Het advies van de Klimaatraad

Ga per wijk/vereniging/organisatie in gesprek om te onderzoeken welke energie- en klimaatmaatregelen passend zijn bij alle delen van de bevolkingsgroep. Rijkere groepen gaan bijvoorbeeld eerder over op de aanschaf van een elektrische auto. Armere groepen worden bijvoorbeeld veel beter gesteund door isolerende maatregelen in huis. Zoek naar creatieve en out of the box ideeën om iedereen te kunnen bereiken.

Reactie van het college

Het college voelt zich gesteund door dit advies. Het is voor de gemeente lastig om verschillende doelgroepen te bereiken. In de afgelopen jaren is er veel geleerd door veel uit te proberen. Het blijft echter een zoektocht waarin we continu blijven leren. Hieronder volgen een aantal voorbeelden van wat de gemeente al doet.

Deventer Helpt is een regeling speciaal voor mensen met een laag inkomen om het huis te isoleren. Gratis isolatie en de gemeente organiseert het voor je. Toch hadden we, ondanks flyers, krantjes, op de markt staan weinig aanmeldingen. Voor deze doelgroep geldt vaak: het hoofd is vol en de portemonnee is leeg. Dan staat isoleren niet op de prioriteitenlijst, zelfs als we je volledig ontzorgen.

Sinds dit jaar houden we aanbestedingen in de buurten waarvan we weten dat veel mensen binnen de doelgroep er wonen. Dat doen we meerdere keren achter elkaar. Arbeidsintensief, maar het werkt. Daarnaast werken we samen met de Voedselbank, kerken, buurthuizen, speeltuinen, de moskee, het Geldfit spreekuur, het Meester Geertshuis en vele andere organisaties om op deze manier mensen te bereiken.

Deventer Isoleert is een subsidie voor huiseigenaars met een woning WOZ-waarde onder de 340.000 euro. Ook hiervoor houden we aanbestedingen, sinds kort ook met de BUZZ van Duurzaam Deventer. Deze regeling loopt zeer goed.

We maken per jaar voor circa twee gebieden een wijkuitvoeringsplan samen met inwoners. De uitvoering van deze plannen duurt vervolgens 5 tot 10 jaar. In deze uitvoeringsjaren zijn wijkwerkers van de gemeente in de wijk aanwezig, in de netwerken van inwoners in de buurt, op de belangrijke lokale activiteiten. In die jaren werken we in de buurt en met de buurt aan het verduurzamen van de buurt. Onderdeel van de wijk uitvoeringsplannen is het organiseren van collectieve inkoopacties, het delen van kennis en ervaringen, het helpen en organiseren bij verduurzamen.

Afgelopen jaar is gewerkt aan het merk Duurzaam Deventer. Vanuit Duurzaam Deventer proberen we zoveel mogelijk Deventenaren te bereiken. Dat doen we met verschillende acties en campagnes gericht op verschillende doelgroepen. De campagnes starten vanaf dit najaar en zijn gericht op verschillende thema's van verduurzamen. De campagne is gericht op naamsbekendheid, maar biedt ook direct handelingsperspectief. Het laatste kwartaal van 2024 richten we ons volledig op energie besparen. Dit doen we door op te roepen aan te sluiten bij de collectieve inkoopactie. In 2025 belichten we de thema's spullen en tuin.

Het is dus duidelijk dat we al veel doen. Dat neemt niet weg dat we altijd open staan voor nieuwe ideeën. Door dit advies voelen we ons gesteund om daarmee door te gaan. Een voorbeeld van een idee waar we nog geen invulling aan hebben gegeven is het inzetten van kunstenaars en ontwerpers om mensen te inspireren om klimaatmaatregelen te nemen.

Juridisch is dit advies uitvoerbaar.

Conclusie: het college doet haar uiterste best om alle inwoners te bereiken om energie- en klimaatmaatregelen te treffen. Daar gaan we uiteraard mee door. Het advies om te blijven zoeken naar creatieve ideeën nemen wij ter harte.

7.5 Deventer roept de klimaatnoodtoestand uit.

Het advies van de Klimaatraad

De gemeente Deventer roept de klimaatnoodtoestand uit en volgt hiermee het voorbeeld van andere gemeenten. Nijmegen, Groningen, Haarlem zijn de stad Deventer al voorgegaan.

Reactie van het college

Het college twijfelt over het idee om de klimaatnoodtoestand uit te roepen. Het college twijfelt er niet over dat klimaatverandering een sluimerende crisis is die om doelgerichte en korte termijn acties vraagt. Maar of het uitroepen van de noodtoestand daarbij gaat helpen is de vraag.

Het college wil graag met de raad in gesprek over nut en noodzaak van het uitroepen van de klimaatnoodtoestand. Daartoe gaat het college in beeld brengen wat de consequenties ervan zijn. Er wordt onderzocht wat het uitroepen van de klimaatnoodtoestand inhoudt, wat hiervoor gedaan moet worden, en wat de praktische, financiële en juridische consequenties zijn.

Indien de raad wenst dat de klimaatnoodtoestand wordt uitgeroepen gaat het college de daartoe benodigde stappen zetten.

Conclusie: het college twijfelt over nut en noodzaak van het uitroepen van de klimaatnoodtoestand. We gaan onderzoeken welke implicaties het uitroepen van de noodtoestand heeft. Daarmee gaan we graag in gesprek met de raad over dit vraagstuk.

8.1 Help verhuurders met verduurzamen

Het advies van de Klimaatraad

Dat Deventer in 2035 van alle steden de meeste verduurzaamde huurwoningen heeft. Wij willen dat de verhuurders meer gaan verduurzamen.

De verhuurders hebben al lang vrijwillig de mogelijkheid gehad om zelf initiatief te nemen om eigen vastgoed te verduurzamen.

Het resultaat hiervan is tot op heden laag. Het advies aan de gemeente Deventer is om de verhuurders actief te stimuleren tot uitvoeren gaat van verduurzaming van hun vastgoed. Om tot landelijk draagvlak te komen worden lokale overheden en andere gemeenten hierover geïnformeerd.

Wees een voorbeeldgemeente hierin. Maak ook gebruik van lobbyen om dit voor elkaar te krijgen.

Reactie van het college

Het college kan zich vinden in dit advies, omdat zij de noodzaak voor verduurzaming door verhuurders ook ziet. Voor dit advies is het belangrijk om onderscheid te maken tussen particuliere verhuurders en woningcorporaties, daarvoor gelden namelijk andere regels en heeft de gemeente andere mogelijkheden tot het maken van afspraken.

Woningcorporaties hebben vanuit de rijksoverheid de doelstelling gekregen dat in 2028 er geen energie-labels E, F of G in portefeuille zitten. In prestatieafspraken tussen de woningcorporaties in Deventer en de gemeente zijn deze afspraken ook vastgelegd, waardoor de voortgang kunnen monitoren De woningcorporaties in Deventer staan er goed voor en zijn op weg om de doelstelling al vóór 2028 te halen.

Het helpen van particuliere verhuurders met verduurzaming is helaas complex. Vanuit de rijksoverheid krijgen wij geld voor verduurzaming van woningen, maar deze subsidie mag alleen verstrekt worden aan eigenaar-bewoners en niet aan (particuliere) verhuurders.

Kaders of harde eisen stellen aan particuliere verhuurders mag de gemeente juridisch gezien niet. De rijksoverheid heeft wel mogelijkheden om regels op te leggen aan particuliere verhuurders. Als gemeente kunnen wij particuliere verhuurders wel informeren en activeren om actie te ondernemen. Dat doen we nog niet. De eerste stappen zouden kunnen zijn:

- Goed inzichtelijk krijgen waar particuliere verhuurders zitten. Dit is op hoofdlijnen bekend, maar niet nauwkeurig genoeg voor gerichte actie. Bij de uitvoering van deze stap moet rekening worden gehouden met wat wel en niet kan binnen de privacywet.
- Verkennen waarmee we particuliere verhuurders kunnen prikkelen, uitdagen, ondersteunen of ontzorgen. Is dat informatie? Hulp van een energiecoach? Een collectieve inkoopactie? Of hele andere zaken?
- Ontwikkelen van stimulerings- en ondersteuningsacties.
- Uitvoeren van stimulerings- en ondersteuningsacties

Gezien het belang van het verduurzamen van particulier verhuurde woningen gaan wij onderzoeken op welke wijze wij daarop invloed uit kunnen oefenen.

Conclusie: het college hecht veel waarde aan het verduurzamen van alle woningen in Deventer. Dat geldt ook voor de particulier verhuurde woningen. Wij gaan daarom in kaart brengen welke mogelijkheden de gemeente heeft om hier invloed op uit te oefenen en welke financiële consequenties dat heeft. De kosten van dit onderzoek worden gedekt in de begroting van programma energietransitie.

Indien wij wel mogelijkheden zien, neemt het college het eventueel beschikbaar stellen van extra middelen mee in de integrale afwegingen om te komen tot de Perspectiefnota 2026.

